

MESAČNÍK MINISTERSTVA OBRANY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ROČNÍK XX. • ČÍSLO 12 • DECEMBER 2012

Fort Pribina II certifikát NATO

Vojenské Vianoce včera a dnes

Interview:
predseda vlády SR
ROBERT FICO

Červené maky

Ministerstvo obrany SR spoločne s Veľvyslanectvom Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Írska si 11. novembra uctili hrdinstvo tých, ktorí padli v boji za slobodu a mier.

Pri Pamätníku veteránov západného odboja na Šafárikovom námestí v Bratislave si za účasti veľvyslankyne Susannah Montgomery uctili Deň vojnových veteránov, ktorým si každoročne pripomíname výročie skončenia 1. svetovej vojny. Deň vojnových veteránov sa v niektorých krajinách nazýva aj Dňom červených makov. Symbolické kvety rozdávali prítomným aj príslušníci Ozbrojených síl SR.

Na spomienkovom stretnutí sa zúčastnil náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálporučík Peter Vojtek. „Netreba zabúdať ani na vojnových veteránov, ktorí pôsobili a pôsobia v súčasných konfliktoch, ktoré sú žiaľ realitou aj súčasných dní,“ zdôraznil. Ako pripomenul veterán z bojov o Britské ostrovy plukovník v. v. Milan Píka, spomienka patrí aj tým, ktorí v sebe našli odvahu a statočnosť postaviť sa proti rozpínavosti a krutosti nacistického Nemecka.

Pietna spomienka sa uskutočnila i na vojenskom cintoríne v Petržalke – Kopčanoch. V súčasnosti je na Slovensku 7 492 registrovaných vojnových veteránov, z toho 6 162 sú účastníci zahraničných misíí, tzv. novodobí veteráni a 1 330 sú veteráni druhej svetovej vojny – účastníci národného boja za oslobodenie v rokoch 1939 až 1945.

Foto: Ivan Kelement

Vážení príslušníci Ozbroyených síl SR, zamestnanci,

Martin Glváč,
minister obrany SR

chcem Vám poďakovať za prácu, ktorú odvádzate v prospech nášho rezortu a Slovenskej republiky. A to bez ohľadu na politické vedenie ministerstva obrany. Samozrejme, vždy máme čo zlepšovať, aby sme sa nemuseli hanbiť či ospravedlňovať pred verejnosťou, ktorá neraz o armáde pochybuje predovšetkým z ekonomických dôvodov. Za dlhé storočia sa v tomto pohľade veľa nezmenilo. Vojaci sa uznania obyčajne nedočkajú. V 16. storočí to vystihol belgický filozof Jacobs: V prípade nebezpečenstva národ vyzýva Boha a keď hrozba pomíne, ľudia zabudnú, nadávajú na Boha a na armádu.

Nedajme sa znechutiť, práve naopak, musíme sa povzbudiť, pracovať ďalej a presvedčiť šikovnými, skúsenými ľuďmi v čase, keď to budú občania Slovenskej republiky najviac potrebovať. Na to, samozrejme, musíme vytvárať dobré podmienky pre ozbrojené sily. Od skvalitňovania výcviku, výstroja, cez výzbroj a stabilitu postavenia vojakov.

Na ministerstvo obrany som nastúpil pred ôsmimi mesiacmi. Kritikou stavu, v akom som prevzal rezort, by som mohol stráviť veľa času. Problémy sú naozaj vážne a takmer vo všetkom. Za dôležitejšie však považujem, ako sme sa k nim postavili a aké kroky plánujeme urobiť.

Po minuloročnej kauze s odpočúvaním nastalo v rezorte upokojenie. Opierame sa o stabilnú, akcieschopnú vládu, ktorá nemíňa čas na politikárčenie a bolo by na škodu, keby sme to nevyužili v prospech rezortu.

Vysoko musím oceniť vzťahy a spoluprácu s Generálnym štábom SR pod vedením generálporučíka Petra Vojteka. Rovnako aj jeho prístup k riešeniam a hľadaniu vnútorných rezerv, aby sme nielen udržali pozíciu ozbrojených síl, ale zabezpečili ich modernizáciu.

Žiadny z rezortov za posledné roky neprišiel o taký veľký objem peňazí ako ten náš. Zo všetkých strán počuť sťažnosti, pretože peňazí jednoducho nikto nemá dosť. Nechcem sa však sťažovať, musíme si poradiť s tým, čo máme. Nemôžeme sa zľaknúť. Hneď po nástupe na ministerstvo som vydal rozhodnutie, aby všetky vnútorné rezervy boli nasmerované do ozbrojených síl, na zlepšenie ich kvality. Účelnejším využívaním zdrojov, transparentným konaním sme zatiaľ získali viac ako 50 miliónov eur. Nad rámec plánovaných výdavkov sme investovali napríklad do výstroja, nákupu nových áut, do opráv leteckej a kolesovej techniky. A hľadáme ďalšie zdroje.

Čoskoro predstavíme Bielu knihu, ktorá je strategickým dokumentom určujúcim smerovanie našich ozbrojených síl. Už teraz vieme, že viac peňazí chceme investovať do výzbroje. Naším cieľom je v súlade so závermi summitu NATO postupne zvyšovať výdavky, aby sme sa priblížili k 20 % hranici z celkového objemu rozpočtu, na tom budem trvať.

Pracujeme na prehľbovaní spolupráce s našimi partnermi, na projektoch, ktoré vychádzajú zo stratégie pooling and sharing. V uplynulých mesiacoch som sa stretol s ministrami obrany krajín V4 – českým, poľským, maďarským. Máme výborné vzťahy, neusilujeme sa len o ústne deklarácie, ale o konkrétne výsledky v oblasti výcviku, vzájomnej výmeny špecialistov, spoločného obstarávania, výmeny techniky, resp. našich zásob, a pracujeme aj na ďalších projektoch.

V októbri absolvovali naši vojaci certifikačné cvičenie Fort Pribina, ktoré je dôkazom, že kvalita výcviku rastie. Vojak musí byť v poli a nie za kancelárskym stolom. Vieme, že naši vojaci majú záujem o prehľbovanie zručností a vedomostí a o lepší výcvik, chceme ich preto podporiť.

Vojak nežije v izolovanom svete. Povinnosti vojaka sa odrážajú aj v živote jeho najbližších. Rodiny, manželky, deti a príbuzní musia znášať odlúčenie svojich manželov, manželiek, partnerov, otcov, synov a dcér. Aj Vy prinášate svoju obeť, často žijete v strachu a musíte byť veľmi trpezliví. A to platí predovšetkým pre rodiny vojakov, ktorí slúžia v zahraničí. Pri rotáciách v rámci operácie ISAF v Afganistane neraz zostávajú doma, ako sa naši vojaci zadržali otcami, no nemohli byť pri tomto jedinečnom okamihu. Odlúčenie musia vydržať aj blízki doma na Slovensku. Chcel by som sa preto obrátiť na Vašich najbližších, aby som im vyjadril podporu a úctu. Mali by vedieť, že Slovenská republika môže byť na našich vojakov hrdá.

Prajem Vám všetkým šťastné Vianoce a úspešný Nový rok, aby sa Vaši drahí vrátili zdraví domov.

Na obálke: Cvičenie FORT PRIBINA II ● Foto: Jozef Žiak, OBRANA

Nájdete nás aj na internetových adresách www.mosr.sk/obrana/ a www.mosr.sk/ebulletin/
Informácie o distribúcii OBRANY vám poskytneme na e-mailovej adrese obrana@mod.gov.sk

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XX. • č. 12/2012 • Redakčná uzávierka 23. 11. 2012 • Do výroby zadané 28. 11. 2012 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR Komunikačný odbor • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847 e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk. • Zástupca šéfredaktora: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 45, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0960 33 83 52, 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Vedúca vydania a jazyková úprava: Ing. Eleónora BUJAČKOVÁ, tel.: 0960 31 30 54, e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk • Fotograf a fotoeditor: Mgr. Ivan KELEMENT, tel.: 0960 31 28 06, 0903 820 698, e-mail: ivan.kelement@mod.gov.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, fax: 0960 31 25 20, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Grafická úprava: kapitán Ing. Otakar HRABÁK, Ivana MIŠKOLCIOVÁ, Lýdia ŠEVČIKOVÁ, 5. kartoreprodukčná základňa Nemšová • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, Komunikačný odbor MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana • Tlač: 5. kartoreprodukčná základňa Nemšová • © Ministerstvo obrany SR, EČ 41208, ISSN 1336-1910.

Logistika: muzika za nevel'a peňazí

Logistika našich ozbrojených síl je jednou z oblastí, ktorá už niekoľko rokov rieši základný problém, ako splniť všetky stanovené úlohy aj napriek obmedzenému finančnému rámcu. Krízový stav si vyžaduje krízové riešenia, preto neplnenie jedného plánu spôsobuje neustále prehodnocovanie aj ďalších naplánovaných oblastí.

Množstvo opatrení, ktoré smerom k hľadaniu vnútorných zdrojov ozbrojené sily v tomto roku prijali, priniesli svoje ovocie, čo pre logistiku znamená okrem pridelených zdrojov prerozdeľovať aj zdroje uvoľnené.

Obmenu terénnych automobilov možno považovať za najviditeľnejší výsledok systematickej obnovy a modernizácie techniky. V prvej etape bolo zavedených do užívania 70 nových osobných terénnych vozidiel Land Rover, ktoré postupne nahrádzajú morálne a technicky zastarané vozidlá typu UAZ. Zároveň sa v kategórii nákladných automobilov terénny ťažký zaviedlo dvadsať vozidiel MAN HX 8 x 8. Sú určené na zabezpečenie prepravných úloh logistických jednotiek, budú slúžiť ako nosiče kontajnerov ISO 1C a ISO 1D. V súčasnosti finišuje proces zavedenia 10 špeciálnych nákladných terénnych automobilov LMV IVECO, určených najmä pre špeciálne jednotky OS SR.

Prerozdelené zdroje už v roku 2012 smerovali do oblastí, ktoré vojaci potrebujú na svoju činnosť najviac. Podarilo sa nakúpiť ďalšie vozidlá AKTIS v sume 1 933 641 eur, výstroj pre profesionálnych vojakov v sume 2 031 657 eur a zabezpečiť opravy pozemnej techniky vo VOP Trenčín v sume 1 295 000 eur. Pre vozidlá TATRA sme nakúpili náhradné dielce v sume 150 000 eur. V prípade vzdušných síl sa na náhradné súčasti, opravy, predĺženia technickej životnosti a revízie podarilo v tomto roku vyčleniť až 16 159 321 eur.

Tovary a služby je potrebné zabezpečovať aj v zahraničných operáciách. Prostredníctvom aliančnej agentúry NSPA sme v tomto roku nakúpili potrebné komodity za 1 287 335 eur. Ďalšie prostriedky boli vynaložené na úhradu zdravotníckych výkonov v sume 354 992 eur a zabezpečenie likvidácie munície vo VOP Nováky (2 284 368 eur).

V Leteckých opravovniach Trenčín sme realizovali generálnu opravu troch lietadiel typu L-39 a predĺženie technického života viacúčelového vrtuľníka Mi-17. V tomto roku bola na všetkých lietadlách typu MiG-29 ukončená aj modernizácia palubného vybavenia.

K prijatým systémovým opatreniam na zhospodárnenie prevádzky techniky ozbrojených síl SR v tomto roku patrí aj znižovanie počtov osobných motorových vozidiel, ktoré evidujeme ako tzv. lakovanú techniku. Ich počet po prehodnotení potrieb a využiteľnosti bol znížený o 257 kusov pri zachovaní požadovaných spôsobilostí jednotiek ozbrojených síl. Nákladnou položkou sú pohonné hmoty, kde ideme cestou unifikácie. Prevádzka vozidiel je dnes zameraná najmä na používanie vozidiel s dieselovým motorom,

čo sa kladne odráža na klesajúcej spotrebe pohonných hmôt v Ozbrojených silách SR, aj na znižovaní celkových finančných nákladov na prevádzku.

Milióny sa podarilo ušetriť aj na preprave našich vojakov do Afganistanu. Ozbrojené sily SR nedisponujú strategickými leteckými prepravnými kapacitami, a preto bola preprava osôb, výzbroje, techniky a materiálu do operácií zabezpečovaná výlučne prostredníctvom zmluvného prepravcu finančne nákladným spôsobom. Z dôvodu zníženia finančných nákladov aj v tejto oblasti pristúpili ozbrojené sily k využívaniu programu Ministerstva obrany USA „Lift and Sustain Coalition Part-

ners“, na základe ktorého USA poskytujú bezplatnú prepravu osôb, výzbroje, techniky a materiálu do Afganistanu a späť. Vďaka vynaloženému organizačnému úsiliu pri komplexnom zabezpečení tejto prepravy očakávame do konca roka 2012 úsporu vo výške približne 3,5 mil. eur. Takto ušetrené finančné prostriedky budú použité v prospech našich vojakov v zahraničných operáciách v oblasti logistiky, a to najmä na nákup moderného výstroja a výzbroje a zabezpečenie kvalitnejších logistických služieb.

Rok 2012 bol z hľadiska reagovania na plán výdavkov veľmi náročný a v súčasnosti sa pripravujeme na výcvikový rok 2013. V procese plánovania rozpočtových prostriedkov na budúci rok sa hlavní riadiaci funkcionári ministerstva obrany a generálneho štábu prvýkrát spoločne podrobne zaoberali naplánovaním finančných prostriedkov na zabezpečenie splnenia úloh nadchádzajúceho výcvikového roka. Hlavným cieľom tohto pracovného stretnutia bolo ekonomicky a efektívne využiť pridelené finančné zdroje a tiež minimalizovať počet rozpočtových opatrení v rámci Plánu obstarávania zákaziek na rok 2013.

Efektivita musí smerovať len k jednému hlavnému cieľu – logistika musí byť schopná zabezpečovať služby pre jednotky v mnohonárodnom prostredí a všestranne podporovať prípravu, výcvik, nasadenie a udržateľnosť jednotiek v operáciách. A to aj v situácii obmedzených finančných možností. Zároveň musí mať logistika potenciál svoje spôsobilosti rozvíjať.

(použité údaje boli platné v čase redakčnej uzávierky)

mjr. Milan Vanga, hovorca OS SR

Foto: Jozef Žiak, ilustračné foto U.S. Department of Defense

Predseda vlády SR Robert Fico: **Oceňujem stabilizáciu**

Zhovárал sa: Pavol Vitko ● Foto: Ivan Kelement

Predseda vlády Slovenskej republiky Robert Fico počas svojho prvého pôsobenia v pozícii premiéra o. i. vycestoval za slovenskými vojakmi do Iraku aj do Afganistanu. V tomto volebnom období bola armáda a rezort obrany naposledy v centre jeho pozornosti najmä počas kontrolného dňa na našom ministerstve.

Po kontrolnom dni na ministerstve obrany ste okrem iného oceni-li stabilizáciu rezortu. Aká bola situácia na ministerstve v marci?
Súčasný minister obrany prevzal rezort v nie najlepšom stave. Bývalý minister Galko bol odvolaný a rezort bol riadený neplnohodnotne. Premiérka Iveta Radičová nemala dostatok kapacít na to, aby mohla energiu, ktorú takýto rezort potrebuje, vynakladať v prospech obrany. Aj preto si Martin Glváč našiel po nástupe do funkcie na stole rozvrátené tajné služby, nedokončený vojenský komunikačný systém MOKYS za stovky miliónov, predražené poistenie vojenských automobilov a ďalšie negatívne veci, ktoré bolo potrebné okamžite v krízovom režime riešiť.

Ako vnímate stav rezortu obrany dnes?

Prvoradou úlohou ministra bola stabilizácia rezortu obrany. Tak, aby armáda bola naďalej vnímaná ako inštitúcia, v ktorej je elementárny poriadok, ako inštitúcia, ktorá má dobré meno v očiach slovenskej verejnosti a udržiava si vysokú mieru dôveryhodnosti. V prípade živelných udalostí slovenskí vojaci zasahujú a pomáhajú a my máme možnosť vidieť ich prácu priamo na mieste. Práve vtedy ľudia najlepšie chápu, čo všetko je poslaním profesionálnej armády. Hlavnou úlohou pre nového ministra je zachovať túto vysokú mieru dôveryhodnosti slovenskej armády aj naďalej a zabezpečiť pripravenosť a bojaschopnosť ozbrojených síl.

V čom vidíte budúcnosť vojenských spravodajských služieb?

Škandál s odpočúvaním za predchádzajúceho ministra je určite veľkým varovaním pre všetky zainteresované zložky. Také niečo sa už nemôže opakovať. Nemôže dochádzať k zneužitiu spravodajských služieb na politický boj tak, ako to bolo v minulom období. Zaviazali sme sa preto reformovať vojenské tajné služby, aby nedochádzalo k úniku utajovaných materiálov a bola zabezpečená ich dôveryhodnosť. V parlamente už bolo schválené zlúčenie vojenských tajných služieb, ktoré prinesie efektívnejšie riadenie a úsporu ekonomických výdavkov. Naďalej ostáva otvorená téma celkového spojenia tajných služieb, aby sme tu mali jednu spoľahlivú, nezávislú, a najmä apolitickú spravodajskú službu. Je to však téma na diskusiu. V každom prípade – zlúčenie vojenských tajných služieb bolo len prvým krokom k väčšej reforme spravodajských služieb.

Je reálna výraznejšia obmena vojenského dopravného letectva, modernizácia radarov či niektoré ďalšie veľké investície do obrany ešte do konca tohto volebného obdobia?

Ekonomická situácia v eurozóne aj v celej Európskej únii je mimoriadne zložitá. Hoci armáda plní mnohé významné činnosti a úlohy, verejnosť by pravdepodobne neprijala, keby sme sa dnes – na úkor iných oblastí – pokúšali ponúkať finančné prostriedky do

modernizácie vojenskej techniky. Oceňujem, že minister obrany napriek tomu, že jeho rezort je významne podfinancovaný, nevytvára tlak na vládu a neskrýva sa za to, že armáda by mala mŕňať dve percentá HDP, ako to je stanovené pre členské štáty NATO. Práve naopak – ponúka rôzne projekty a riešenia, ktoré zabezpečujú aké-také prežitie armády a celého rezortu. Chcem aj preto požiadať príslušníkov ozbrojených síl o pochopenie a porozumenie, lebo momentálne naozaj nie sú peniaze na významnejšiu modernizáciu slovenskej armády.

V Programovom vyhlásení vlády na roky 2012 až 2016 medzi prioritami zahraničnej politiky stojí, že vláda bude stabilný a spoľahlivý partner NATO aj EÚ. Je naše zastúpenie v zahraničných vojenských operáciách dostatočné?

Hoci to nie je lacná záležitosť a Slovenská republika nie je veľká krajina, ak to bude v našich možnostiach, budeme podporovať vysielanie vojakov vždy tam, kde to bude podložené Bezpečnostnou radou OSN, prípadne ďalšími medzinárodnými dohodami. Ako predseda vlády nebudem podporovať žiadne dobrodružstvá. Slovenskí vojaci v zahraničí vynikajúco prezentujú našu malú krajinu. Takže všade tam, kde to bude opreté o medzinárodné právo, kde na to budeme mať zdroje, nevidím dôvod prečo by Slovensko nemohlo byť súčasťou multinationálnych vojenských jednotiek. V súčasnosti je najdôležitejšou misiou predovšetkým Afganistan, kde ide o dôveryhodnosť nielen Slovenskej republiky, ale aj celej Severoatlantickej aliancie. Máme záujem, aby táto misia bola úspešná.

Naše ekonomické subjekty sa v krajinách, kde pôsobili slovenskí vojaci, veľmi nepresadili. Môžu im pomôcť štát a vláda?

Väčšina štátov, ktoré sa zúčastňujú na zahraničných vojenských misiách, sa zároveň podieľa aj na obnove krajín zničených vojenskými konfliktami. Musíme preto viac využívať potenciál slovenských zahraničných zastupiteľstiev a posilniť ekonomickú dimenziu zahraničnej politiky. Naše zastupiteľstvá budú musieť viac pomáhať našim podnikateľom, aby sa v týchto krajinách mohli ľahšie presadiť. Pri obnove vojnou zničených oblastí máme potenciál najmä pri rozvoji infraštruktúry, ale aj v strojárskom priemysle. Samozrejme, treba brať na zreteľ aj bezpečnostné riziká, ktoré môžu niektoré spoločnosti odradiť.

Aké sú možnosti užšej spolupráce s Českou republikou v oblasti obrany?

Počas spoločného zasadnutia vlád Českej a Slovenskej republiky sme sa opätovne vrátili k myšlienke spoločných činností s armádou Českej republiky. Pán minister Glváč má voľné ruky na prijímanie politických rozhodnutí, pokiaľ nájde v Českej republike partnera. Môžeme naozaj nájsť spoločné projekty, ktoré na jednej strane zabezpečia výkon potrebnej činnosti a zároveň to bude aj podstatne lacnejšie. Mimoriadne zaujímavý je projekt spoločnej ochrany vzdušného priestoru. Verím, že spoločné činnosti sa dajú nájsť aj v iných oblastiach, napríklad pri výcviku a vzdelávaní. Naše armády vychádzajú zo spoločných koreňov a v podstate medzi nimi neexistuje jazyková bariéra. Aj z tohto dôvodu môže byť ich spolupráca veľmi efektívna a výhodná. Od bližšej spolupráce by sme časom mohli postúpiť k skutočnému zdieľaniu kapacít. V spoločnej kooperácii vidím veľkú príležitosť a budúcnosť našej armády.

Ste ako predseda Bezpečnostnej rady SR spokojný so súčasným bezpečnostným systémom štátu, s koordináciou v čase krízových situácií a s opatreniami, ktoré majú za cieľ takýmto situáciám predchádzať?

Základom bezpečnosti Slovenskej republiky je Severoatlantická aliancia. Udržanie silnej transatlantickej väzby zostáva našim životným záujmom. Musíme prispievať k posilňovaniu úspešnosti NATO aj Európskej únie, od ktorých závisí istota medzinárodného postavenia SR. Čo sa týka riešenia domácich krízových situácií, bohužiaľ, nedávno nás postihli dve katastrofy. Vlakové nešťastie v Bratislave a zrútenie mosta na východe Slovenska, kde došlo aj k úmrtiam. Všetky záchranné zložky postupovali mimoriadne profesionálne a rýchlo. Pri zrútení mosta zasahoval aj 2. mechanizovaný prápor z Prešova, ktorý so svojou ťažkou technikou veľmi pomohol ostaným záchranárom. Na miesto dorazil aj minister vnútra, ktorý ma priebežne informoval o nehode a koordinoval záchranné práce. Systém teda považujem za funkčný. Zároveň chcem vojakom aj takto poďakovať za ich vysoko profesionálny prístup v ich náročnej práci.

Aký je váš názor na inštitút dobrovoľnej vojenskej služby?

Vítam snahu ministra Glváča o zriadenie dobrovoľnej služby. Cesta využívania odborníkov z civilných oblastí je v čase nedostatku finančných prostriedkov pre rezort obrany mimoriadne výhodná. Zriadeniu dobrovoľnej vojenskej služby však musí predchádzať diskusia s viacerými ministrami, aby sme jasne definovali jej úlohy a možnosti.

Čo čakáte od rezortu obrany a ozbrojených síl v nasledujúcom období?

Očakávam stabilizáciu a stabilitu. Aj v týchto ťažkých časoch nielen pre rezort obrany, ktorý musí hospodáriť s obmedzeným rozpočtom, čo sa prejavuje na jeho činnosti. Považujem pritom za veľmi správne, že minister spolu so štátnym tajomníkom sa od samého začiatku správajú tak, aby neboli žiadne pochybnosti napríklad v oblasti tajných služieb – a ani v tom, či si armáda plní svoje povinnosti. Vítam veľmi iniciatívny prístup ministra, ktorý hľadá finančné zdroje zvnútra rezortu bez toho, aby požadoval ďalšie peniaze od štátu. Slovensko chce byť dobrým spojencom v NATO, preto na druhej strane rozpočet na obranu nemôžeme donekonečna škrtiť. Zdieľanie obranných kapacít s inými štátmi by však mohlo byť cestou, ako efektívne nakladať s výdavkami na obranu a ako zabezpečiť armáde profesionálne podmienky na pôsobenie v ďalšom období.

V rokoch 1986 – 1987 ste prežili Vianoce na základnej vojenskej službe v Janoviciach nad Úhlavou. Ako na to spomínate?

Som rád, že som absolvoval základnú vojenskú službu v Janoviciach, ktorá mi poskytla reálne skúsenosti do života. Na vojenskú službu som nastúpil najprv ako čatár absolvent a neskôr som sa stal veliteľom motostreleckej čaty. Ako čerstvý absolvent Právnickej fakulty po týchto dvoch funkciách som začal pracovať ako asistent vyšetrovateľa vojenského útvaru. Získal som praktické skúsenosti, pretože tento útvar bol veľmi živý a riešili sme veľké množstvo prípadov. Štúdium na vysokej škole vám poskytne teoretické vedomosti, ale práca v tomto útvere mi poskytla reálnu prax. No a stráviť Vianoce vo vojenskom útvere medzi vojakmi je iste zaujímavé, ale najkrajšie vianočné sviatky sú prežité v rodine.

Slovenským vojakom a príslušníkom rezortu obrany prajem pokojné a radostné prežitie vianočných sviatkov v kruhu rodiny a medzi svojimi najbližšími.

Vojakom, ktorí sú na zahraničných misiách, želim veľa zdravia a síl v ich náročnej a dôležitej službe. Nech sa v zdraví vrátia domov k svojim rodinám.

Juhovýchodná Ázia sa v posledných rokoch stáva kľúčovým odberateľom na globálnom trhu so zbraňami a ostatnými výrobkami obranného priemyslu. Práve do tohto regiónu sa upierajú zraky európskych, ruských, ale aj amerických a juhoamerických výrobcov a obchodníkov, s úmyslom pevne zapustiť korene na najrýchlejšie rastúcich trhoch a saturovať zvýšený dopyt po vojenskom špeciále.

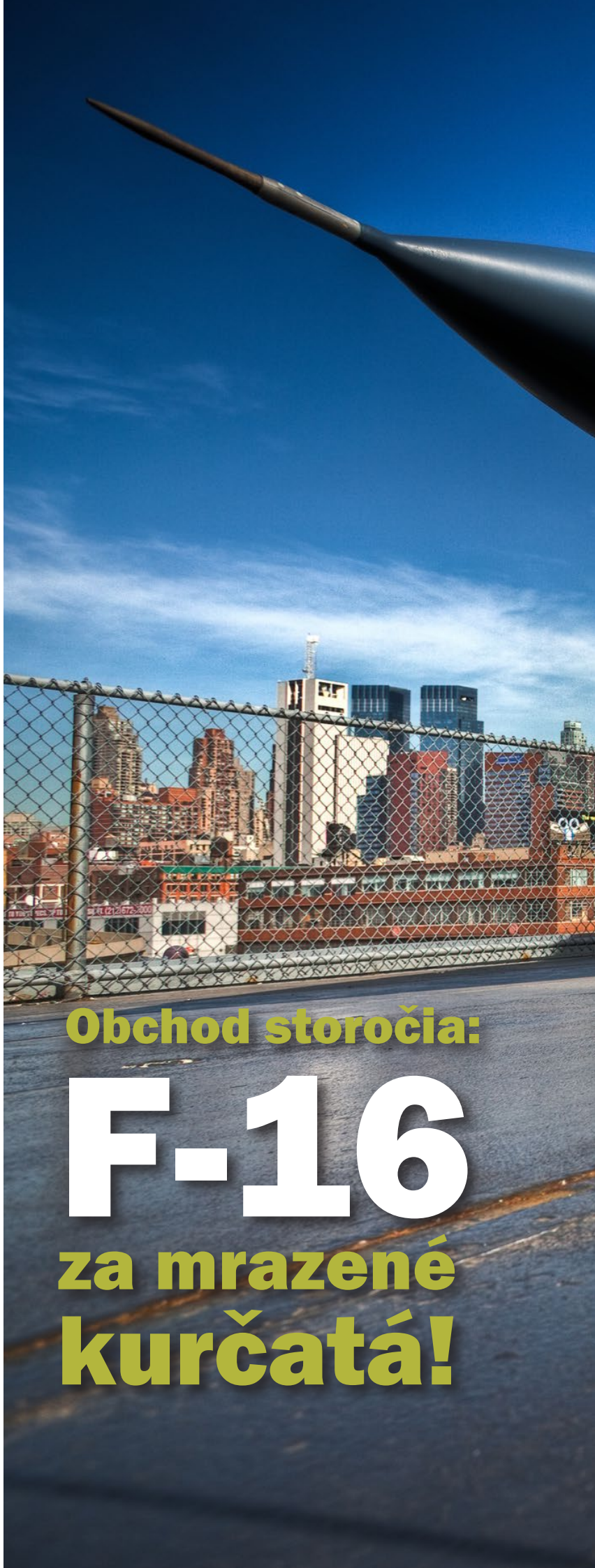
Kombinácia vnútorných nepokojov, sporov o suchozemské i námorné hranice so susediacimi štátmi a atmosféry politickej nedôvery na najvyšších miestach je živnou pôdou pre požiadavky generálov a národných agentúr pre vyzbrojovanie. Podmienky na biznis v oblasti špeciálu sa v jednotlivých štátoch Juhovýchodnej Ázie rôznia: od požiadaviek na kompletne vyzbrojenie (Malajzia, Indonézia, Vietnam), až po filozofiu obrany proti asymetrickým hrozbám (bezpečnosť v kyberpriestore či boj proti terorizmu) a dôraz na plnenie úloh domáceho krízového manažmentu (armádna pomoc pri prírodných katastrofách, občianskych nepokojoch a podobne).

Na druhej strane regionálny trh s výrobkami obranného priemyslu predstavuje aj vážne riziká: hoci obchodníci a vlády majú záujem o celú škálu výrobkov, problémom pre realizáciu obchodu je väčšinou ich nízka platobná schopnosť a zaužívaná prax, pri ktorej sa spoliehajú predovšetkým na exportné úvery, čo potom napomáha korupcii, ale aj na tradíciu barterových obchodov, ktorá v minulosti viedla k bizarným výmenám ruských lietadiel typu Suchoj za kávu (Indonézia), ponoriek za palmový olej (Malajzia) a pokusu kúpiť si americké F-16 za 80 000 ton mrazených kureniec (Thajsko). Investície do obrany v štátoch Juhovýchodnej Ázie sú dlhodobo nízke v prepočte na percento z HDP, a sú veľmi náchylné podliehať vonkajším vplyvom (napríklad presunom do iných rezortov na odstraňovanie následkov povodní, cunami, rozsiahlych požiarov či iných prírodných katastrof), ale stávajú sa aj nástrojom interných politických súbojov.

Ako problematické môže byť z hľadiska úspechu v exporte špeciálu aj úsilie niektorých krajín Juhovýchodnej Ázie odstúpiť od tradičných značiek (rozumej: dodávateľov) zbraňových systémov, aby sa odstránila doterajšia závislosť. Typickým príkladom je Vietnam, ktorý hľadá spôsob, ako sa zbaviť ruskej výzbroje a nahradiť ju inou, čím sa automaticky diskvalifikujú krajiny bývalého východného bloku s ambíciou vyvážať upravený alebo modernizovaný, pôvodne ruský (sovietsky) špeciál, no otvára sa priestor na kontrakty o údržbe a opravách existujúceho hardvéru.

No a nie na poslednom mieste nákup a obstarávanie výzbroje má aj svoj nemalý politický rozmer – predovšetkým Čína ho používa ako razantný diplomatický nástroj, a exportné úsilie Spojených štátov v regióne tiež odráža odklon záujmu Washingtonu od záležitostí starého kontinentu smerom k tigrom Juhovýchodnej Ázie (Singapur, Malajzia, ale najmä Indonézia, a to aj napriek predchádzajúcemu embargu na vývoz zbraní do tejto krajiny pre konflikt vo Východnom Timore). Svoju úlohu pri obchodoch hrajú aj riziká spojené s obchodovaním s krajinami, ktoré majú pri najmenšom diskutabilnú reputáciu v oblasti dodržiavania ľudských práv.

V konkurencii veľkých exportérov zbraní a technológií, ako sú Veľká Británia, Nemecko, Rusko, USA, Francúzsko alebo Čína, nemôže mať Slovensko veľké oči, ale to neznamená, že sme bez šancí. Typickým príkladom môže byť

Obchod storočia:

F-16

**za mrazené
kurčatá!**

Pomalé opatrné našľapovanie

Nielen politici a bežní Američania, ale aj vojenski experti a plánovači sledovali prezidentské voľby v USA so zatajeným dychom. Rozhodovalo sa v nich totiž aj o zahraničnej politike a vojenskome nasadení amerických jednotiek vo svete.

Napriek tomu, že súboj Obama – Romney nebol až takým veľkým stretom filozofií než niektoré iné demokraticko-republikánske strety kandidátov v minulosti, predsa len sa v niektorých témach názory dnes už staronového prezidenta USA a jeho vyzývateľa rozchádzali. Obrana a výdavky na vojenské zložky takouto témou boli. Zatiaľ čo Mitt Romney by bol po svojom nástupe do Bieleho domu kládol dôraz na zachovanie a posilnenie prítomnosti amerických lietadlových lodí v Stredozemnom mori a Perzskom zálive, a presadzoval pomerne ambiciózný plán postaviť 12 námorných lodí a tri ponorky ročne, Obamov kabinet podporuje obrannú stratégiu založenú na tzv. strategickom obrate k ázijsko-tichomorskému regiónu.

Proces plánovania vojenských aktivít v ázijsko-tichomorskom regióne, iniciovaný americkým ministerstvom obrany v roku 2009, vyvrcholil v koncepte, ktorý nesie názov AirSea Battle (čosi ako: Bitka vo vzduchu i na vode). Hoci v tejto stratégii sa nikde priamo nespomína Čína, volá po integrácii spôsobilostí jednotlivých zložiek amerických ozbrojených síl vo vzduchu, na mori, súši, vo vesmíre i v kyberpriestore s cieľom reagovať na novovznikajúce výzvy vo svete. V kuloároch sa však v tejto súvislosti spomínajú názvy iba dvoch štátov – Číny a Iránu.

Nahlas (zatiaľ) nikto nehovorí o Číne ako o regionálnej hrozbe, no plány na presun značnej časti amerického vojenského materiálu a personálu do oblasti naznačujú, že Washington sa usiluje pomôcť nastoliť rovnováhu „vojenských spôsobilostí a prítomností“. Bez takejto rovnováhy, argumentujú vojenski stratégovia, by Čína mohla nadobudnúť pocit, že jej vojenská sila má dostačujúci odstrašujúci potenciál, a že si fakticky môže v regióne robiť čo chce.

Hoci plány Pekingu nie sú zatiaľ celkom zrejmé, faktom je, že vojenská sila Číny narastá. Jej námorníctvo nedávno dostalo do výzbroje lietadlovú loď, čínske protilodné a balistické rakety (DF-21D a DH-10) dostali do vienka dlhší dolet, modernizovali sa ruské protivzdušné komplety S-300 a S-400 a ich čínsky variant HQ-9; Čína dokonca predstavila novú „neviditeľnú“ stíhačku Šengiang J-31. A čo je ešte znepokojujúcejšie, v posledných týždňoch sa množia informácie o eskalácii sporov v Juhočínskom mori a o vlne protijaponských protestov v mnohých čínskych mestách.

Niektorí experti považujú plány USA posilniť svoju prítomnosť v Ázii za mimoriadne nebezpečné. „Ak budeme vojensky prislať, dáme tým signál Číne, aby nás vyzvala ukázať karty. Ak si tento krok potom vyžiada útok na ciele, ktoré budú Číňania považovať za životne dôležité na zachovanie svojho režimu, vyzývame tým k eskalácii konfliktu. Ak založíme našu stratégiu na obmedzenom počte technológií alebo základní, vyzývame tým Čínu na preventívny úder,“ povedal pre časopis Jane's Defense Weekly Richard Andres, profesor pre štátne stratégie na americkej Národnej vojenskej akadémii (National War College).

Iní zase kritizujú Pentagon za to, že pri formulovaní plánov reorientácie americkej vojenskej politiky na východ zvolil ambivalentný až hmlistý postoj, ktorý nedovoľuje podniknúť rozhodujúci vojenský úder, čím sa smerom k Číne vysielajú nejednoznačné signály. Problémom konkrétnejšieho riešenia je však riziko eskalácie napätia, a teda presne to, čomu sa stratégovia v USA chcú vyhnúť.

Chôdza staronového amerického prezidenta v Ázii tak zrejme zostane nemenná – pomalé opatrné našľapovanie.

Pre Európu to znamená, že našim problémom sa budú Spojené štáty venovať len do takej miery, ako to bude nevyhnutné. Čo predpokladá, že sa o správu vecí európskych musíme väčšmi postarať sami. To je však už iná téma.

(cc)

Indonézia, ktorá síce v roku 2003 nakúpila z Ruska po dva kusy Su-27 a Su-30 a zároveň z USA doviezla stíhačky F-16, ale zo Slovenska v rokoch 1998 - 2000 importovala 32 vozidiel BVP 2 a v štádiu rokovania je ponuka DMD Holding na dodávky samohybných húfníc Zuzana.

Indonézia

Ozbrojené sily tejto mnohoostrovnej krajiny boli historicky zaznávané a chronicke podvyživené. V minulosti si práve táto podvýživa vynútila používanie exportných kreditov a zahraničných pôžičiek na obstarávanie výzbroje. V posledných rokoch však výdavky na obranu štátu stúpili z 0,8 % HDP na 1,2 % v roku 2011 a do roku 2014 sa očakáva nárast o ďalších 0,3 % (tohtoročné výdavky sa odhadujú na úrovni 1,3 mld. amerických dolárov). Odborníci predpokladajú, že výdavky na obranu v Indonézii v najbližších rokoch porastú rýchlejšie než vo všetkých okolitých štátoch. Dôvodom je predovšetkým geografická poloha, resp. roztrieštenosť Indonézie, ktorá sa rozkladá na viac ako 17 500 ostrovoch, a dodnes nemá jasne vytýčené (námorné) hranice s väčšinou svojich susedov. Najmarkantnejšie sa tieto problémy prejavujú v oblasti Malakkej úžiny a v Kalimantane, kde dochádza k občasným nedorozumeniam medzi Indonéziou a Malajziou. Ďalšou problémovou oblasťou je vytýčenie námornej hranice medzi Indonéziou a Filipínami, ako i hranica medzi Východným Timorom a Indonéziou. Podľa oficiálneho vyjadrenia Indonézskeho predstaviteľa je táto oblasť „rajom“ regionálnych teroristických aktivít.

Od roku 1965 je armáda v Indonézii hybnou silou a aj po páde diktátorského režimu stoja za všetkými veľkými projektmi v pozadí vojaci alebo bývalí príslušníci armády, napriek naštartovanej reforme, ktorej súčasťou je i zákaz angažovanosti vojenských predstaviteľov v politike alebo obchodnej činnosti. Cieľom

V konkurencii veľkých exportérov zbraní a technológií ako sú USA, Rusko, Veľká Británia, Nemecko či Francúzsko nemôže mať Slovensko veľké oči. Nie sme však úplne bez šancí. Ale ak chceme byť v budúcnosti hráčmi na ázijských trhoch, musíme sa viac zapájať do bilaterálnych i multilaterálnych aktivít.

Ministerstva obrany a OS Indonézie je rozvoj priemyslu i pri spolupráci s externými partnermi v kompletnej škále (letectvo, doprava, civilná technika, ťažký priemysel, elektronika a informatika), aby boli schopné vyrábať svoje hlavné produkty a vybavenie pre potreby obrany. Indonézska vláda však nevstupuje do uzatvárania obchodov a všetky vyjednávania sa realizujú cez sprostredkovateľov. Indonézske výrobca špeciálu PINDAT (jedna zo štyroch štátnych akcií v obrannom priemysle) rokoval v apríli 2010 s ôsmimi slovenskými spoločnosťami, ktoré sa svojím výrobným programom hodia na vzájomnú spoluprácu. Pripravuje sa dovoz náhradných dielcov od spoločnosti PPS Vehicles na BVP 2. Ďalšie impulzy by mohla priniesť cesta indonézskej pracovnej skupiny, tzv. „fact finding mission“ na Slovensko. „Ešte pred návštevou nášho prezidenta musíme definovať, aké konkrétne projekty by sme vedeli podporiť, na akom type bojovej techniky by sme vedeli zladíť vaše možnosti a naše potreby,“ povedal indonézske veľvyslanec Harsha Edwan Joesoef počas prijatia u ministra obrany SR Martina Glváča v septembri tohto roka.

Indonézske predstavitelia opakovane argumentujú potrebou dopracovať sa k tzv. „minimum essential force“ – stratégii, ktorej úlohou je stanoviť počet, rozsah a povahu spôsobilostí, ktoré by Indonézia bola schopná okamžite nasadiť do akcie (hovoriť o nej na pôde MO SR aj veľvyslanec Joesoef). Keďže Indonézia sama vyrába v licencií malé lietadlá a helikoptéry, námorné lode a ručné zbrane, je pravdepodobné, že v horizonte piatich rokov by mohlo byť vypísaných niekoľko tendrov na ostatné súčasti výzbroje: viacúčelové bojové a veľké taktické dopravné lietadlá, dieselové ponorky a viaceré pozemné vozidlá. Samozrejme, už z uvedených dôvodov, ktorým dominuje obmedzený rozpočet na obranu, sa dá očakávať, že vláda sa sústredí predovšetkým na krajiny, ktoré budú ochotné ponúknuť exportné úvery. A to je aj najväčšia prekážka: zahraničnoobchodná výmena medzi SR a Indonéziou mala v ostatných rokoch vzrastajúci trend, lenže pri trvalo vysokom pasívnom salde obchodnej bilancie SR. Na indonézskej strane je naďalej záujem o celú škálu slovenských výrobkov, problémom realizácie obchodu je nízka platobná schopnosť indonézskeho firiem. Isté riešenia by

Ľudovít Černák:

Prezident Združenia bezpečnostného a obranného priemyslu SR

Do akej miery je región juhovýchodnej Ázie, respektíve Ázie ako takej, možným partnerom pre slovenské podniky obranného priemyslu?

Je pre nás nepochybne veľmi zaujímavý. Je to región, kde sme už realizovali konkrétne kontrakty a ktorý teraz intenzívne modernizuje svoje armády a policajné zložky. Časť krajín je na tom ekonomicky veľmi dobre a nakupuje najmodernejšie výrobky. Časť je nútená modernizovať existujúce systémy. V oboch prípadoch máme čo ponúknuť.

Aké máme v Ázii v tejto oblasti skúsenosti z minulosti, na čo by sa dalo nadviazať?

V konkrétnych krajinách máme predovšetkým skúsenosti s exportom pre pozemné sily, či už ide o vyslobodzovacie tanky do Indie, bojové vozidlá pechoty do Indonézie, alebo vývozy do Vietnamu a Malajzie. Naša Zuzana veľmi dobre obstála v tendrových podmienkach v Indii, ale nakoniec sa súťaže neuzavreli, resp. sa zrušili. Medzitým sa v regióne presadzujú aj naši dodávatelia komunikačnej a softvérovej techniky, takže máme na čom stavať. Treba povedať, že veľmi dobré podmienky sa ukazujú aj v centrálnej Ázii.

Je možné do budúcnosti hovoriť o spolupráci s ďalšími dodávateľmi?

Oceňujem aktivity nášho diplomatického zboru v regióne. Jeho členovia prichádzajú s projektmi a s nápadmi, ktoré si budú vyžadovať nepochybne spoluprácu aj s ďalšími slovenskými či zahraničnými partnermi – takže odpoveď na vašu otázku znie, áno. Skrátka – Ázia bude vo svetovej politike a v ekonomike hrať stále významnejšiu úlohu, a bola by chyba to nevyužiť.

(pv)

mohla priniesť pripravovaná rámcová dohoda o spolupráci medzi ministerstvami obrany oboch krajín. Zmluva bola odoslaná na pripomienkovanie do Indonézie ešte začiatkom roka 2011, na jej záverečné znenie sa však stále čaká...

Vietnam

Vietnam zastáva holistický prístup k bezpečnosti, ktorý vyplýva z toho, že zažil storočia koloniálnej nadvlády, citlivo vníma záležitosti týkajúce sa jeho zvrchovanosti. V zásade sa vietnamská vojenská doktrína stále točí okolo konceptu „všeľudovej národnej obrany“, konceptu, podľa ktorého sa všetci ľudia, a nielen ozbrojené sily, zúčastňujú na budovaní národnej obrany a ochrane krajiny. Vietnam tak predstavuje vojenský trh s obrovským potenciálom. Ekonomika krajiny prudko rastie, a s ňou aj výdavky na obranu. Optimistické je aj to, že vietnamský obranný trh sa po prvý raz po dlhých rokoch otvára aj iným dodávateľom než len historickému spojencovi – Rusku. V posledných rokoch uzešlo svetlo sveta niekoľko zbrojných kontraktov s Nemeckom, Holandskom a Veľkou Britániou. Širšiemu obchodu so zahraničím bráni celý rad polien, ktoré padajú pod nohy prípadným exportérom do tejto krajiny, a z nich tie najhrubšie predstavujú reštrikcie uvalené na medzinárodný obchod, spoliehanie sa na barterové obchody a netransparentnosť obstarávania. Podľa expertných odhadov však narastú vietnamské výdavky na obranu v rozmedzí rokov 2013 až 2015 o 40 % (!). Vychádzajú z krivky rastu ekonomiky krajiny a potreby odpútania sa od sovietskeho modelu obrany, s definovaním nových strategických priorít, medzi ktoré patrí najmä snaha postaviť sa čelom proti regionálnej hegemonii Číny najmä v Juhočínskom mori. Odtiaľ pramení aj principiálna orientácia Vietnamu na import vybavenia a výzbroje pre letectvo a námorníctvo, čo nie je práve potešiteľná správa pre slovenský export špeciálu. Na druhej strane, práve skutočnosť, že vo Vietname je veľké množstvo vojenskej techniky ruského či sovietskeho pôvodu, Slovensko by sa mohlo uchádzať o možnosti opráv vojenskej leteckej techniky, resp. odpredaj nadbytočnej techniky OS SR pre OS VSR s ponukou modernizácie techniky v LOTN a VOP Trenčín. Ponúka sa aj možnosť výmeny skúseností v oblasti RCHBO a EOD (národné centrum v Novákoch) a prípadné vyslanie inštruktorov, v súvislosti s následkami použitia chemických látok počas vojny medzi USA a VSR.

Malajzia

Malajzii v blízkej budúcnosti nehrozí vonkajšia hrozba, hoci prevláda znepokojenie z charakteru a nestability regionálneho pros-

tredia. Drobné spory pretrvávajú so susedmi ohľadne územných nárokov, kontroly nad nerastnými surovinami a nevyriešených historických otázok. V kombinácii s rastúcou konkurenciou medzi Čínou, Japonskom, Ruskom a USA o vplyv v regióne, prispeli tieto k obnoveniu programu zbrojenia a rýchlu modernizáciu ozbrojených síl Malajzie. Zatiaľ čo vojenská rétorika sa snaží navodiť presvedčenie, že v budúcnosti hrozí len konflikt nízkej intenzity, vojenské nákupy naznačujú inú realitu, navodzujúcu dojem, že záujmy v rámci OS Malajzie sa miestami rozchádzajú. I keď Malajzia vlastní modernú vojenskú technológiu, dá sa povedať, že je zapojená do regionálnych pretekov v zbrojení, ktoré majú skôr svoj pôvod v nacionalistických náladách, ako v reálnych vojenských hrozbách. Tieto mini preteky v zbrojení mohli mať dopad na plány nákupu a zbrojenia OS Malajzie. Nákupy sa za posledných 10 rokov sústredili na položky ako ponorky, stíhacie lietadlá, bojové vrtuľníky, moderné bojové tanky a rôzne druhy taktických raketových systémov a radarov. Proces modernizácie OS Malajzie mal značný vplyv na domáci obranný priemysel. Niektoré domáce spoločnosti získali spôsobilosti C4ISR (Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance and Reconnaissance) a dokonca sa Malajzii podarilo vyvinúť vlastné bezpilotné prieskumné lietadlo. Aj napriek úsiliu o podporu domáceho obranného priemyslu je však krajina aj naďalej silne závislá od dovozu obranných technológií. Viac ako 90 % percent zariadení používaných OS Malajzie sa stále získava prostredníctvom offshore projektov. Politika týkajúca sa vývoja obranného priemyslu tak nie je jednotná, efektívna a transparentná. Prevažuje nedostatok dôvery, hlavne z možnosti kopírovania technológií a následnej konkurencie na trhu. Napriek týmto faktom je ročný rozpočet na obranu vo výške 4,5 mld. dolárov s odhadovaným rastom 500 miliónov USD ročne zaujímavým kusom koláča, o ktorý stojí za to sa pobiť. Primárne preto, že Malajzia už v minulosti prejavila záujem o nákup delostreleckých systémov – húfnic ZUZANA 2, ale aj preto, že Európania sú jej tradičnými partnermi pri obstarávaní špeciálu – v inventári malajzijskej armády sú poľské tanky, talianske helikoptéry, ruské stíhačky, francúzske a nemecké námorné systémy. Problémom zostáva pomerne striktná ofsetová politika Malajzie až do výšky 100 % hodnoty kontraktu.

Thajsko

Thajsko je jedinou krajinou juhovýchodnej Ázie, ktorá nikdy nebola pod nadvládou nijakej európskej mocnosti. Dá sa to vysvetliť tým, že Thajsko bolo vždy ponechané ako hraničné úze-

mie oddeľujúce tie časti Ázie, ktoré ovládali Francúzi na jednej strane a Briti na druhej. Zato moderné dejiny Siamu, ako znel predchádzajúci názov tohto kráľovstva túto výsadu vyvážili krvou. Z vojenského hľadiska však roky vojenskej vlády (2006 – 2009) boli obdobím rozkvetu, v ktorom thajský obranný priemysel prudko expandoval. Následne sa však rast pozastavil a dnešné výdavky na obranu predstavujú 5,5 miliardy amerických dolárov. Z toho približne jedna pätina sa investuje do akvizícií, predovšetkým zo zahraničia, na rekapitalizáciu prvkov zastaraného a značne preriedeného vojenského inventáru. Domáci obranný priemysel, (48 štátom vlastnených podnikov a polovičný počet súkromných firiem) totiž nedokáže držať krok s domácim dopytom. Aj preto Thajsko v súčasnosti hľadá spôsoby ako do krajiny importovať moderné technológie a know-how s víziou modernizácie vlastného obranného priemyslu v nasledujúcich desiatich rokoch. Pre Slovensko zostáva tento trh zatiaľ nezodpovedanou výzvou.

Namiesto záveru

Súčasná historická fáza, ktorou prechádza Juhovýchodná Ázia a v nej Indočínsky región, je výsledkom série historických udalostí, v ktorých viac než jeden hráč bol zodpovedný za to, čo sa stalo a aktuálne deje. Preto je tento región napriek prudkému rozvoju považovaný za nestabilný. Trend nestability bude pokračovať i naďalej. V tomto kontexte by mala Slovenská republika zohrať prostredníctvom bilaterálnych i multilaterálnych aktivít väčšiu úlohu, ak chce v budúcnosti byť zastúpená na trhu tohto regiónu. To si bude spočiatku vyžadovať i investície väčšieho rozsahu, ktoré však so sebou v budúcnosti môžu priniesť rozvoj a rast v oblastiach ekonomiky SR, ktoré boli doteraz na pokraji prežitia. Je potrebné sa zamerať v prvom rade na krajiny, s ktorými už v minulosti bola nadviazaná spolupráca vo vojensko - technickej oblasti. Tú bude treba znova oživiť. V prípade prvých úspechov sa dá predpokladať, že sa tým otvoria dvere pre rozvoj bilaterálnych vzťahov i s krajinami, ktoré sú momentálne na okraji nášho záujmu, ale už teraz záujem o takúto spoluprácu deklarujú (Kambodža). Primárne by však malo byť vytvorenie právneho rámca na uzatvorenie medzinárodných zmlúv s týmito krajinami, aby sa vytvoril priestor na prehĺbenie spolupráce. Potom sa automaticky vytvorí priestor aj pre investície SR v širšom rozsahu nielen v zbrojárskom, ale i v ostatných odvetviach.

Text: Peter Susko, Juraj Krupa
Foto: defense.gov

Irak ako príklad

Slovenské firmy sa zatiaľ príliš nepresadili tam, kde im vhodné predpolie pripravili naši vojaci svojou profesionálnou a aj voči miestnym obyvateľom ústretovou prácou. Svetlejším prípadom je Irak.

Iračania sú spokojní s kvalitou a možnosťami leteckého simulátora pre vrtuľníky Mi-17, ktorý je produktom VRM a. s. Trenčín a slúži na leteckej základni v Tadži. Do Iraku bolo dodaných aj 28 odmiňovacích kompletov Božena. Z nich deväť prostredníctvom OSN, 15 kusov Božien 4 predali v rámci tendra. Ostané štyri komplety Božena 4 po stiahnutí našich vojsk z Iraku odovzdal pri svojej návšteve Bagdadu

irackej vláde premiér Robert Fico. WAY Industry Krupina vlni vycvičila osádky 19 Božien 4, ktoré využíva iracká armáda. Tento rok pre ne zabezpečila pozáručný servis priamo v Iraku.

Začiatkom septembra t. r. prijal v Bagdade štátneho tajomníka MO SR Miloša Koterca minister obrany Irackej republiky Dr. Saadoun Aldulaimi. Hlavnými témami ich rozhovorov boli vzájomná spolupráca a očakávané uzavretie bilaterálnej dohody. Práve tá je dôležitá ako východisko budúcej spolupráce aj pre hospodárske subjekty zaoberajúce sa špeciálnou výrobou. Podpis Dohody o spolupráci v oblasti obrany a výcviku medzi oboma ministerstvami na úrovni ministrov obrany Martina Glváča a Saadouna Aldulaimiho sa pripravuje na budúci rok.

Text: Pavol Vitko ● Foto: Radovan Čulák

Cvičenie FORT PRIBINA II

Kde je vôľa, tam je cesta

Vojaci márne skúšali preniknúť očami i ďalekohľadmi hradbu hmly, ktorá vládla na kóte 700 a v jej okolí. Práve tam vybudovali obranné postavenia príslušníci tretej mechanizovanej rot. Predsunutí pozorovatelia naťahovali aj uši, aby zachytili charakteristický zvuk bojových vozidiel. Márne. Všade vládol pokoj. Pre veliteľa roty kapitána Petra Melníka až podozrivý. Boj o kótu sa ešte len mal začať.

Tretia mechanizovaná rota patrí dnes medzi najpripraveniejšie jednotky nielen nitrianskeho mechanizovaného práporu, ale celých pozemných síl. V júni úspešne absolvovali rotné taktické cvičenie s bojovou strelbou, zamerané na stabilizačné operácie i certifikáciu pre síly NRF. V nich budú pôsobiť v pohotovosti od začiatku roka 2013 a rota bude predstavovať nasaditeľnú zálohu pre operáciu ALTHEA v Bosne a Hercegovine.

Boj o kótu 700

„Úspešná certifikácia nám výrazne pomohla, jednotka je veľmi dobre vycvičená, personál stabilizovaný, ľudia získali potrebnú sebadôveru. Prvá čata pod velením poručíčky Zuzany Serafinovej je najlepšou vrote. Ale výborní sú aj iní. Napríklad veliaci poddôstojník roty rotmajster René Gašpar, môj zástupca nadporučík Martin Doležal, či veliteľ čaty palebnej podpory poručík Peter Bystriansky,“ hovorí veliteľ roty a prijíma prvé hlásenie o podozrivom pohybe nepriateľa. Ešte rýchle spresnenie úloh a kontrola situácie na mape, ktorá je pripevnená na zadnej časti bojového vozidla. Útočiaceho protivníka predstavujú príslušníci druhej mechanizovanej roty, ktorá sa tak osvedčila koncom minulého roka spoločne s príslušníkmi levického mechanizovaného práporu na cvičení Full Spectrum Operations v nemeckom Hohenfelse.

Počasie spočiatku nedovoľuje využívať bojové vozidlá. Vojaci sa snažia maskovať, využívať terénne nerovnosti, hľadať úkryt... Systém MILES je však neúčinný, zaznamenáva zásahy a postupne vyraduje vojakov, ktorí sa nechali prekvapíť, alebo neboli dobre maskovaní.

Z pozorovateľne sleduje jednu z epizód cvičenia Fort Pribina II jeho riadiaci, veliteľ topolčianskej mechanizovanej brigády plukovník gšt. Ján Bujňák. Teda skôr to, čo mu v okolitom teréne dovoľuje vidieť. O to pozornejšie sleduje hlásenia jednotlivých veliteľov. Témou cvičenia je mechanizovaná práporová skupina v zostave mnohonárodných síl v ťažení na podporu mieru. Simulovaná situácia nastala pri vstupe ďalších síl do priestoru operácie s cieľom vytvoriť bezpečné prostredie a podmienky na odovzdanie priestoru zodpovednosti miestnej samosprávy. Cvičenie okrem iného podľa neho malo preveriť taktickú činnosť veliteľstva a štábu práporovej skupiny pri riadení operácie, ukázať, či sú velitelia a štáb schopní plne integrovať a využiť všetky jednotky bojovej podpory a bojového zabezpečenia, ktoré majú k dispozícii. Ale aj schopnosť navedenia bojového rytmu (Battle Rhythm) počas dlhodobého nasadenia v operácii.

„Cvičenie Fort Pribina pre nás znamená vyvrcholenie prípravy 12. mechanizovanej práporovej skupiny, ktorá bude od budúceho roka pôsobiť ako záloha nasaditeľných síl NATO,“ vraví veliteľ nitrianskeho

mechanizovaného práporu Štefana Acsai. „Predchádzala mu intenzívna príprava od stupňa družstvo, čata po rotné taktické cvičenia s bojovou strelbou. Naposledy boli príslušníci nášho práporu nasadení v ISAF, získali tam potrebné skúsenosti. Vidieť to aj na chode a zabezpečení základne. V rámci mechanizovanej práporovej skupiny máme pridelené ďalšie jednotky, tým sa vlastne počty práporu zdvojnásobili. Vzástli nároky na riadenie, logistické, zdravotnícke zabezpečenie.“

Útok na základňu Slávia

V druhej časti výcvikového priestoru sú na prístupovej ceste k operačnej základni Slávia rozmiestnené zábrany, prekážky z ostnatého drôtu a strážne stanovisko s improvizovanými pozorovacími vežami. Celý priestor ochraňuje ešte bojové vozidlo. Veliteľ družstva rotný Miroslav Ďurkovský upozorňuje strážnu zmenu, aby si dávali pozor na pokusy o prepašovanie nástražných výbušných systémov do priestoru

chvíli hľadania označuje nástražný výbušný systém vo vozidle. Aj vďaka nemu zasa jeden z pokusov o útok na patrolovaciu základňu Slávia nevyšiel.

Zdanlivý pokoj však v priestore operačnej základne dlho nevydrží. Krátko po rokovaní veliteľa práporu so zástupcami miestnej samosprávy zaznie na opačnom konci základne spoza plotu krátka dávka zo samopalů. Nasleduje mínometná strela do perimetra základne, ktorá vyvolá požiar v autoparku. A aby toho nebolo dosť, hasenie požiaru sťažuje koordinovaný palebný prepad z ručných strelných zbraní z rôznych smerov.

Ako si ich pripravíme...

Hodnotenie celého cvičenia má svojim spôsobom v rukách prvá mechanizovaná rota kapitána Radoslava Vojtuša. Veliteľ roty pôsobil predtým v štábe práporu, vo funkcii je len pár mesiacov. No jeho zástupca nadporučík Martin Špirka pozná po päťročnom pôsobení jednotku doko-

základne a ich diaľkové odpálenie. Vojaci pozorne prehliadajú prichádzajúce vozidlá i osoby, no zatiaľ nenašli nič. V duchu sa už pripravujú na vystriedanie, keď sa objavujú zásobovacie autá s tovarom potrebným na zabezpečenie chodu základne. Najmä potraviny. Zasa nič. Jeden z vodičov je však nervózny: neprestajne sa díva na hodinky a očividne ho prísna kontrola znepokojuje. Hliadka odvádzajú vodiča na osobnú kontrolu – je síce čistý, ale ešte nepokojnejší. Stále sa obzerá smerom k svojmu autu. Pri prvej obhliadke auta sa nájdu podozrivé drôty, a tak rotný Ďurkovský privoláva pyrotechnikov so psom. Psovod rotný Ján Kormoš i jeho pes Brit majú bohaté skúsenosti z pôsobenia v operácii ISAF v Afganistane, kde prezreli množstvo vozidiel. Brit nesklame ani na Lešti. Po

nale. Podľa neho prešla celým procesom výcviku od jednotlivca až po rotu, ale prakticky až na Lešti sa stmelila. Lebo do začiatku tohto roka bola naplnená len na polovicu. Postupne k nej prichádzali noví príslušníci, najmä noví vojaci po absolvovaní základnej a odbornej výcvikovej školy, ale aj posily z iných útvarov. Od strelcov, cez guľometníkov, veliteľov družstiev až po veliteľov čiat. „Práve s mnohými veliteľmi čiat sme sa stretli až na Lešti. Za pochodu sme sa dávali dohromady. Prinášalo to mnohé problémy: bolo zložité nájsť správnu frekvenciu a naladiť sa na ňu. Ale kde je vôľa, tam je cesta, a to platí aj u nás. Aj keď kontrola zladenosti roty nám už vo VVP ukázala mnohé rezervy a nedostatky. Postupne sme ich odstraňovali. Vieme, že práve strelby rozhodujú o výsledku cvi-

čenia. Murphyho zákony fungujú, čo sa môže pokaziť, to sa aj pokazí. Veľmi nás trápili nedostatky techniky, jej poruchovosť. Naš zbrojár sa prakticky na cvičení nezastavil, mal plné ruky práce, aby boli zbrane na streľby pripravené," sumarizuje nadporučík Špirka.

Veliaci poddôstojník roty nadrotmajster Jozef Oravec pripomína dôležitosť spolupráce všetkých príslušníkov roty, od posledného vojaka až po veliteľa roty. „Našou silnou stránkou je úroveň manévrových bojov v útočení, ale aj v budovaní obrany. Trochu viac pokrýkávame v situáciách, na ktoré treba dlhšie časové obdobie vojakov pripravovať. Najmä s činnosťou v predsunutej operačnej základni (FOB) Riečky. Na druhej strane je to určitá výhoda, lebo noví vojaci nemajú zlé návyky. Ako si ich pripravíme, takí budú, a potom budeme môcť nadávať len na seba. Posledných vojakov sme dostali 2 až 3 mesiace pred cvičením. Najviac ma teší, že viac ako 90 percent z nich chce plniť úlohy, má ochotu všetko sa naučiť. Chcé v ozbrojených silách niečo dokázať.“

Pred záverečnými bojovými streľbami priznal aj určitú nervozitu medzi vojakmi. Časť nových strelcov-operátorov nemá ešte odstrieľané streľby za chodu v teréne. Z miesta strieľať nie je problém, ale kým ostatné strelnice majú na streľbu za chodu vybudované dráhy (asfaltové,

betónové, štrkové), na Lešti sa ide po teréne, cez jamy, nie rovno, okrem terénnych nerovností treba zvládnuť zákruty, a to môže zohrať svoju úlohu.

„Som presvedčený, že nastrieme. Aj z ručných zbraní. Hoci im chýbajú skúsenosti, usilujú sa. Môžu sa im síce trochu roztriasť ruky, ale inak im verím,“ predpovedal pred streľbami nadrotmajster Oravec. A samotný priebeh streľieb mu dal za pravdu. Prvá mechanizovaná rota v nich obstála. Okrem iného aj vďaka odstrelačom: slobodníkom Jánovi Krupovi a Martinovi Babošovi, veliteľovi družstva rotnému Ruslanovi Kravčenkovi, strelcom-operátorom desiatnikom Vladimírovi Harmanovi a Vladimírovi Polákovi, aj veliteľovi čaty porúčikovi Martinovi Ondíkovi.

Úspešná certifikácia

Riadiaci cvičenia Fort Pribina II plukovník gšt. Ján Bujňák pri jeho hodnotení konštatoval, že v prvom období cvičenia jednotky zvládli presun, zaujatie a zabezpečenie priestoru zodpovednosti, vytvorenie systému obrany a ochrany operačnej základne Slávia a predsunutej operačnej základne Riečky. V druhom období jednotky práporovej skupiny ovládli a potom kontrolovali kľúčové priestory a infraštruktúru v oblasti, postupne vyčistili priestory od militantov, úspešne zvládli boj mechanizovaných jednotiek (vystrojených systémom MILES). Velitelia jednotiek reálne naplánovali bojovú činnosť, a MILES pomohol reálne vyhodnotiť ich úspešnosť. Tento spôsob preverenia jednotky takejto veľkosti pomocou MILESu sa použil po prvý raz.

Aj vďaka tomu mohol veliteľ pozemných síl brigády generál Ondřej Novosad informovať hlavného veliteľa OS SR prezidenta SR Ivana Gašparoviča, ministra obrany Martina Glváča a náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučika Petra Vojteka o tom, že na základe hodnotenia komisie zloženej z príslušníkov veliteľstva Pozemných síl OS SR bol prápor 24. októbra úspešne certifikovaný.

(viac v online vydaní OBRANY na www.mosr.sk/obrana/)

Text a foto: Jozef Žiak

Príprava práporovej skupiny je jeden zo záväzkov Slovenska v rámci tzv. Cieľov síl 2008 voči NATO.

Na cvičení Fort Pribina II vo Výcvikovom priestore Vojenského obvodu Lešť a v posádkach Topolčany a Hlohovec sa zúčastnilo vyše tisíc príslušníkov OS SR, ktorí mali k dispozícii 196 kusov kolesovej techniky a 47 kusov pásovej techniky. Cvičili najmä príslušníci nitrianskeho mechanizovaného práporu, roty zabezpečenia prepráv a materiálu topolčianskeho práporu logistickej podpory, delostrelecká palebná batéria michalovského samohybného delostreleckého oddielu, raketometná čata rožňavského raketometného oddielu, protiletadlová čata nitrianskej protiletadlovej raketovej brigády, ženijná čata seredského ženijného práporu, čata vojenskej polície, taktický PSYOPS tím trenčianskeho práporu podpory velenia, mobilné skupiny roty ISTAR, príslušníci Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku MO SR Lešť, rovnako aj vrtuľníky Mi-17 a lietadlá L-39 vzdušných síl.

„Vojaci nám ukázali, že dosahujú rovnakú úroveň vycvičenosti ako ostatné jednotky našich partnerov v Aliancii. Museli totiž prejsť náročným výcvikom. Boli simulované rôzne druhy incidentov, ktorým môžu čeliť v aktuálnych operáciách vo svete. Komplexnosť cvičenia podčiarkuje fakt, že okrem pozemných jednotiek sa na cvičení zúčastnili aj vrtuľníky, vojenská polícia, jednotka na likvidáciu výbušných prostriedkov a ďalšie jednotky,“ povedal o cvičení Fort Pribina II minister obrany Martin Glváč.

Premiér na kontrolnom dni

Po kontrolnom dni na ministerstve obrany predseda vlády SR Robert Fico ocenil, že minister obrany Martin Glváč nevytvára tlak na vládu a rezort financií, neskrýva sa za čísla, ktoré hovoria, že armáda by mala mýňať dve percentá HDP, ale naopak, ponúka rôzne projekty a riešenia, ktoré v čase ekonomickej krízy zabezpečujú prežitie slovenskej armády a celého rezortu obrany. „Považujem za veľmi správne, že došlo k stabilizácii rezortu,“ zdôraznil. „Dochádza k významnej zmene, k presunu peňazí, ktoré sa predtým používali na bežné výdavky, do oblasti modernizácie, výskumu a vývoja. Minulý rok išlo do modernizácie, vývoja a výskumu 8 percent z celkového rozpočtu. Rôznymi vnútornými opatreniami, ktoré robí minister obrany, sa toto číslo zvýšilo už v priebehu tohto roka na 15 percent,“ vysvetlil premiér. V súvislosti s vojenskými podnikmi vyzdvihol zachovanie zamestnanosti vo VOP Nováky, ktorú sa zaviazal garantovať dlhodobý nájomca.

Ďalší krok v slovensko-českej spolupráci

Slovenská a Česká republika majú v oblasti obrany viacero možností na spoluprácu. Zámer ministrov obrany Martina Glváča a Alexandra Vondru po rokovaní slovenskej a českej vlády v Uherskom Hradišti 29. októbra podporili aj predsedovia vlád oboch krajín, Robert Fico a Petr Nečas. Cieľom intenzívnejšej spolupráce medzi rezortmi je zlacniť a zefektívniť procesy, ktoré prebiehajú či už v našich ozbrojených silách, alebo v Armáde Českej republiky. Martin Glváč a Alexandr Vondra podpísali v Uherskom Hradišti vykonávací protokol k medzivládnej dohode o spolupráci v oblasti zabezpečenia vojenskej letovej prevádzky. Upravuje podmienky spolupráce predovšetkým pri zabezpečovaní nepretržitej obrany a ochrany nedotknuteľnosti vzdušného priestoru Slovenskej republiky a Českej republiky v rámci integrovaného systému protivzdušnej obrany NATO NATINADS. Protokol upravuje bilaterálnu spoluprácu aj v iných oblastiach, ako sú napríklad vzájomné využívanie vojenských letísk alebo výcvikových zariadení zmluvných strán.

Admirál McRaven na návšteve

Šéf rezortu obrany Martin Glváč prijal 30. októbra veliteľa Špeciálnych síl USA admirála Williama Harryho McRavena a veliteľa Špeciálnych síl USA v Európe generálmajora Michaela S. Repassa. Počas stretnutia sa venovali aktuálnym témam v oblasti síl pre špeciálne operácie. Admirál W. H. McRaven vysoko ocenil prínos našich jednotiek v Afganistane. Na záver stretnutia M. Glváč odovzdal generálmajorovi Repassovi pamätnú medailu ministra obrany. Pracovný program hostí pokračoval rokovaním s náčelníkom Generálneho štábu Ozbrojených síl SR Petrom Vojtekom.

Budeme užšie spolupracovať s ÚVO

Ministerstvo obrany bude pri verejnom obstarávaní užšie spolupracovať s Úradom pre verejné obstarávanie. Výsledkom by mala byť väčšia transparentnosť a efektívnejšie hospodárenie s finančnými prostriedkami. Na základe podpísanej dohody môže ministerstvo obrany požiadať úrad napríklad o kontrolu zameranú na preskúmanie súladu verejného obstarávania, alebo požiadať o vypracovanie odborných stanovísk o súlade čiastkových problémov v konkrétnom verejnom obstarávaní so zákonom o verejnom obstarávaní.

Indovia na našich tréningoch?

Ministerstvo obrany SR má trvalý záujem na rozvoji spolupráce vo vojenskej oblasti s Indiou. Potvrdil to štátny tajomník rezortu obrany Miloš Koterec na stretnutí so štátnou tajomníčkou ministerstva zahraničných vecí Indie republiky Preneet Kaur. Pre Slovensko je India veľmi dôležitým partnerom v regióne a v rámci vzájomných vzťahov je našim primárnym cieľom rozšírenie vojensko-technickej spolupráce. V tejto súvislosti M. Koterec pripomenul tradície slovenského zbrojárskeho priemyslu, ktorého výrobky sa osvedčili v minulosti aj v Indii. Priestor na spoluprácu vidí aj v oblasti vzdelávania a výcviku.

Chceme pomôcť Srbsku

Slovenská republika by privítala prehĺbenie vzťahov so Srbskom, či už v oblasti odovzdávania skúseností z integračného procesu, alebo iných, ktoré budú pre oboch partnerov prínosné, odznelo na stretnutí štátneho tajomníka MO SR Miloša Koterca s veľvyslankyňou Srbskej republiky J. E. Radmilou Hrustanovič. Srbská veľvyslankyňa sa zaujímala aj o plány SR v súvislosti s postom Kontaktnéj ambasády NATO v Srbsku na obdobie rokov 2013 – 2014, ktorý nám bol nedávno pridelený.

Oživíme spoluprácu s Egyptom

Aktuálny vývoj medzinárodnej situácie, predovšetkým vo vzťahu k Sýrii a Afganistanu, ale najmä otázky bilaterálnej spolupráce dominovali stretnutiu štátneho tajomníka Ministerstva obrany SR Miloša Koterca s veľvyslancom Egyptskej arabskej republiky v Slovenskej republike Ihabom Ahmedom Talaatom Nasrim. Obe strany prejavili záujem na urýchlčení prác na zmluve o bilaterálnej spolupráci v oblasti obrany, k podpísu ktorej by mohlo dôjsť už v roku 2013.

TECHNIKA

NOVINKY • TRENDY • VÍZIE

...a raketoplány lietajú!

Éra raketoplánov sa neskončila. Americký vojenský bezpilotný miniraketoplán X-37B, označovaný ako OTV (Orbital Test Vehicle), sa v októbri chystal na svoj tretí let. Presný dátum štartu nebol z pochopiteľných dôvodov známy a aj všetky prípravné práce prebiehali v prísnom utajení.

Na obežnú dráhu okolo Zeme ho mala vyniesť raketa Atlas 5 z kozmodromu na Myse Canaveral Air Force Station na Floride. Dĺžka ani ciele misie neboli známe, ale niektoré dohady naznačujú, že tentoraz by mohlo ísť aj o zložitejšie manévrovanie, nielen o let po obežnej dráhe.

Podľa odborníkov môžu Američania miniraketoplán používať na ničenie satelitov alebo bombardovanie cieľov na Zemi z vesmíru.

Americká armáda má k dispozícii dva takéto miniraketoplány. Prvý označený ako OTV-1, skratka z Orbital Test Vehicle, odštartoval na špičke rakety Atlas V na svoj inauguračný let 22. apríla 2010 a zotrval vo vesmíre dovedna 224 dní. X-37B bol dizajnovaný na maximálnu dĺžku pobytu vo vesmíre na 227 dní. OTV-1 si pri prvom lete počínal úspešne, a tak program pokračoval letom druhého miniraketoplánu OTV-2. Ten odštartoval 5. marca 2011, už 4 mesiace po pristátí staršieho brata na vojenskej základni Vandenberg AFB, a začal svoju rekordnú púť vo vesmíre. Obehol

Zem viac než 7-tisíc ráz a zotrval vo vesmíre rekordných 468 dní. To je viac než raketoplán Discovery, ktorý počas všetkých svojich 39 letov strávil na orbite celkovo 365 dní, počas ktorých obehol Zem 5 800 ráz.

Po 468 dňoch v nehostinných podmienkach vesmíru OTV-2 automaticky bez akýchkoľvek problémov pristál na trojkilometrovej pristávacej dráhe na základni Vandenberg. Rekordne dlhý pobyt vo vesmíre prežil vo veľmi dobrom stave. Ako sa už vtedy predpokladalo, po prvom lete, ktorý testoval funkčnosť všetkých systémov miniraketoplánu a druhom, ktorý testoval hranice ich životnosti, tretí prinesie výsledky testu o opätovnej použiteľnosti OTV.

Koncepcia raketoplánov tak po penzionovaní raketoplánov Space Shuttle stále žije v jeho menšej X-37B podobe. Lekcia z prevádzky raketoplánov Space Shuttle ukazuje, že opätovná použiteľnosť, náklady na udržanie raketoplánu v prevádzke, sú kľúčové. Rozpočet projektu X-37B je tajný, no dá sa predpokladať, že ďalší rozvoj koncepcie raketoplánov sa poučí z 30-ročnej prevádzky Space Shuttle a nevytvorí ďalší projekt, ktorého rozvoj zastavia astronomické náklady. X-37B pre americkú armádu vyvíja divízia spoločnosti Boeing Phantom Works.

(aš)

Foto: NASA

Pražský Vojak budúcnosti

Future Soldier®
EXHIBITION & CONFERENCE
INTERNATIONAL

ADVANCED TECHNOLOGIES
IN DEFENCE & SECURITY
10TH ANNIVERSARY
17-19 OCTOBER 2012 PRAGUE

Niečo málo nad stovku vystavovateľov z 22 krajín sveta - to je najzákladnejšia štatistika 10. ročníka októbrovej pražskej medzinárodnej výstavy obrannej techniky Future Soldier Exhibition 2012. Na porovnanie - v Bratislave sme mali v máji na IDEB-e 221 vystavovateľov z 24 krajín. No a vlašajší brniansky IDET mal 374 vystavovateľov z 26 krajín.

V každom prípade - aj na „vojakovi budúcnosti“ bolo čo vidieť a bolo sa s kým stretnúť. O to viac, že český minister obrany Alexandr Vondra a náčelník Generálneho štábu Armády Českej republiky generál Petr Pavel pozvali zástupcov veliteľstiev a agentúr NATO či vysokopostavených funkcionárov z Európskej obrannej agentúry. Sprievodnou súčasťou výstavy bola aj dvojdná konferencia Future of Cyber, ktorá sa venovala predovšetkým ochrane pred kybernetickými útokmi. Ďalšou sprievodnou akciou bol Európsky kongres vojenskej tlače, na ktorom rokovalo asi pol stovky šéfredaktorov a publicistov z dvoch desiatok krajín vrátane SR. Delegáciu MO SR viedol štátny tajomník Miloš Koterec.

V expozícii poľských zbrojárskych firiem bolo možné vidieť vojaka budúcnosti vyzbrojeného novou súpravou pechotných zbraní MSBS kalibru 5,56 mm. Ťahákom boli novinky Českej zbrojovky alebo modernizovaná samohybná húfnica Dana M1-CZ od spoločnosti EXCALIBUR ARMY. Odborníkov nepochybne zaujali prilbové zameriavacie systémy, rôzne typy solárneho napájania vhodné do operácií, taktické odevy či high-tech osobné ochranné prostriedky. Slovenských producentov zastupovali dve spoločnosti, ktorých produkty predstavujeme na tejto dvojstrane.

Trenažér predletovej prípravy

Hoci si letecké simulátory predstavujeme už skôr s kabínou kokpitu a jej plným vybavením, existujú aj jednoduchšie. Prirodzene - sú aj lacnejšie. Tak ako procedurálny trenažér CPT (Cockpit Procedures Trainer) v konfigurácii Mi-17, ktorý spoločnosť VRM Trenčín prezentovala v októbri na 10. ročníku výstavy Future Soldier v Prahe.

„Trenažér slúži na oboznámenie nových adeptov alebo vrtuľníkových pilotov prechádzajúcich z iných typov vrtuľníkov tranzitným výcvikom s postupmi v predletovej a poletovej príprave, napr. na zvládnutie predletových normálnych alebo núdzových postupov. CPT umožňuje

v obmedzenom režime let, ale primárne je určené na nácvik a oboznámenie sa so všetkými systémami a prístrojmi v kabíne. CPT je možné upraviť na konfiguráciu Mi-8 MTV a Mi-171Sh, prípadne na iné typy Mi-17 podľa požiadaviek zákazníka,“ uviedol Pavol Grman z VRM. CPT v spojení s veľkým komplexným simulátorom pridáva ďalší rozmer výcviku, a to nácvik letov vo formáciách, keď sa let vedúceho vrtuľníka simuluje na CPT a vedený vrtuľník je simulovaný komplexným simulátorom s vysoko kvalitným vizualizačným systémom. „V rámci slovensko-amerického konzorcia firiem sme dodali cez agentúru PEO STRI (PROGRAM EXECUTIVE OFFICE FOR SIMULATION, TRAINING AND INSTRUMENTATION) americkému ministerstvu obrany niekoľko komplexných simulátorov vrtuľníka Mi-17, ktoré boli určené na výcvik špecialistov vzdušných

síl Afganistanu a Iraku,“ konštatoval P. Grman.

Doplnil, že v uplynulom období sa tiež pre Američanov

Modernizovaná
samohybná
kanónová húfnica
DANA - M1 CZ

podieľali na výrobe viacerých simulátorov pre dopravné lietadlo G 222, čo je vlastne predchodca lietadla Spartan (C-27A). Dva slúžia na výcvik pilotov. Zatiaľ jeden je určený pre letecký personál, ktorý má na starosti nakládku lietadla (load masters). Mimočodom, tento simulátor je 32 metrov dlhý trup lietadla so všetkým vybavením, snímačmi a senzormi, ktoré sú pri výcviku nakládky a vykládky nevyhnutné. Čo sa týka samotného CPT, zakúpili si ho už niekoľkí zákazníci zo Severnej a Latinskej Ameriky. Cena trénera je približne desatinou z ceny simulátora.

Letecký simulátor Mi-17 Moder z VRM Trenčín je inštalovaný na leteckej základni v Prešove. Tréner CPT zatiaľ v Ozbroyených silách SR nie je.

Lepšia munícia pre DANU

Legendárna samohybná kanónová húfnica s vývojovým označením DANA (Delo Automobilové Nabíjané Automaticky) potrebovala novú muníciu, aby zvýšila dosť aspoň o 25 percent. Ten je u štandardných delostreleckých zbraní v Aliancii približne 25 kilometrov. Danu vzor 77 majú ešte stále vo výzbroji armády Českej republiky či Poľska.

Ako hovorí veliteľ Zmiešaného samohybného delostreleckého oddielu z Michaloviec, podplukovník Andrej Staško, slovenskí delostrelci odovzdali posledných osem húfnic DANA do skladov nadpočetnej techniky v roku 2008. Máme modernejšie húfnice Zuzany kalibru 155, zavedené v NATO. No novú 152 mm muníciu do Dany spomeňme aj preto, lebo sa na jej vývoji zúčastnili nielen české, ale aj slovenské podniky a pracoviská. Za jej vývojom stáli EXCALIBUR ARMY Praha, ZVS Holding Dubnica nad Váhom a Explosia Pardubice. Modernizovaná húfnica DANA-M1 CZ v máju tohto roka absolvovala strelby s novou muníciou na strelnici Vojenského technického a skúšobného ústavu Záhorie. Podľa Petra Kratochvíla, obchodného riaditeľa EXCALIBUR ARMY, s. r. o., vývojové práce trvali približne rok. Modernizované strely boli vyvíjané v Dubnici, výmetné náplne v Pardubiciach.

Diaľková munícia DN1 CZ dosahuje maximálny dosť 25 770 metrov. Jej vývoj bol výhradne vo finančnej ríži troch uvedených súkromných spoločností. Neoficiálne by však mohol byť vhodným príkladom pripomínajúcim Pooling and Sharing alebo Smart Defence. A to aj napriek tomu, že DANA, ktorú skonštruovali v roku 1977 v Trenčíne, už nie je súčasťou výzbroje Ozbroyených síl SR.

Látka novej generácie: neprehorí, neprepří

Do konca júna 2013 by mali mať Ozbroyené síly SR k dispozícii na posúdenie nový druh multifunkčnej textílie na výrobu uniforiem novej generácie. Oproti súčasnemu typu bude o. i. ešte viac odolávať ohňu a vode. Jej vývoj zabezpečuje Výskumný ústav textilnej chémie Chemitex, spol. s r. o. Žilina. Začal sa po podpísaní zmluvy s rezortom obrany v roku 2011. Výskumný ústav túto látku prezentoval v októbri 2012 na 10. ročníku medzinárodnej výstavy Future Soldier v Prahe.

„Hydrofóbná, teda vodoodpudivá úprava je založená na špeciálnom princípe nanotechnológií,“ hovorí riaditeľ ústavu Jozef Šesták. Dodáva, že ide pritom o ich vlastný patent. V čom spočíva? „Je to podobný princíp, ako na liste lotosového kvetu. Z jeho povrchu vyrastajú mikrohlčky, na ktorých sa kvapky vody neroztekú, ale kotúľajú sa dole. Podobne to je s aplikovanými mikročasticami na povrchu uniformy, ktoré sú menšie ako 100 mikróvov, teda desať na mínus deviatu metra. Kvapky vody sa kotúľajú po povrchu textílie, nabaľujú na seba nečistoty, a tým vzniká aj samočistiaci efekt. V súčasnosti používaný systém vodoodpudivosti je pritom založený na tom, že textília je upravená chemickým teflónovým náterom, ktorý však obsahuje nie najekologickejšie halogénne prvky, a preto sa od ich využitia postupne upúšťa. Okrem toho nová multifunkčná textília bude upravená roztokmi, ktoré obsahujú častice biogénneho striebra, čím sa zvýši antimikrobiálna odolnosť. Skrátka, tieto častice zabíjajú na poľnej uniforme rastu mikroorganizmov. „Podstatné zníženie horľavosti dosahujeme použitím špeciálnych aramidových vlákien v zmesi

Procedurálny tréner CPT (Computer Procedure Trainer) v konfigurácii Mi 1

Vľavo nový typ multifunkčnej textílie a vpravo súčasný po „skúške ohňom“

Granát OFdV

s nehorľavou viskózou,“ uvedie J. Šesták. Vysvetľuje, že dnes používané textílie sú vyrábané zo zmesi polyesteru a bavlny. Pri ohni prehoria a ich štruktúra sa rozpadne. Aramidové vlákna síce zvonku obhoria, no štruktúra sa nerozpadne a navyše majú samozhasínajúci efekt.

So žilinským Výskumným ústavom textilnej chémie spolupracuje rezort obrany už dve desaťročia. Ústav má 35 zamestnancov a je príkladom, že aj na Slovensku sa môže udržať, hoci s problémami, moderný výskum a vývoj. Dôkazom bol aj záujem na pražskej výstave Future Soldier. Odborníkov zo Švédska, Belgicka alebo Švajčiarska prekvapila však napríklad skutočnosť, že výskumníci až polovicu z nákladov na projekt hradia z vlastných zdrojov. Tak či tak, výsledkom dvojročnej výskumnej úlohy bude po desať prototypov uniform vo verzii „púšť a les“, ušitých z textílie novej generácie. Ako dopadnú vojenské skúšky a kedy sa začnú vyrábať nové uniformy, ešte nie je otázkou dňa.

Text: Pavol Vitko
Foto: autor

Kolesá

Novinky zo sveta bojových vozidiel

Francúzi ponúkajú Američanom Nexter XP2

Francúzska spoločnosť Nexter predstavila na americkej výstave AUSA nové kolesové obrnené vozidlo 6 × 6 s označením XP2. Chce sa s ním zapojiť do tendra americkej armády na nové viacúčelové obrnené vozidlo AMPV (Armored Multi-Purpose Vehicle), ktoré by v budúcnosti malo nahradiť rozšírené obrnené transportéry M113. XP2 má tri nápravy a hmotnosť do 20 ton. Vyznačuje sa vysokým stupňom ochrany posádky v súlade s normou NATO STANAG 4569 stupeň 4, vysokou mobilitou, najmodernejším elektronickým vybavením a sústavou kamier snímajúcich okolie. Základný model je určený pre dvojčlennú posádku a deväť členov výsadku. Vozidlo je vybavené hydropneumatickým zavesením kolies, modulárnou konštrukciou pohonného systému, umožňujúcou veľmi rýchlu výmenu motora i ďalších komponentov a špeciálnym pancierovaním s vnútornou protičrepinovou vrstvou. Ako výzbroj Nexter ponúka novú 40 mm zbraň, ktorá je dielom britsko-francúzskej spoločnosti CTA International. Američania síce žiadajú kanón kalibru 25 mm, ale podľa Nextera by dnes už zbraň s týmto kalibrom nemala dostatočnú palebnú silu.

Ešte väčšia Puma

Juhoafrická spoločnosť OTT Technologies predstavila na medzinárodnom zbrojnom veľtrhu Africa Aerospace and Defence 2012 pancierované vozidlo Puma M36 Mk 4 x 4 určené predovšetkým na export. Novinka nadväzuje na úspešného predchodcu Puma M36, ktorého stopy bolo možné nájsť napríklad aj počas operácií v Somálsku. Nová Puma je dlhšia, širšia a vnútri priestrannejšia, po staršej sestre zdedila oceľový pancierovaný trup (STANAG 4569 úrovne 3 a ochrana proti mŕtvici a IED je až na úrovni 4). Vozidlo s kapacitou 12 osôb a hmotnosťou 11 ton má vo výbave klimatizáciu a jeho úprava na iné misie než je preprava vojakov – napríklad na sanitku, veliteľské či zásobovacie vozidlo – je rýchla a bezproblémová. O priechodnosť aj ťažkým terénom sa stará šesťvalcový turboagregát s výkonom 220 konských síl a šesťstupňová prevodovka.

Druhý dych pre Bradleyho

Spoločnosť BAE Systems získala kontrakt v hodnote 55 miliónov amerických dolárov na realizáciu druhej fázy modernizácie amerických bojových vozidiel pechoty M2 Bradley. Práce sa začali v októbri tohto roka a ich zavŕšenie sa očakáva v júni 2017. Vykonávať ich budú v troch továrňach spoločnosti BAE Systems v New Yorku (Pennsylvánia), Sterling Heights (Michigan) a Santa Clara (Kalifornia). Modernizácia spočíva v zlepšení motora, prevodovky a distribúcie elektrickej energie.

Ruská armáda testuje nemecké transportéry Boxer

Podľa ruskej tlačovej agentúry Interfax testuje ruská armáda ďalšie zahraničné kolesové obrnené vozidlo – transportér GTK Boxer. Ak skúšky dopadnú dobre, vozidlo dostane odporúčanie na zaradenie do výzbroje ruskej armády. Ak si ho ruská armáda skutočne vyberie, vyrábať sa s najväčšou pravdepodobnosťou bude v Rusku, na základe licencie. Obrnené vozidlo Boxer 8 × 8 v základnej modifikácii odvezie trojčlennú posádku a osemčlenný výsadok, ktorý vystupuje po sklopnej rampe. Dĺžka vozidla je 7,9 m, šírka 2,99 m, hmotnosť asi 32 ton. Vozidlo dosahuje maximálnu rýchlosť 103 km/h a jeho dojazd je 1 100 km. Boxer nepláva, vodné prekážky do hĺbky 0,8 m prekonáva brodením.

Cobra sa bude vyrábať v Kazachstane

Turecká spoločnosť Otokar Otomotiv podpísala kontrakt, na základe ktorého vybuduje v Kazachstane montážny závod na výrobu svojich úspešných ľahkých obrnených bojových vozidiel Cobra 4 × 4. Pôjde o spoločný podnik tureckého Otokara a kazašskej spoločnosti NC Kazakhstan Engineering. Otokar zaistí potrebné technológie, know-how, bude dodávať všetky komponenty, dohliadať na výrobný proces a školiť personál. Kazašská firma dodá potrebné povolenia, pracovnú silu, priestory a pod. Cobry, vyrábané od roku 1997, sa úspešne uviedli v ozbrojenom konflikte, do ktorého na prelome milénia prerástli ambície Južného Osetska osamostatniť sa od Gruzínska. Turecko ich nasadzuje aj v Afganistane.

Vylodenie na Okinave?

Japonsko má zrejme ambíciu postaviť sa razantne k prípadnému vyhroteniu sporov s Čínou týkajúcich sa súostrovia Senkaku a Okinavy. Naznačuje to rozpočet japonského ministerstva obrany na rok 2013, v ktorom sa ráta s akvizíciou štyroch AAV (Attack Amphibious Vehicle), ale aj účasť japonských ozbrojených síl na spoločnom cvičení s príslušníkmi americkej námornej pechoty ešte v polovici septembra tohto roka na ostrove Guam. S najväčšou pravdepodobnosťou pôjde o rovnaké „obojživelníky“, aké používa práve USNMC – teda AAV-7A1 AMTRAC. Tieto vozidlá by mohli slúžiť aj na presun vojakov na spomínané ostrovy, aj na zabezpečenie logistickej podpory prípadných operácií.

KARTOGRAFIA

je dôležitá pre obranyschopnosť

Rozlišovacia schopnosť obrazového detailu až 25 centimetrov spolu s kompozíciou dôležitých prvkov akými sú hydrológia, komunikácie či sídla z centrálnej priestorovej databázy (CPD). Aj to je výraznou prednosťou novej ortofotomapy Slovenskej republiky, ktorá je známa pod názvom „FotoSmartMap“ a je ponúkaná ako bezplatná služba všetkým užívateľom z prostredia OS SR prostredníctvom Topografického ústavu plukovníka Jána Lipského.

riaditeľ TOPÚ
plukovník Ing. Maroš Miškolci

Na porovnanie, podobné fotomapy ktoré verejnosti ponúka internetový vyhľadávač Google, prípadne Mapy.sk, majú rozlíšenie obrazového detailu iba pol metra. A spravidla sú koncipované zo star-

ších leteckých alebo satelitných snímok. Treba tiež dodať, že ortofotomapy z internetových vyhľadávačov sa využívajú iba v rovine „View“. Za ďalšie možnosti využitia údajov z uvedených internetových portálov na svoju potrebu by organizácie vrátane OS SR, museli platiť licenčné poplatky.

Súčasť rozhodovacieho procesu

Zákon o geodézii a kartografii č. 215/95 zaväzuje ministerstvo obrany prostredníctvom Topografického ústavu (TOPÚ) vytvárať Vojenské štátne mapové dielo. Spravovať ho, aktualizovať a vydávať. „Význam TOPÚ spočíva najmä v schopnosti zabezpečiť štáby a útvary OS SR aktuálnymi, podrobnými a spoľahlivými informáciami o priestore nasadenia vojenských jednotiek,“ hovorí jeho riaditeľ plukovník Maroš Miškolci. Priestor nasadenia môže pritom byť na území SR, ale aj kdekoľvek na svete. Z toho sa odvíjajú dva hlavné smery činnosti TOPÚ – spracovanie a kontinuálna aktualizácia geografických informácií z územia SR a získavanie geografických údajov zo zahraničných území. S dôrazom na územia krajín s potenciálnym krízovým vývojom.

Vojenské topografické mapy sú spracované podľa najmodernejších technologických postupov. Od civilných sa líšia komplexnejším zobrazením geografického priestoru. Slúžia predovšetkým ako súčasť rozhodovacieho procesu veliteľov štábov na plánovanie operácií a nakoniec vedenie bojovej činnosti. Keďže podrobne interpretujú krajinu, sú dôležité pre riešenie krízových situácií v prospech záujmov štátu a ochrany civilných obyvateľov.

Podobne dôležitá je aj geopriestorová databáza, ktorá je jedným z najdôležitejších prvkov vojenského informačného systému o území. „Poskytuje užívateľom v prostredí OS SR, najmä veliteľom a ich štábom, obrovské manévrovacie možnosti pri analýze a príprave priestoru na vedenie bojovej činnosti alebo zásahu v krízovej situácii. Obsahuje aj množstvo ďalších sekundárnych informácií potrebných na správne rozhodnutie,“ vyratúva plk. Miškolci. Nuž – v rámci geopriestorovej databázy si napríklad stačí kliknúť na cestu a veliteľ získa informáciu o jej šírke či type povrchu. A ak si klikne na objekt, zistí typ budovy, jej výšku a súčasné využitie. Úda-

je geopriestorovej databázy, ktorú spracúval aj TOPÚ, sa už aktívne využívajú vo vojenskej praxi napríklad pri organizovaní rôznych medzinárodných cvičení (RED AROWS, BLACK BEAR a CAPABLE LOGISTICIAN 2013). Údaje databázy sú výlučne určené pre potreby ozbrojených síl a štátnych organizácií. Ich sprístupnenie sa žiada služobnou cestou.

FotoSmartMap

Vráťme sa ešte k spomenutej ortofotomape, ktorú banskobystrický TOPÚ obohatil a sprístupnil pod názvom FotoSmartMap. Vytvorená je leteckým snímkaním územia SR, no vojenská topografia v nej zvýraznili pre štát dôležité líniové prvky. Napríklad vodné toky, cesty či železničné trate. Na mape sú vyznačené tiež objekty dôležité pre chod štátnych orgánov, ako aj prie-

myselné komplexy, kostoly či ďalšie dominy. Jej súčasťou je súradnicová sieť. Ide o interaktívne prostredie, ktoré umožňuje vyhľadávanie žiadaných pozícií podľa rôznych kategórií. Tiež umožňuje prepojenie s inými digitálnymi kartografickými produktmi. Výstupy je možné spracovať aj v tlačenej forme. Podľa zástupcu riaditeľa Topografického ústavu podplukovníka Stanislava Babniča jej hlavný prínos tkvie v podrobnosti a aktuálnosti údajov. Ortofotomapa je vhodná na plánovanie vojenských cvičení, na spracovanie priestorových analýz a zároveň slúži ako aktuálny zdroj údajov pre tvorbu ďalších karto-produktov. Napríklad tematických máp a špeciálnych máp určených nielen pre potreby OS SR, ale aj pre policajný, hasičský a záchranný zbor.

Spolupráca so zahraničím

Dôležité sú tiež kartografické produkty pre spoločné operácie krajín NATO (mapa JOG Ground, Air, TFC-L, unifikované mapy mierky 1:50 000). Odborníci z TOPÚ ich spracúvajú tak, aby boli kompatibilné s vojenskými mapami používanými vo všetkých krajinách Aliancie.

„Na základe požiadaviek partnerských krajín Aliancie TOPÚ poskytuje tieto produkty recipročne partnerom v analógovej aj digitálnej forme. Tiež participuje na tvorbe medzinárodného projektu MGCP, čiže Multinational Geospatial Coproduction Program,“ pokračuje plk. Miškolci. Ide o tvorbu vektorovej mapy a geopriestorových údajov z celého sveta so zameraním najmä na krízové oblasti a oblasti, z ktorých chýbajú, alebo existujú iba minimálne kartografické podklady. Vysvetľuje, že ide o spoločný projekt NATO, ktorý koordinujú USA. Participujú na ňom členovia Aliancie a niektoré ďalšie krajiny,

ktoré podpísali príslušné memorandum. Zapojených je 31 štátov zo štyroch kontinentov.

„Naši operátori a redaktori

museli zvládnuť rozpoznávanie terénnych črt krajiny, v akej sa nikdy osobne nepohybovali. Napríklad ide o púšte s miznúcimi vodnými tokmi či rôzne pobrežia,“ oceňuje plk. Miškolci. Jedným z významných úspechov kolektívu Diaľkového prieskumu Zeme bolo preto získanie príslušného certifikátu pre program MGCP, ktorý je dokladom o spôsobilosti TOPÚ spracúvať satelitné dáta s vysokou presnosťou.

Spomeňme pritom, že slovenskí vojenská topografi mali svoje miesto aj v zahraničných štruktúrach na pozícii „GE-OFFICER“. Do roku 2008 bol napríklad ich predstaviteľ na medzinárodnom veliteľstve NATO v Neapoli. Príslušné miesto rezort obrany však v rámci šetrenia zrušil ešte v roku 2008. O jeho znovuoobnovení v súčasnej finančnej situácii sa neuvažuje.

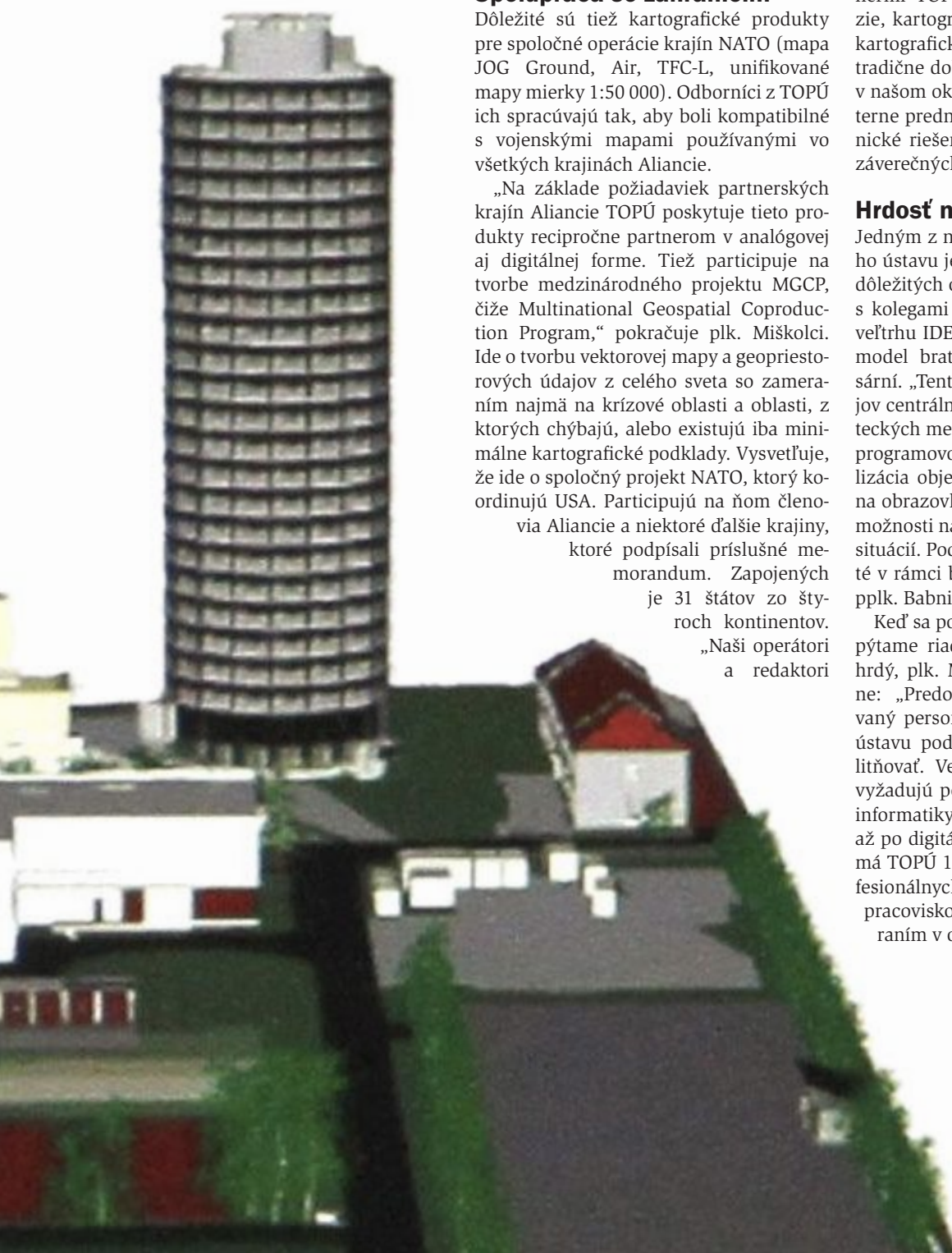
Doma sú prirodzenými odbornými partnermi TOPÚ predovšetkým Úrad geodézie, kartografie a katastra a Geodetický a kartografický ústav. „Okrem toho máme tradične dobrú spoluprácu s univerzitami v našom okolí. Niektorí naši odborníci externe prednášajú na naopak, niektoré technické riešenia sú obsahom študentských záverečných prác,“ hovorí pplk. Babnič.

Hrdosť na personál

Jedným z nových projektov Topografického ústavu je aj 3D vizualizácia niektorých dôležitých objektov. Podplukovník Babnič s kolegami už na tohtoročnom májovom veľtrhu IDEB v Bratislave prezentovali 3D model bratislavských Kutuzovových kasární. „Tento projekt bol vytvorený z údajov centrálnej priestorovej databázy a z leteckých meračských snímok v príslušnom programovom vybavení. Detailná vizualizácia objektov a možnosť pohybovať sa na obrazovke medzi nimi poskytuje veľké možnosti napríklad pre riešenie krízových situácií. Podobné modely môžu byť využité v rámci boja proti terorizmu,“ vysvetlil pplk. Babnič.

Keď sa po všetkých týchto informáciách pýtame riaditeľa TOPÚ na čo je najviac hrdý, plk. Miškolci odpovedá jednoznačne: „Predovšetkým na vysokokvalifikovaný personál, ktorý sa počas existencie ústavu podarilo získať a postupne skvalitňovať. Veď projekty, ktoré riešime, si vyžadujú poznatky odborov od geodézie, informatiky, diaľkového prieskumu Zeme až po digitálnu kartografiu.“ V súčasnosti má TOPÚ 135 pracovníkov, z toho 26 profesionálnych vojakov. Je to pritom jediné pracovisko s takýmto špecifickým zameraním v ozbrojených silách.

Text: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

Ľahké taktické obrnené vozidlá naše a od susedov 2

Text: PhDr. Ján Dolinay • Foto: Miroslav Gyürösi, Obrana

Dvadsať prvá časť seriálu o výzbroji OS SR, našich susedov i niektorých ďalších krajín je dokončením prezentácie tzv. ľahkých taktických obrnených vozidiel. V minulom čísle sme priblížili ich históriu a niektoré technické zvláštnosti a predstavili typy, ktoré majú vo výzbroji OS SR, resp. ktoré naši vojaci používajú v zahraničných misiách.

Aj v tejto časti údaje o týchto vozidlách (ALIGATOR, IVECO M65 E LMV, BAE RG-32M, HMMWV M1114 UAH a MaxxPro Dash Category 1) zopakujeme v Tabuľke základných parametrov a výkonov ešte raz, aby ich čitateľ mohol ľahšie porovnať s vozidlami rovnakej kategórie (4 x 4) v armádach našich susedov a ďalších krajín, o ktorých bude reč dnes.

Za riekou Moravou

Vo výzbroji Armády ČR v kategórii ľahkých obrnených vozidiel figurujú tri typy, a to talianske IVECO M65 E 4 x 4 LMV, ktoré naši českí susedia spoločne s OS SR nakúpili koncom predchádzajúcej dekády v počte viac ako 100 kusov a predstavili sme ho už minule, ako aj britsko-české vozidlo Land Rover Defender 130 Kajman a nemecké ATF Dingo 2.

V roku 2009 česká armáda pre chrudimský 43. výsadkový mechanizovaný prápor, ktorého príslušníci sa často zúčastňujú na zahraničných operáciách a misiách, zakúpila 79 vozidiel Land Rover Defender 130 Kajman (Armoured 4), ktoré vyrobila firma SVOS Přelouč. Ide o štvordverovú 6-miestnu obrnenú verziu osvedčenej britskej konštrukcie Land Rover Defender 130 s balistickou a protičepinovou ochranou na úrovni STANAG 4569 Level 1, zosilnenými diskami kolies s dojazdovou protimínovou vložkou runflat, navyďakom a dvoma zbraňovými lafetami. Na prvú vpravo od vodiča možno uchytiť 7,62-mm guľomet PKB, na hlavnú kruhovú na streche priestoru pre výsadok zasa ťažký 12,7-mm guľomet DŠKM alebo NSV alebo 30-mm automatický granátomet AGS-17. Vozidlo Kajman je upravené na prepravu vzduchom i na vysadenie na padákoch z vrtuľníka.

Česko-britské vozidlo Land Rover Defender 130 Kajman

ATF Dingo 2 je robustné päťdverové vozidlo 2. generácie kategórie MRAP (Mine Resistant Ambush Protected – odolný voči mŕinám a chránený pred prepadnutím), vychádzajúce z konštrukcie UNIMOG, ktoré vyrába nemecká firma KMF (Krauss-Maffei Wegmann). Skratka ATF značí Allschutz-Transport-Fahrzeug, teda celochránené transportné vozidlo. Má veľmi dobrú balistickú a protimínovú ochranu, vrátane tvarovania spodku do V (V-hull), výborný detekčný systém, GPS navigáciu, klimatizáciu, ako aj ochranu proti účinkom RCHB látok. Na streche kabíny nesie diaľkovo ovládanú lafetu, na ktorej môže byť nainštalovaný 7,62-mm alebo 12,7-mm guľomet alebo 40-mm automatický granátomet HK GMG. Možno ho prepravovať aj transportnými lietadlami C-130 Hercules a C-160 a vrtuľníkmi CH-47 Chinook a CH-53 Sea Stallion. Armáda ČR disponuje približne

dvadsiatkou týchto vozidiel, ktoré používa predovšetkým v zahraničných operáciách.

Poľská „ľahká kavaléria“

Poľská armáda od roku 2004 do svojej výzbroje zavádza domáce ľahké obrnené vozidlá Dzik (Diviak) 2 a Dzik 3 a na domácej pôde používa aj asi 30 amerických vozidiel HMMWV. Približne 120 ďalších „Humvee“ si požičiava od USA pre svoje jednotky v operácii ISAF v Afganistane. Tam majú Poľiaci aj 40 takisto zapožičaných juhoafrických vozidiel Cougar H a neznámy počet amerických vozidiel Oshkosh M-ATV.

Dzik 2 je päťdverové obrnené vozidlo firmy AMZ Kutno pre šesť až osem osôb s balistickou ochranou odolávajúcou strelám z pechotných zbraní do kalibru 7,62 mm a črepinám ručných granátov všetkých druhov. Na streche nesie otvorené strelecké stanovište pre 7,62-mm alebo 12,7-mm guľomet a štyri výmetnice dymových granátov. Vozidlá Dzik 2 používa prioritne poľská Vojenská polícia (Żandarmeria Wojskowa). Dzik 3 je predĺžený štvordverový model pre 11 osôb s rovnakým pohonom 4 x 4, ochranou i výzbrojou. Je zaujímavé, že obchodnej firme Bumar sa ho podarilo v počte viac ako 500 kusov predáť aj irackej vláde a dnes v Iraku slúži pod názvom Ain Jaria-1.

Cougar H je štvorkolesové trojdverové bojové vozidlo kategórie MRAP pre šesť osôb, ktoré vyvinula juhoafrická spoločnosť Technical Solutions a od roku 2002 ho vyrába firma Force Protection Industries najmä pre americkú námornú pechotu (USMC). Okrem všetkých najmodernejších komunikačných, navigačných a detekčných systémov sa vyznačuje predovšetkým výbornou balistickou ochranou proti strelám z pechotných zbraní a črepinám granátov všetkých druhov, ako aj protimínovou ochranou proti pozemným mŕinám a improvizovaným nástražným výbušným systémom. Verzia Cougar HE, resp. HEV (Hardened Engineering Vehicle) je ťažšia verzia s pohonom 6 x 6 a v Afganistane ho používajú najmä ženijné tímy likvidujúce mŕiny a nevybuchnutú muníciu. Na oba typy Cougarov možno inštalovať pancierované otvorené strelecké stanovište s odmerom 360 stupňov, v ktorom môže byť lafetovaný 7,62-mm (M-240) alebo 12,7-mm (M2 Browning HB) guľomet alebo 40-mm automatický granátomet (M-19).

Oshkosh M-ATV (MRAP All Terrain Vehicle) je moderné štvordverové päťmiestne vozidlo, ktoré od roku 2009 vyrába spoločnosť Oshkosh Corporation vo Wisconsin, USA. Vyznačuje sa veľkou odolnosťou a vysokou priechodnosťou a v otvorenom pancierovanom stanovišti na streche môže niesť výkonné detekčné a zameriavacie prístroje alebo širokú škálu účinnej výzbroje, napríklad 7,62-mm guľomet, 12,7-mm guľomet, 40-mm automatický granátomet alebo odpaľovacie zariadenie PTRS BMG-71 TOW.

Nemecký ATF Dingo 2 HD

Ukrajina, Maďarsko a Rakúsko

Ozbrojené sily Ukrajiny sa podľa dostupných zdrojov so zavádzaním ľahkých taktických obrnených vozidiel do svojej výzbroje príliš neponáhľajú a zrejme skôr uprednostňujú klasické kolesové obrnené transportéry, ako napríklad BTR-80, hoci v Afganistane ich vojaci v rámci ukrajinsko-poľského práporu (UKRPOLBAT) používajú 12 amerických (zrejme zapožičaných) HMMWV. Pri tom ukrajinský výrobca KMDB (Kharkiv Morozov Machine Building Desing Bureau) už na zbrojárskom veľtrhu IDEX 2007 v Abu Dhabi predstavil vydarené vozidlo Dozor-B s kapacitou 11 osôb, ktoré sa výzorom i parametrami blíži západným konštrukciám. Z hľadiska balistickej ochrany je odolný proti strelám pechotných zbraní do kalibru 7,62 mm a črepinám všetkých typov ručných granátov, podrobnosti o úrovni jeho protimínovej ochrany známe nie sú. Takisto z dostupných zdrojov zatiaľ nevieme, či sa Ukrajina už rozhodla zaviesť tieto vozidlá do svojej výzbroje.

V súvislosti s výzbrojou ozbrojených síl Maďarska máme informácie, že naši južní susedia používajú približne 70 kusov vozidiel HMMWV, 10 kusov MaxxPro Dash a 3 kusy Cougar H v zahraničných operáciách najmä v Afganistane a ide zrejme tiež o zápožičky väčšinou zo zásob americkej USMC. Objavila sa aj správa, že Maďari v roku 2011 plánovali nakúpiť väčšie nešpecifikované množstvo amerických HMMWV alebo talianskych Iveco LMV, ale či sa im to vzhľadom na ekonomické možnosti krajiny podarilo, nevedno.

Rakúsky Bundesheer v kategórii ľahkých taktických obrnených vozidiel deklaruje 20 bojových vozidiel Dingo 2 ATF, 12 prieskumných Dingo 2 AC NBC a 3 zdravotnícke vozidlá Dingo 2 AC Ambulance.

Samuraj a reinkarnácia GAZ-u

Dnešné rozprávanie zakončíme dvoma zaujímavými konštrukciami, ktoré sa objavili v Japonsku a Rusku.

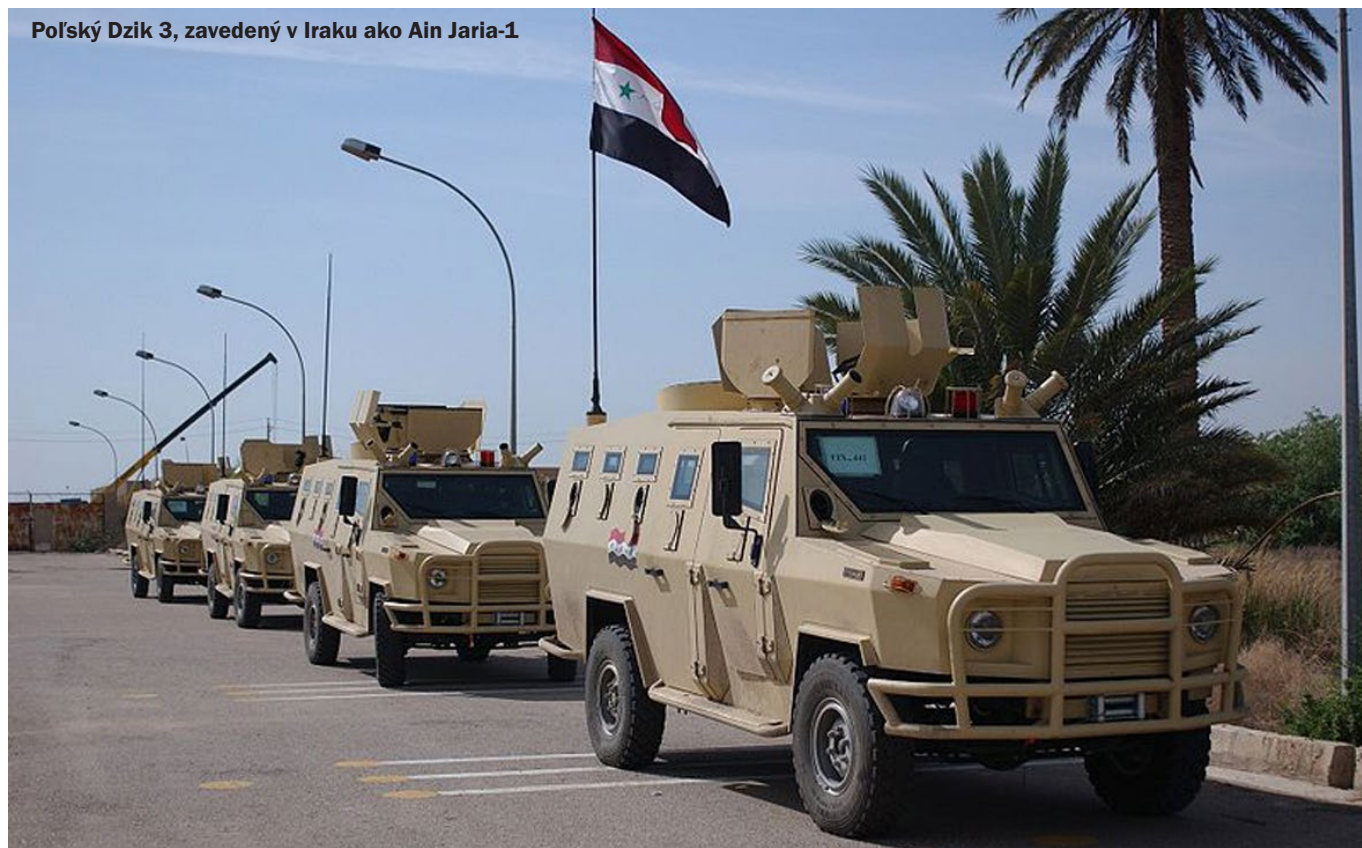
Japonské sily sebaobrany začali v roku 2002 do výzbroje zavádzať výkonné vozidlo s mimoriadnou priechodnosťou v teréne s názvom Komatsu LAV vyrábané firmou Komatsu Ltd. v provincii Ishikawa, ktoré nasadili aj v Iraku. Ide o štvordverové päťmiestne vozidlo s veľmi dobrou balistickou ochranou, ktoré však vzhľadom na svoje rozmery a hmotnosť nedosahuje protimínovú ochra-

Tabuľka základných parametrov a výkonov

(Max. hmotnosť je maximálna bojová hmotnosť, PTRS je protitanková riadená strela, PLRS je protiletadlová riadená strela, AGR je automatický granátomet)

Model Posádka	Max. hmot.	Dĺžka Šírka Výška	Výkon motora	Mer. výkon (kW/t)	Výzbroj	Max. rýchlosť Dojazd
ALIGATOR 4 x 4 4 osoby	6,7 t	4,34 m 2,28 m 1,95 m	146 kW	21 kW/t	7,62-mm guľomet alebo 30-mm AGR	120 km/h 600 km
ALIGATOR 4 x 4 MASTER 6 až 8 osôb	9 t	4,34 m 2,39 m 2,02 m	160 kW	17,8 kW/t	podľa požiadaviek (guľomet, malokal. kanón, AGR, PTRS, PLRS)	130 km/h 600 km
IVECO LMV 5 osôb	6,5 t	5,50 m 2,05 m 1,95 m	136 kW	20,9 kW/t	7,62-mm guľomet alebo 40-mm AGR	130 km/h 500 km
BAE RG-32M 5 až 7 osôb	7,5 t	5,30 m 2,14 m 2,18 m	135 kW	18,5 kW/t	v systéme MOKYS pravdepodobne nevýzbrojený	110 km/h 500 km
HMMWV M1114 UAH 4 osoby	5,5 t	4,99 m 2,30 m 1,90 m	142 kW	25,8 kW/t	1 x 12,7-mm guľomet 1 x 5,56/7,62/12,7-mm guľomet, 40-mm AGR	125 km/h 440 km
MaxxPro Dash Category 1 7 osôb	13,4 t	7,20 m 2,50 m 3,00 m	276 kW	20,6 kW/t	1 x 12,7-mm guľomet 1 x 5,56/7,62/12,7-mm guľomet, 40-mm AGR	105 km/h 480 km
Land Rover Defender 130 Kajman 6 osôb	4,1 t	6,05 m 2,22 m 1,96 m	90 kW	21,9 kW/t	2 x 7,62-mm guľomet, 7,62-mm a 12,7-mm guľomet alebo 7,62-mm guľomet a 30-mm AGR	110 km/h 600 km
ATF DINGO 2 8 osôb	12,5 t	6,06 m 2,39 m 2,57 m	160 kW	13,04 kW/t	1 x 7,62-mm alebo 12,7-mm guľomet alebo 40-mm AGR	100 km/h 1 000 km
AMZ Dzik 3 11 osôb	4,5 t	5,74 m 2,05 m 2,16 m	107 kW	23,7 kW/t	1 x 7,62-mm alebo 12,7- mm guľomet, výmet- nice dym. granátov	100 km/h 800 km
Cougar H 6 osôb	17,2 t	5,9 m 2,74 m 2,64 m	243 kW	14,12 kW/t	1 x 7,62-mm alebo 12,7-mm guľomet a 40-mm AGR	105 km/h 1 000 km
Oshkosh M-ATV MRAP 5 osôb	14,7 t	6,27 m 2,49 m 2,70 m	272 kW	18,5 kW/t	1 x 7,62-mm alebo 12,7-mm guľomet, 40-mm AGR, PTRS	105 km/h 510 km
Dozor-B 11 osôb	7,5 t	5,40 m 2,65 m 2,40 m	147 kW	19,6 kW/t	1 x 12,7 mm guľomet	105 km/h 600 km
Komatsu LAV 5 osôb	4,5 t	5,00 m 2,20 m 2,35 m	123 kW	27,2 kW/t	1 x 5,56-mm alebo 12,7-mm guľomet alebo 40-mm AGR, PTRS	100 km/h 500 km
GAZ-2975 Tigr 6 osôb	5,5 t	4,61 m 2,20 m 2,00 m	165 kW	30,0 kW/t	1 x 7,62-mm alebo 12,7-mm guľomet alebo 30-mm AGR (PTRS)	až 150 km/h 600 km

Poľský Dzik 3, zavedený v Iraku ako Ain Jaria-1

Americký Oshkosh M-ATV

Ukrajinský Dozor-B

40 cm dokáže v ťažkom teréne dosiahnuť rýchlosť 90 km/h a na ceste až 150 km/h a prebrodiť vodný tok hlboký až 1,3 metra. Prvý raz ho predstavili na veľtrhu IDEX 2001 a do výzbroje ho začali zavádzať v roku 2004. Dnes majú ruské ozbrojené sily k dispozícii viac ako 500 týchto vozidiel a v roku 2012 ich podľa dostupných informácií doplnili o 34 modernizovaných vozidiel GAZ-2975 Tigr-M so zlepšenou balistickou a protimínovou ochranou. Výzbroj Tigra v kruhovom otvorenom streleckom stanovišti na streche je variabilná, ale klasická, a môže obsahovať 7,62 mm univerzálny alebo 12,7-mm ťažký guľomet alebo 30-mm automatický granátomet a pravdepodobne aj odpaľovacie zariadenie PTRS.

GAZ-2975 Tigr okrem Ruska zatiaľ v menších množstvách používajú aj v Arménsku, Guinei a Uruguaji a licenciu naň kúpila Čína. Záujem o toto vozidlo prejavili aj Brazília a India.

nu úrovne MRAP. Na kruhovom streleckom stanovišti na streche kabíny môže niesť 5,56-mm ľahký alebo 12,7-mm ťažký guľomet Sumitomo, čo sú licenčne vyrábané americké guľomety M249 a M2 Browning HB, alebo 40-mm automatický granátomet alebo odpaľovacie zariadenie PTRS Kawasaki Type 87.

Neodmysliteľnou súčasťou výzbroje armád bývalej Varšavskej zmluvy boli dlhé desaťročia terénne vozidlá GAZ a UAZ. Jedno z nich tu máme opäť a možno povedať, že ide o skutočnú reinkarnáciu, teda znovuzrodenie v novej kvalite.

GAZ-2975 Tigr je viacúčelové taktické obrnené vozidlo spájajúce z hľadiska mobility a priechodnosti schopnosti HMMWV s balistickou a protimínovou ochranou vozidiel kategórie MRAP. Vďaka výkonnému motoru a svetlej výške

Ruský GAZ-2975 Tigr-M

Ruské Mi-28 do Iraku

Ako informovalo ruské ministerstvo obrany, iracká vláda podpísala kontrakt v hodnote 4,2 miliardy amerických dolárov na dodávku výzbroje z Ruska. V zozname figuruje aj 30 útočníkov vrtuľníkov Mi-28NE a 42 raketových kompletov Pancir. Ak sa dodávka Mi-28 naozaj zrealizuje, pôjde o prvý prípad exportu tejto platformy do zahraničia. Doteraz avizované predaje do Alžírsku, Kene a Venezuely sa totiž neuskutočnili. Po páde Saddama Husajna má Rusko zrejme ambíciu pokračovať v šľapajach Sovietskeho zväzu, ktorý bol pred vojnou v Perzskom zálive v roku 1991 najväčším exportérom zbraní do Iraku. V kuloároch sa šepká aj o dohode na dodávke MiG-29, tieto chýry však ani Moskva ani Bagdad nepotvrdili.

Bastion mieri do Čadu

Prvým klientom pre nové vozidlo Bastion PATSAS 4x4 Special Forces z vojenských dielni ACMAT, divízie francúzskej automobilky Renault, sa stal Čad. Vláda tejto africkej krajiny si objednala 22 kusov obrneného transportéra pre svoju prezidentskú stráž. Päťmiestne vozidlo s monokokovou karosériou poháňa päťlitrový turbodieselový agregát (158 kW) a s plnými nádržami (2 x 150 litrov) má dojazd až tisíc kilometrov. K výbave Bastionu patrí lafetácia na 12,7 mm guľomet alebo na 40 mm automatický granátomet v zadnej časti, a jeden 5,56 mm guľomet v prednej časti, plus výmetníky dymovnic na oboch stranách. Vozidlo už prešlo náročnými testami pod rukami príslušníkov francúzskych špeciálnych síl a záujem oň údajne prejavili viaceré štáty Afriky a Blízkeho východu.

Južná Kórea modernizuje KF-16

Letectvo Južnej Kórey patrí k najväčším používateľom stíhačiek F-16. Vo výzbroji má okolo 135 kusov svojej verzie KF-16, ktoré sa snaží výrazne modernizovať. KF-16 už získali možnosť nosiť protizemné zbrane navádzané pomocou GPS, strely vzduch-vzduch AMRAAM a ďalšiu výzbroj. Najnovšie získala firma BAE Systems kontrakt za vyše miliardu dolárov na modernizáciu palubných počítačov, operačného systému a ďalšej elektroniky. Kľúčovým prvkom modernizácie ostáva výmena pôvodných radarov APG-68 za nové typu AESA. Majú dva až trikrát vyšší výkon, skenujú vzduch i zemský povrch súčasne a kladú podstatne nižšie nároky na údržbu. Do úvahy prichádzajú dva radary – RACR firmy Raytheon alebo SABR firmy Northrop Grumman.

Do tankov z vrtuľníkov

Nemecké firmy Diehl a MBDA Deutschland spustia sériovú výrobu protitankovej strely s dlhým doletom PARS 3 (Panzerabwehr Raketen System 3), určenej pre vrtuľníky Eurocopter. Oznámeniu predchádzal úspešný test rakety odpálenej z vrtuľníka Tiger na pohyblivý cieľ. Z výroby by malo vyjsť 680 rakiet tohto typu, primárne určených pre nemecké ozbrojené sily.

Aerostar sa nekoná

Poľské ministerstvo národnej obrany oznámilo, že zrušilo zmluvu s izraelskou spoločnosťou Aero-nautics na dodávku dvoch taktických bezpilotných jednotiek Aerostar pre poľské jednotky v Afganistane. Každá jednotka mala obsahovať 4 bezpilotné UAV, pozemné riadiace centrum a podporu na 20 rokov. Dôvodom zrušenia je podľa poľskej strany nepretrajné oneskorenie izraelskej strany s dodávkou predmetu zmluvy, vyčíslené na 39 miliónov amerických dolárov.

USA hľadajú na východ

Spojené štáty plánujú v rámci posilnenia svojej prítomnosti v Tichomorí vyslať do regiónu juhovýchodnej Ázie ponorky triedy Virginia, verzatilné lietadlá určené pre námorné účely P-8A Poseidon, vrtuľníky MH-60 Seahawk, bezpilotné lietadlá MQ-4C Triton, nový tanker KC-46 ako aj strategické bombardéry B-1 Lancer. Vyplýva to z prejavu námestníka ministra obrany USA Ashtona Cartera, ktorý predniesol na konferencii Národného úradu pre ázijské štúdie vo Washingtone. „Investujeme do nových spôsobilostí, relevantných predovšetkým pre ázijsko-tichomorskú oblasť,“ vyhlásil A. Carter a dodal, že USA sú pripravené naplniť svoj sľub presunúť materiál, ľudský potenciál aj pozornosť do oblasti.

Čínsky dopravník

Podľa čínskych zdrojov by sa mal ešte v tomto roku uskutočniť prvý let prototypu nového čínskeho ťažkého transportného lietadla Y-20. V súčasnosti jestvujú dva prototypy, z toho jeden určený pre letové testy. Lietadlo má nahradiť v čínskych ozbrojených silách ruské stroje Il-76MD Candid. Na vývoji spolupracujú čínske spoločnosti Xian (XAC) a Shenyang (SAC) s výdatnou pomocou ukrajinskej konštrukčnej kancelárie Antonov. Čínsky Y-20 sa nápadne ponáša na zmenšeninu amerického Boeing C-17A Globemaster III. Má uniesť 65 ton a poháňať ho majú štyri ruské prúdové motory D-30KP-2, neskôr by ich mohli nahradiť čínske WS-18, ktoré sú ešte vo vývoji.

Stretnutie v Krakove

Náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Peter Vojtek sa v dňoch 7. a 8. novembra zúčastnil na konferencii náčelníkov generálnych štábov krajín strednej Európy. Rokovanie sa uskutočnilo v poľskom Krakove. Účastníci sa venovali najmä perspektívam spolupráce medzi jednotlivými ozbrojenými silami zúčastnených krajín, nastaveniu post-štruktúry jednotiek ISAF so stanovenými cieľmi NATO, prehľadu, rozsahu a počtu oblastných a medzinárodných cvičení a strategickému zhodnoteniu pôsobnosti Spojených štátov a jej vplyvu na regionálnu bezpečnosť strednej Európy.

Velitelia vzdušných síl spoločne

V dňoch 19. až 27. októbra sa konalo stretnutie veliteľov vzdušných síl jednotlivých členských krajín NATO, na ktorom sa zúčastnil aj veliteľ VzS OS SR plk. Miroslav Korba. V prvej časti sa v HQ AC Rammstein v Nemecku rozoberali otázky súčasnej a budúcej štruktúry velenia a riadenia NATO. V druhej časti stretnutia sa velitelia vzdušných síl v USA oboznámili so súčasnými trendmi vo vzdušných silách USA. Stretnutie prispelo k výmene skúseností pri riešení problémov vzdušných síl členských krajín NATO.

Poľná nemocnica chce certifikát

Slovenská poľná nemocnica sa bude uchádzať o získanie certifikátu, ktorý umožní jej nasadenie v zahraničných operáciách NATO. Príslušníci zdravotníckej jednotky predviedli svoje schopnosti zahraničným pozorovateľom cvičenia Field Hospital 1212, ktoré bolo v Liptovskom Mikuláši a na Lešti a dokázali, že sú hodní uchádzať sa o certifikát. Na cvičení sa zúčastnilo 99 vojakov z radov vojenského zdravotníctva a 14 príslušníkov práporu RCHBO.

Ruka v ruke s políciou

Ozbrojené sily sa zapojili do dvojdnového cvičenia krízového manažmentu HAVRAN 2012, ktoré riadi Ministerstvo vnútra SR, na tému poruchy jadrovej elektrárne v Jaslovských Bohuniciach. Podľa ministra obrany je úloha našich ozbrojených síl pri krízových situáciách na území Slovenska kľúčová: „Scenár cvičenia je navrhnutý na základe reálnych udalostí vo svete a je dôležité, aby ozbrojené zložky štátu medzi sebou efektívne komunikovali nielen pri cvičení, ale aj pri možnom ohrození našich občanov.“

Výcvik štábných dôstojníkov

Akreditované Centrum výnimočnosti NATO pre oblasť odstraňovania výbušných prostriedkov (EOD) realizovalo štvrtý cyklus výcviku pre štábných dôstojníkov. Zapojili sa doň príslušníci členských krajín z Belgicka, Francúzska, Poľska, Slovenska a aj slovenskí profesionálni vojaci. Poslaním bolo zvyšovanie interoperability v oblasti riadenia, velenia, koordinácie, spolupráce a poradenstva v mnohonárodných štruktúrach v priestore nasadenia síl a prostriedkov EOD. Výcvik vyvrcholil trojdňovým praktickým cvičením. Úspešní absolventi si 26. októbra prevzali certifikát spolu s odznakom štábného dôstojníka.

Predseda Vojenského výboru EÚ na Slovensku

Na návštevu Slovenska zavítal predseda Vojenského výboru Európskej únie generál Håkan Syrén. Švédskeho generála s plnými vojenskými poctami prijal na Generálnom štábe OS SR v Bratislave náčelník generálneho štábu generálporučík Peter Vojtek. Témou rokovaní bolo vytváranie bojových skupín EÚ, možnosti vysielania civilných expertov do aktivít krízového manažmentu mimo územia SR, možnosti združovania a zdieľania spôsobilostí ozbrojených síl v rámci EÚ, najmä v oblasti výcviku a vzdelávania. Rozhovory sa dotkli aj prebiehajúcich operácií pod mandátom EÚ, na ktorých naše ozbrojené sily participujú. Predseda Vojenského výboru EÚ navštívil aj výcvikový priestor vojenského obvodu Lešť, kde sa zoznámil s možnosťami jeho využívania ozbrojenými silami členských krajín EÚ.

Foto: Viktor Cicko

Prezident na Fort Pribina 2012

„Každá spôsobilosť, ktorú získajú Ozbrojené sily SR, pomáha k ich lepšiemu uplatneniu v rámci krízového manažmentu doma, či vo svete,“ konštatoval minister obrany Martin Givčák po tom, ako 25. októbra vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešť skontroloval pripravenosť 12. mechanizovanej prápornej skupiny z Nitry na pôsobenie v medzinárodnom zoskupení v operáciách pod velením NATO. Na cvičení Fort Pribina II sa vo štvrtok 25. októbra zúčastnil prezident a hlavný veliteľ OS SR Ivan Gašparovič. Podľa neho treba urobiť všetko pre to, aby nielen tento prápor, ale aj ostatné vojenské zložky boli dobre pripravené. „Aby kedykoľvek mohli nastúpiť tam, kde ich bude potrebovať Aliancia, a nakoniec, do pozícií, kde je to nevyhnutné,“ konštatoval prezident.

Foto: Ivan Kelement

Na Záhorí sa strieľalo a bombardovalo

Text: Jozef Žiak

Foto: autor, Ondrej Maliniak

„Pri streľbe neriadených rakiet S-5 MO trochu cítiť vibrácie v lietadle, no najmä počuť svišťanie raketových motorov v momente, keď opúšťajú raketový blok UB-16. Všetko dopĺňa svetelný a dymový efekt. Pri streľbe kanóna GŠ-23 zasa človek cíti vibrácie od nožného riadenia, lebo kanón je umiestnený v priestore pod pilotom a vibruje prakticky celá spodná časť lietadla. Odhodenie brzdených bômb OFAB-100 ani veľmi necítiť. Skôr tlakovú vlnu na lietadlo, keď pilot robí manéver proti odrazeným strelám. Vtedy ho tlaková vlna dobehne a uvedomí si, že nechal pod sebou nejakých 400 kíľ výbušnín,“ komentuje streľby pilot Albatrosa L-39 nadporučík Ján Susányi.

Na Záhorí, najmä na leteckej strelnici a na letisku v Kuchyni bolo rušno. Piloti výcvikovej letky sľachašského zmiešaného krídla Otta Smika absolvovali bojové letecké streľby s lietadlom L-39. Podľa veliteľa letky podplukovníka Romana Poláčka musia piloti takéto cvičenie splniť na základe našich leteckých predpisov, aby sa predĺžili podmienky pre pilotov a udržanie ich bojových kvalifikácií. V súlade so štandardmi NATO každý pilot musí raz do roka absolvovať streľbu s bojovou muníciou.

Kuchyňa šetrila čas i peniaze

Časť príslušníkov výcvikovej letky zo základne Sliač sa preto na pár dní presunula na letisko Kuchyňa. Aby mohli plnohodnotne využiť blízku strelnicu. Keby lietal z svojho domovského letiska Sliač, stihli by za rovnaký čas minimálne o polovicu letov menej.

„Streľby a bombardovania dopadli výborne, vystrelili sme 397 rakiet S-5MO, odhodili 20 kusov brzdených leteckých bômb OFAB-100 Jupiter a vystrelili 300 ku-

sov kanónového streľiva GŠ-23 bez akýchkoľvek problémov s muníciou. Dalo by sa aj viac, ale ovplyvnilo nás spočiatku počasie, pre ktoré sme prvý deň streľieb museli zrušiť,“ konštatuje veliteľ letky.

Brzdené bomby OFAB-100 piloti odhadzovali z horizontálneho letu vo výške 90 metrov nad terénom pri rýchlosti 500 km/h, rakety a kanón striedali pod uhlom strmhlavého letu 20° z výšky 400 metrov pri rýchlosti 600 km/h. Bomby hádzali na bombardovacie terče simulované buď rozbalenými brzdiacimi padákmi, alebo na vyradenú techniku (ako PV3S). Raketové terče predstavovali tri kruhy s rozmermi 150, 90, 45 metrov vytvorené z pneumatík. Letecký kanón striedal na simulovaný konvoj techniky vytvorený zo starých sudov. Úspešnosť zásahov sa vyhodnocuje vizuálne a zo záznamových kamier umiestnených na riadiacej veži. Všetky seče a dopady bômb a rakiet zaznamenáva videotechnika a slúžia aj ako objektívna kontrola vyhodnotenia dodržania bezpečnosti letov.

„Všetci piloti splnili cvičenia s hodnotením výborne a veľmi dobre, čo je potešiteľné vzhľadom na to, v akom stave sa nachádzame s rozlietaním jednotlivých pilotov ohľadom schopnej leteckej techniky. Hlavná úloha bojových strelieb: udržanie bojových kvalifikácií bola splnená,“ spokojne konštatuje podplukovník Poláček. Okrem neho si ju udržali aj majori Slavomír Kanda a Peter Labudík, ako aj nadporučíci Ján Susányi, Peter Gregor a Mário Nedelka.

Spokojný mesiačik

Pri tejto príležitosti si veliteľ výcvikovej letky zaspomínal aj na svoje prvé bojové streľby. „Absolvoval som ich v roku 1994 po vývozných letoch s bývalým veliteľom 3. stíhacieho bombardovacieho pluku a neskôr veliteľom vzdušných síl generálmajorom Jurajom Baránkom, ktorému vďačím za všetko, čo ma naučil, a dnes sa to usilujem odovzdávať pilotom výcvikovej letky. Bolo to na lietadle MiG-21 MF. Absolvoval som takzvaný BRK (bomba, raketa, kanón v jednom lete) a použiť

muníciu 2 ks OFAB-250, 16 rakiet S-5 a 100 nábojov GŠ-23 s hodnotením výborne, po ktorom som žiaril spokojnosťou ako mesiačik na nebi.“

Jeho mladší kolega nadporučík Ján Susányi zažil prvé bojové streľby pred štyrmi rokmi. Hovorí, že ten pocit, keď prichádzal k lietadlu s podvesenou muníciou, bol zvláštny. „Cítil som veľký rešpekt. V tom okamihu už pre mňa nepredstavovalo len vzdušný prostriedok, ale zbraň. Neskôr, keď som zasiahol cieľ, bol to pre mňa dobrý pocit. Aj preto, že tie hodiny príprav, a predchádzajúce streľby s cvičnou muníciou nevyšli nazmar. Je to dobrý pocit, keď človek zistí, že vie dobre ovládať svoju zbraň. Z vypočítanej čiary som urobil manéver, odhodil hneď pri prvej seči muníciu. Nebol nejaký čas korigovať prípadné chyby ďalším náletom smerom na cieľ...“ spomína nadporučík Susányi.

Najmä zbrojáři sa zapotili

Vyčlenený personál výcvikovej letky leteckej základne Sliač z letiska Kuchyňa zabezpečoval streľby. Na letisku sa uskutočňovalo nabíjanie lietadla L-39 leteckou muníciou a všetky vzlety a pristátia počas strelieb. Zabezpečovala ju zmena pod vedením kapitána Petra Krajňáka. Pri streľbách patrili medzi najzamestnanejších zbrojáři pod dohľadom kapitána Rolanda Belana a nadporučíka Romana Mika. Práporčici Maroš Miškuf, Rastislav Tarana a podpráporčík Adrián Brunovský vždy po lete vybíjali kanón, znova ho nabíjali, do raketových blokov dávali neriadené rakety S-5 a pod krídla lietadla L-39 Albatros podvesovali na závesníky vždy dvojicu brzdených bômb. Lietadlo pripravovali mnohí špecialisti z ďalších odborností, aby ho mohol jeho technik rotmajster Ján Kondžel odovzdať pred letom ďalšiemu pilotovi pripravenému plniť úlohy strelieb.

Veliteľ výcvikovej letky zo Sliača podplukovník Roman Poláček bol s výsledkami strelieb na Záhorí spokojný aj preto, lebo práve ich úspešné splnenie je jednou z podmienok, aby mohli piloti reálne uskutočňovať priamu leteckú podporu pozemných vojsk. A tú úspešne demonštrovali piloti výcvikovej letky už o pár dní neskôr pri cvičení mechanizovanej práporovej skupiny Fort Pribina II na Lešti.

Hlavný poddôstojník OS SR štábný nadrotmajster Vladimír Beluš: Byť pravou rukou

Podporiť sebadôveru poddôstojníckeho zboru a zlepšiť vzťahy s veliteľmi v záujme lepšieho plnenia úloh – to je hlavný cieľ nového hlavného poddôstojníka OS SR štábného nadrotmajstra Vladimíra Beluša. Vo funkcii je od 1. 9. 2012.

Kto ho pozná, vie, že z Vladimíra Beluša cítiť predovšetkým človečnosť, pričom za jeho úsmevom sa skrýva duša vojaka. A to už od roku 1975, keď v pätnástich nastúpil na Vojenskú strednú odbornú školu tankovú a automobilovú v Nitre. A aká bola jeho ďalšia vojenská kariéra?

Stříbro, Nitra, Afrika

„Mojou prvou posádkou bolo Stříbro v západných Čechách. Veru – bola to poriadne tvrdá škola. Ďaleko od domu som sa ako 18-ročný musel starať nielen o zverenú techniku, ale aj sám o seba,“ usmieje sa Vladimír Beluš, rodák z Bošian pri Topoľčanoch. Chcel sa však vrátiť na Slovensko. V roku 1986 sa mu to podarilo. Začal učiť na vojenskej škole v Nitre. No len nakrátko. V rokoch 1989 až 1991 vycestoval ako technik do Lýbie. „Vždy ma priťahovali nové výzvy a vycestovať za socializmu do zahraničia sa inde nedalo...“ Po návrate sa prihlásil k vojenskej polícii. Aj to bola nová pôda. Vojenská polícia bola ešte v štádiu zrodu a jeho v Topoľčanoch prijali do skupiny technického zabezpečenia. Osvedčil sa. Vojenským policajtom bol šesť rokov. Aj vďaka svojej otvorenej povahe, energii a schopnosti pozeráť sa na problémy z nadhľadu však padol do oka vysokopostaveným dôstojníkom vtedajšej topoľčianskej 13. tankovej divízie. Z prvej ponuky na pobočníka sa mu podarilo vyklúčkovať. Druhú prijal. Vedel, že s veliteľom divízie, neskorším generálmajorom Otom Nečasom, si porozumejú. „Bral som ho pre jeho česťnosť, odbornosť a pracovitosť. Nehovorím to ako formalitu, pretože pracovať s ním bolo pre mňa naozaj poctou.“

Rok 2001 priniesol pre štábnym nadrotmajstrom Belušom ďalšiu výzvu. Chcel ísť v kariére vojaka ďalej. „Vybrali ma na pozíciu personalistu a

finančníka do misie UNMEE v Eritrei. V Afrike som pochopil, v akej skromnosti až biede môžu žiť ľudia, ako sa dokážu zaobísť bez elektriny, no zároveň ako si vedia pomôcť, aby ich život mohol pokračovať. Navyše, Afriku človek alebo nenávidí, alebo si ju zamiluje. Ja som ten druhý prípad.“

Spojovací mechanizmus

Keď sa vrátil z čierneho kontinentu, nastúpil do služby opäť v prostredí, ktoré preňho bolo celkom nové. Vo Zvolene sa stal pobočníkom veliteľa vzdušných síl. „Od generálmajora Jozefa Dunaja som si osvojil jeho pokoj a ľudský prístup pri plnení úloh. Po vojenskej polícii, pozemných silách aj nasadení v zahraničí to bola opäť dobrá skúsenosť. Spoznal som, ako myslia letci, ako oni vnímajú svoj postoj k službe. Čo si vážia viac a čo u nich nie je celkom to pravé orechové.“ V roku 2005 ho menovali do funkcie hlavného poddôstojníka vzdušných síl. „Bolo to v značne prelomovom období. Začala sa vytvárať poddôstojnícka podporná štruktúra velenia. Teda systém veliacich poddôstojníkov, ktorý bolo treba presadiť.“ Odmietla prirovnanie, že veliaci poddôstojník je vlastne medzi dvoma mlynskými kameňmi: „Nie, to nie. To by som pripustil, že aj ja som tými kameňmi drvený. Tak by to nefungovalo. Veliaci poddôstojník je niečo ako vysoko odolný a kvalitný spojovací mechanizmus, ktorý je súčasťou aj zárukou pohybu i funkčnosti celého systému.“

Nie každý na to má. Táto pozícia je totiž o charakte, o sebavedomí, diplomacii, profesionalite aj skúsenostiach. Veliaci poddôstojník musí dbať o podmienky na výkon služby vojakov, no zároveň vyžadovať jej stopercentné plnenie. Hlavný poddôstojník OS SR na adresu veliacich poddôstojníkov hovo-

KRÁTKO

● Dovedna 98 čakateľov prípravnej štátnej služby (z toho 7 žien) sa od 15. októbra do 14. decembra pripravovalo pod vedením inštruktorov v deväťtýždňovom základnom vojenskom výcviku v základnej výcvikovej škole martinského práporu výcviku.

● V priestoroch Práporu výcviku Martin sa uskutočnilo slávnostné vyradenie úspešných absolventov Vyššieho poddôstojníckeho kurzu OR 7. Cieľom kurzu je pripraviť kvalifikovaného profesionálneho poddôstojníka na získanie odborných predpokladov na povýšenie do vojenských hodností rotmajster, respektíve nadrotmajster a na vedenie a riadenie vojenskej jednotky na stupni čata.

● Rady veliacich poddôstojníkov rôť vo vojenských útvaroch a jednotkách v druhej polovici októbra rozšírilo 14 profesionálnych vojakov, ktorí v Práporu výcviku úspešne absolvovali kurz veliacich poddôstojníkov rôť.

● Jazdami na cvičisku vedenia bojových vozidiel v PC Sučany ukončili príslušníci roty bojového výcviku praktickú časť záverečnej skúšky v kurzoch vedenia bojovej pásovej techniky BVP-1, BVP-2, OT-90, T-72 a MTLB. Cieľom kurzov bolo získanie odbornej spôsobilosti so zameraním na konštrukciu, činnosť, prevádzku a obsluhu pásovej techniky.

rí: „Neraz sú tiež akýmsi tútorom svojich podriadených. Viem, v ich funkčnej náplni to nie je, no mali by si ich vedieť vypočuť. Vedieť sa s nimi porozprávať. A to nemyslím len o službe, ale aj o ich problémoch. O živote. Len tak si získajú ich dôveru. Iba prostredníctvom povelov to nikto nedokáže. A na druhej strane – musí mať pevné kolená vo vzťahu k veliteľovi. Funkcia veliaceho poddôstojníka sa nedá robiť v predklone pred veliteľom a z rebríka vo vzťahu k podriadeným. Treba stáť vždy pevne na zemi, veriť si a byť pripravený.“

„Strieborný“ generál

Hlavný poddôstojník OS SR je nadriadený približne desiatim tisícom vojakov a poddôstojníkov. Ako sa hovorí – „strieborný generál“. Bez dôvery svojich nadriadených, v tomto prípade predovšetkým náčelníka generálneho štábu, by však jeho pozícia ostala iba pózou. Preto je rád, že je členom úzkeho vedenia ozbrojených síl a náčelníka generálneho štábu. Navyše je s ním v dennom kontakte. Veľmi si to cení. A celkom vážne povie: „Malo by to byť podobne všade. Ak nebude veliaci poddôstojník pravou rukou veliteľa, tak potom čím bude?“ Pri výkone svojej funkcie sa spolieha aj na istý princíp seniority. Prešiel viacerými druhmi vojsk. Vie, aké postavenie majú poddôstojníci v zahraničí. A vie, že musí byť príkladom pre ostatných. To mu však problém nerobí.

Aj Vladimír Beluš sa teší na Vianoce. Bude ich prežívať s dcérou a rodičmi, ktorí pre neho v živote boli príkladom. „Syn pracuje dlhodobo v zahraničí, tak budeme v kontakte len cez internet.“

A jeho želanie do nového roka? „Želal by som si, aby sme sa nevybíjali v zbytočných sporoch, aby sme sa vedeli povzniesť nad malichernosti, aby sme dokázali, že si zaslúžime dôveru svojich nadriadených – a aj všetkých občanov našej krajiny, ktorú mám veľmi rád a som hrdý, že jej môžem slúžiť. A v osobnom živote aby sme všetci boli zdraví a šťastní.“

Text: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

Manželia z Kuchyne

Lívia a Pavol ešte pred pár rokmi spoločne pracovali v jednej firme na Záhorí, ktorá vyrába súčiastky pre automobilový priemysel. V súčasnosti sú obaja profesionálni vojaci dopravného krídla v Kuchyni. A podľa slov veliaceho poddôstojníka krídla, štábného nadrotmajstra Jozefa Jakubca, patria slobodník Pavol Vávra a vojačka druhého stupňa Lívia Vávrová medzi najlepších.

Ako prvý urobil dôležitú zmenu v živote pred štyrmi rokmi Pavol. O štyri mesiace neskôr ho nasledovala Lívia. Pavol sa v družstve letiskového zabezpečenia veľmi rýchlo vypracoval na uznávaného odborníka. Ako vodič-strojník jazdí s výnimkou autobusu prakticky so všetkým, čo má kolesá. Absolvoval kurz na vysokozdvížny vozík, obrovitý letiskový motorový zametač OL-450 Madro, sneho-

vú frézu, odmrazovacie zariadenie, záchytné zariadenie lietadiel, dozér i kolesové nakladače. Lívia pracuje v dopravnom družstve ako vodička. Na Felícii brázdí ako vodička operačného dozorného nielen priestory letiska, jeho okolia, ale aj cesty do Zvolena. „Soférovanie ma baví. Neskôr by som si chcela rozšíriť svoje oprávnenie aj o skupinu C,“ hovorí Lívia a manžel na jej adresu vraví: „Musím priznať, že je lepšia vodička ako ja. V ozbrojených silách sme spokojní. Vstupovali sme do armády pre sociálne výhody, ktorých budúcnosť je síce dnes otáznava, ale aj tak by sme nemenili. Máme stabilnú prácu v dobrom kolektíve. Napriek tomu, že často je napríklad pri čistení dráhy a letiskových plôch od snehu riadna zabračka, som tu rád. V bývalej firme nás volali na zmeny, kedy sa im páčilo, pracovné prostredie nebolo najlepšie a ani kolektív. Práve preto by sme chceli čím dlhšie vydržať v uniforme. Vieme že cesta k tomu vedie cez dobré plnenie úloh, absolvovanie ďalších odborných kurzov a školení,“ konštatuje slobodník Pavol Vávra.

Štábný nadrotmajster Jakubec na adresu manželov poznamenáva, že keby mali aj ostatní profesionálni vojaci taký prístup k práci a plneniu úloh, bola by služba v ozbrojených silách oveľa jednoduchšia.

Text a foto: Jozef Žiak

Väzenská rozcvička hrdinov odboja

„Narovnať sa! Hlavu hore! Pevné držanie tela! Nevzdávame to! Pokračujeme...“, energicky viedol Milan Píka rannú rozcvičku dvadsiatich väzňov. Boli Vianoce 1948 a bolo to v pražskej väznici na Pankráci.

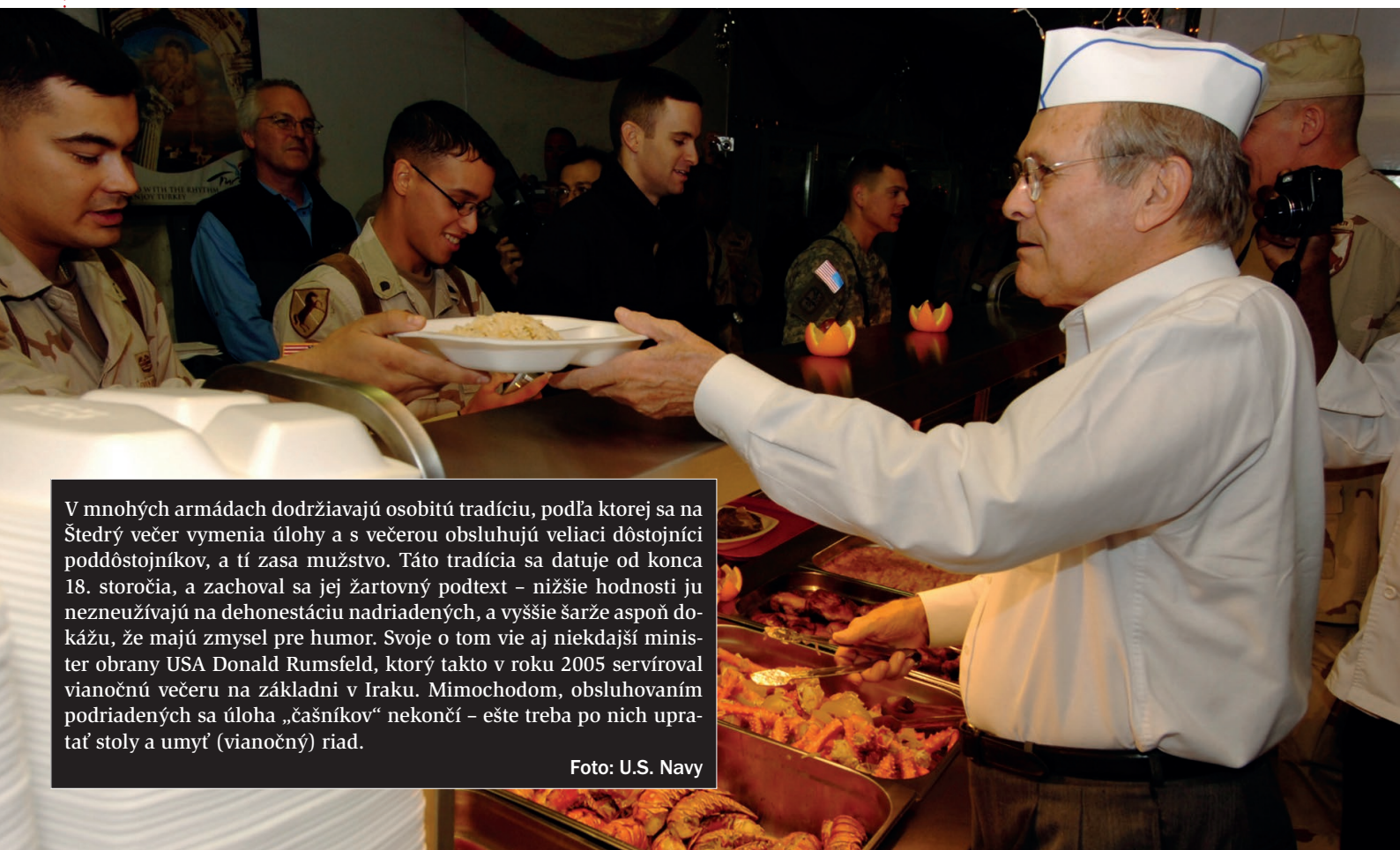
Väzeň Milan Píka, ktorý bojoval v západnom odboji a 1. januára 1946 ho povýšili na kapitána, dával do predcvičovania maximum. Bola však za tým celkom iná motivácia ako vyniknúť pred dozorcami. On vedel, že spoza okienka uzavretej cely ho sleduje najdôležitejší muž jeho života. Už vtedy legendárny Heliodor Píka, Milanov otec. Československý legionár z 1. svetovej vojny. Odbojár, ktorý po okupácii Čiech pomáhal v Bukurešti československým vojakom dostať sa k západnému odboju a cez 2. svetovú vojnu pôsobil v Londýne aj v Moskve. Totalitná moc však vo vykonštruovanom procese vyniesla nad ním ortieľ smrti. A uväznila aj jeho syna. „Otec ma denne sledoval z toho okienka. Nemohli sme spolu komunikovať. On vždy len na okamih pokývol hlavou – a ja som sa mu aspoň cez energiu každodennej rozcvičky usiloval dodať silu a odvahu,“ povedal nám pred tohtoročnými Vianocami pán Milan Píka, dnes už plukovník vo výslužbe. Heliodor Píka dokonca za túto formu podpory svojmu synovi poďakoval formou motáka. Ten je dnes muzeálnym exponátom. „Ani sa nepamätám, čo sme v tom pankráckom väzení mali na akože štedrú večeru. Viem len, že sme si s iným politickým väzňom zo susednej cely

vyklopkali prostredníctvom morzeovky šťastné Vianoce a zaspal som na prični, tešiak sa na rannú rozcvičku a pohľad môjho nezlomeného otca...“

Heliodora Píku, ktorý bol po vojne námestníkom náčelníka generálneho štábu Československej armády a mal aj sovietske vyznamenania, popravili 21. júna 1949 vo väznici Plzeň – Bory. Noc pred popravou s ním mohol stráviť jeho syn Milan. Toho napokon z väzenia prepustili. „Aby Západu nedali zámienku, že sa pomstia aj na rodinných príslušníkoch,“ povedal nám. Oboch Píkovcov neskôr rehabilitovali. Heliodor Píka bol menovaný do hodnosti armádny generál in memoriam. Dnes už 91-ročný Milan Píka napokon aj s trochou humoru dodal: „Odišiel som na Slovensko, ktoré mi doslova poskytlo azyl. Prepustili ma však z armády, degradovali na vojaka, takže som musel začať úplne od piky. No napriek ťažkému začiatkom sa Slovensko stalo mojim skutočným domovom. A teším sa aj na tohtoročné Vianoce. Verte, ani tento Štedrý deň sa nezaobíde bez spomienky na vianočnú rozcvičku s otcom. Takže: Narovnať sa! Hlavu hore! Nevzdávame to!“

Text: Pavol Vitko ● Foto: Ivan Kelement

5 TVÁRÍ VOJENSKÝCH VIANOC

V mnohých armádach dodržiavajú osobitú tradíciu, podľa ktorej sa na Štedrý večer vymenia úlohy a s večerou obsluhujú veliaci dôstojníci poddôstojníkov, a tí zasa mužstvo. Táto tradícia sa datuje od konca 18. storočia, a zachoval sa jej žartovný podtext – nižšie hodnosti ju nezneužívajú na dehonestáciu nadriadených, a vyššie šarže aspoň dokážu, že majú zmysel pre humor. Svoje o tom vie aj niekdajší minister obrany USA Donald Rumsfeld, ktorý takto v roku 2005 servíroval vianočnú večeru na základni v Iraku. Mimochodom, obsluhovaním podriadených sa úloha „čafníkov“ nekončí – ešte treba po nich upratať stoly a umyť (vianočný) riad.

Foto: U.S. Navy

Frontové Vianoce v Karpatoch

Text a foto: Martin Drobnák, Matúš Korba
Klub vojenskej histórie Beskydy

V decembri 1914 bola celá Európa popretínaná líniami frontov, rozbrázdzená zákopmi a rozdelená nekonečnými radmi prekážok z ostnatého drôtu. V predvečer vianočných sviatkov v roku 1914 milióny mužov v uniformách rôznych európskych armád stáli proti sebe v zablatených a zasnežených zákopoch a spomínali na svoje domovy a svojich blízkych.

V tejto atmosfére sa odohrala bezprecedentná udalosť v dejinách totálnych vojen 20. storočia, keď na mnohých miestach západného frontu došlo k spontánnemu brataniu vojakov znepriatelených strán. Tento unikátny jav sa v takomto veľkom rozsahu už nikdy potom nezopakoval a do európskej vojenskej histórie vstúpil ako „Vianočné prímerie 1914“.

Vianočné zbratanie na východe nefungovalo

Na východnom fronte však k ničomu podobnému nedošlo. Dôvod bol jednoduchý – znepriatelené strany na rozdiel od Britov, Francúzov a Nemcov neoslavovali Vianoce v rovnakom čase. Zatiaľ čo v Rakúsko-Uhorsku a Nemecku sa riadili gregoriánskym kalendárom, v Rusku platil juliánsky kalendár, a medzi nimi bol rozdiel trinásť dní.

V dôsledku toho na východnom fronte prebiehali boje aj 24. – 25. decembra 1914 počas vianočných sviatkov podľa gregoriánskeho kalendára, aj 6. – 7. januára 1915 podľa juliánskeho kalendára. V tomto období sa línia frontu dotýkala územia dnešného Slovenska a prebiehala po hlavnom hrebeni Karpát od sedla Dujava severne od Zborova cez Duklianský priesmyk až k Lupkovskému priesmyku. V zamrznutých zákopoch na zaviatých výšinách a uprostred zasnežených karpatských lesov stáli proti sebe desiatky tisíc rakúsko-uhorských a ruských vojakov. Počas svojich vianočných sviatkov dúfali, že nájdu aspoň chvíľu pokoja, ale neúprosná realita vojny bola iná... Rakúsko-uhorský vojnový korešpondent Z. Fraňo, ktorý Vianoce prežíval v priestore Lupkovského priesmyku na východ od Medzilaboriec, priznáva, že rakúsko-uhorské postavenia boli 24. decembra 1914 vystavené intenzívnej paľbe protivníka. Veliaci dôstojníci sa

rozhodli odplatiť rovnakou mincou a na ruské Vianoce 6. januára 1915 pripravili prepad nepriateľských pozícií.

Sviatočný prepad

„Dnes o polnoci ich napadneme. Nebude to však obyčajný útok, ale prepadová akcia, ktorú v nepriateľskom tyle uskutoční päť samostatných skupín. Skupiny po zotmení preniknú za líniu frontu a prepadnú päť dedín, v ktorých sú ubytované protivníckove zálohy, a kde sa nachádzajú jeho zásobovacie oddiely. Každé skupine bude pridelený jeden ženista, ktorý prenikne na okraj dediny a jeden z domov vyhodí do vzduchu. Ostatní príslušníci prepadovej skupiny po tomto signáli na dedinu začnú paľbu z pušiek a trúbením na poľnicu budú imitovať rozsiahly útok.“

Blížila sa polnoc, keď sprievodca zastal a rukou ukázal na blikajúce svetlá pod nami – to je vaša dedina. Ženista sa vybral spoločne so sprievodcom splniť svoju úlohu. Zaujali sme palebné pozície a s napätím čakali, čo sa bude diať. O nejaký čas sa objavil silný záblesk a po ňom hromová rana, ako keby sa zem otvárala. Nebo ožiariť odraz explózie a dolinou sa ako víchrica niesla tlaková vlna výbuchu a strašný rachot. Podarilo sa – vykřikol veliteľ a začal paľbu z pušky. Všetci sme nasledovali jeho príklad a každý z nás vystrieľal niekoľko zásobníkov. Do toho sa ozýval zvuk poľnice, do ktorej náš trubač trúbil, čo mu pľúca stačili. Tento diabolský koncert trval štvrté hodiny. Zo susedných dolín k nám doliehala ozvena paľby. Útok ďalších prepadových skupín sa tiež vydal. Pri odchode sa môj pohľad naposledy obrátil k nášmu cieľu. Z dediny pod nami bolo počuť dupot behajúcich nôh a výkriky. Zamrazilo ma pomyslenie, že vojaci pod nami práve oslavovali Vianoce a spievali vianočné koledy rovnako ako my pred dvoma týždňami...“ spomína vojnový korešpondent.

Misijné Vianoce

„Okrem Vianoc vo vlastnej rodine si neviem predstaviť rodinnejšiu atmosféru, akú sme mali v roku 2007 v Kandahare,“ spomenie na svoje najkrajšie vojenské Vianoce kapitán Štefan Varga.

Vtedy bol v ISAF veliteľom slovenskej roty. Mohli ísť na slávnostnú večeru do medzinárodnej jedálne, ale 56 slovenských vojakov sa rozhodlo prežiť ju spoločne. Uvarili kapustovú polievku, pripravili zemiakový šalát, k nemu mali rezne. Pravdaže, aj ovocie či sladkosti. No a potom si veliteľ roty nasadil na hlavu mikulášsku čapicu: „Každý z nás kúpil alebo pripravil jeden darček, ktorý mal byť aj vtipný a aj originálne zabalený. No a ja som z tej kopy pod stromčekom vyťahoval po jednom darčeku a obdarúval ostatných...“ Nasmiali sa. Tešili sa ako malí chlapci. Respektíve, ako muži, ktorí vedeli, že v každom okamihu môže zahučať siréna a oni budú bežať do krytu. No dovtedy si chceli urobiť radosť a prežiť skvelý pocit spolupatričnosti a priateľstva. „Veľmi príjemné bolo aj to, že 26. decembra za nami do slovenského tábora prišiel brigádny generál Pavel Macko, ktorý bol v ISAF vo veľmi vysokej vojenskej pozícii. Ak si niekto myslí, že vojaci jeho príchod brali dajako rezervovane, opak je pravdou. Boli sme radi, bola to pre nás česť. O to viac, že bol veľmi ústretový a ľudský...“

Kapitán Varga prežil vlnajšie Vianoce na Cypre. Opäť ako veliteľ roty. Vzhľadom na služby a aj na dovolenky nebolo možné pripraviť štedrú večeru pre všetkých. No pätnásti kolegovia sa na pozícii č. 10 predsa len zišli. Popri kapustnici a šaláte bola aj vysmázaná ryba. No ak porovnáva, možno aj ten pocit ohrozenia a oveľa väčšej vzdialenosti od domova umocnil Vianoce v operácii ISAF o čosi viac. Kpt. Varga pritom v Afganistane nezažil len jedny vianočné sviatky. Už v roku 2002 ich strávil v rámci koalície operácie Trvalá sloboda. Na základni v Bagrame bol veliteľom stavebnej skupiny. „Mali sme malý stromček, no chalani v stolárskej dielni vyrobili aj svietnik, na ktorom bolo miesto pre 40 sviečok. Toľko, koľko bolo nás. Spoločne sme sa stretli pri večeri a každý z nás si na tom svietniku zapálil jedno svetielko. Bolo to milé, bol to super pocit kamarátsstva, na aký sa nezabúda...“ Tento rok už nebude čakať rodina kapitána Vargu na jeho vianočný telefonát či na pripojenie cez počítač. Bude doma, pri manželke a dvoch synoch. „Teším sa, ale neľutujem ani Vianoc na Cypre či v Afganistane. O to viac si doma vážime, že budeme spolu...“

„Zelená“ kapustnica

Klasická vojenská štedrovečerná večera sa ničím nelíši od tej civilnej: oblátky s medom a cesnakom, vianočná kapustnica a vyprážaná ryba so zemiakovým šalátom s majonézou.

No vojenská kapustnica chutí trochu inak: pri plnení služobných povinností zahreje nielen v žalúdku, ale aj pri srdci pri spomienke na blízkych, ktorí trávia sviatky bez svojho vojaka.

Základ vojenskej vianočnej kapustnice Mariana Hambalka pre pol družstva tvoria: 2 cibule, 2 polievkové lyžice oleja, polievková lyžica mletej sladkej papriky, hrst sušených húb, 1 kg kvasenej kapusty, 100 g bravčového pleca, 100 g údeného bravčovej krkovičky, pár domácich klobás, kyslá smotana, 50 g sušených sliviek, dva strúčiky cesnaku, soľ, majoránka, 2 bobkové listy, 5 ks celého čierneho korenia a hlavne veľká chuť variť.

Na kocky pokrájanú cibuľu osmaženu na rozpálenom oleji zasypte mletou paprikou a zalejte vodou z kyslej kapusty. Pridajte nakrájanú kvasenú kapustu, bobkový list, korenie a štipku soli. Sušené huby namočte na 15 minút do vlažnej vody, sceďte a pridajte do kapustnice zároveň s mäsom a klobásou v celku a nakrájaným cesnakom. Po asi hodine varenia na miernom ohni a občasného miešania vyberte mäso a klobásu, nechajte odstáť, nakrájajte na menšie kusy a vhoďte späť do kapustnice. Po asi 10 minútach varenia pridajte majoránku podľa chuti, sušené slivky a celú kapustnicu dovarte. Vojaci si ju určite najlepšie vychutnajú s chlebom z poľnej pekárne, bežní smrteľníci z množstva obchodných reťazcov.

Dobrá chuť, šťastie a veselie!

Pavol Vitko

Muž za pultom voj. v. z. Marian Hambalko

Vojenskú kariéru začal 2. 4. 1992 základným vojenským výcvikom v Bitevnom leteckom pluku na leteckej báze v českých Pardubiciach. Hneď po „príjmači“ bol zaradený ako kuchár v L-norme. Denne varil asi pre 60 pilotov, za sporákom strávil niekedy aj viac ako 16 hodín. Po rozdelení ČSFR ho previelili do Nitry, kde paradoxne začal variť pre jednotky protivzdušnej obrany. „Bol to obrovský skok od kvality ku kvantite,“ s úsmevom poznamenal kuchár, ktorý v roku 1994 začal pracovať vo vojenskej závodnej kuchyni MO SR v Bratislave, kde varí dodnes. Zamestnanci ministerstva a generálneho štábu ho denne stretávajú pri výdaji obedov a poznajú ho ako zhovorčivého a vždy usmiateho „muža za pultom“.

ŠTÝL

KULTÚRA • ZÁBAVA • VOLNÝ ČAS

★ 60 361 024 mŕtvych

★ 10 receptov

★ 6 vojen

AKO SA VARIA DEJINY

Je to rokmi a praxou overená pravda, že hladný vojak systému veliteľovi neverí – a nebojuje s vervou. Preto ho treba najprv nasýtiť, a až potom od neho čakať obetavé plnenie rozkazov. Najlepšie o tom vedia aj tí, ktorí pomáhali tvoriť film s názvom Ako sa varia dejiny – vojenský kuchári z rôznych kútov Európy. Obyčajní muži s uniformami pod zásterou, ktorých úlohou je kŕmiť armádu. Na prvý pohľad je ich funkcia menej dôležitá ako úloha tankových brigád, leteckých zväzov a výsadkových oddielov. Ale práve od ich poŕných kuchýň závisí úspešnosť „ozbrojených žalúdkov“, pretože vojenský kuchári vždy ovplyvňovali svojimi vareškami náladu a výkon vojakov, a mohli tak vplývať na celé dejiny ľudstva.

Na filmovom plátne odrazu vedľa seba stoja a konfrontujú sa ľudia, ktorí v istých obdobiach európskych dejín stáli, alebo skôr varili proti sebe: Nemec Franz Wienhart piekol chlieb pre hladných vojakov Wehrmachtu, Žid Liepke Distel, ktorý prežil kon-

centračný tábor, sa po vojne rozhodol Nemcom pomstiť tým, čo mu v tábore chýbalo – chlebom... Ruska Kladia Lobanovová varila počas blokády Leningradu sovietskym letcom. Maďar Békés Mihály varil sovietskym okupantom. Ludmila Korneová varila sovietskym vojakom počas ich invázie do Československa. Rus Vasilij Logunov nedokázal vyhrať nad zloďmi vo vojne v Čečensku. Dvaja Francúzi, Jacques Besson a René Bianchi sa nezhodujú v názore na vojnu a srbské kuchárky Branka Mudreničová a Ankica Pavlovičová zhodne tvrdia: „Varili sme pre našich ľudí – a proti Chorvátom, samozrejme!“

Úžasný filmový dokument Petra Kerekesa naprieč šiestimi vojnami, dvanástimi receptami a desiatkou ozbrojených konfliktov od druhej svetovej vojny až po vojnu v Čečensku, od Francúzska cez Balkán až po Rusko práve vychádza na DVD.

(cc)

Foto: Magíc Box Slovakia

Frontový tablet

Prachu a vode odoláva podľa normy IP6, teplotným výkyvom, zmenám tlaku, vlhkosti, vibráciám, nárazom aj chemikáliám podľa medzinárodného vojenského štandardu MIL-STD-810G. Môže pracovať v dvadsaťstupňovom mraze i šesťdesiatstupňovej horúčave. Tablet computer Yuma 2 od americkej spoločnosti Trimble má odolným sklom Gorilla Glass prekrytý dotykový displej s uhlopriečkou 7 palcov a rozlíšením 1 024×600 bodov, ale vnútornosti hodné stolového počítača: dvojjadrový procesor Intel Atom N2600 s taktom 1,6 GHz, 4 GB operačnej pamäte, disk od 64 do 128 GB SSD, Wi-Fi, Bluetooth aj navigačný systém GPS. O bezpečnosť uložených dát sa stará kryptovací modul TPM. Nezabudlo sa ani za zadný 5-megapixelový fotoaparát. Tablet možno doplniť o mobilnú konektivitu (GSM, CDMA), na základnú batériu má vydržať do 8 hodín, s prídavnou batériou dvojnásobok. Odporúčaným operačným systémom je plnohodnotný desktopový Windows. Ďalšou devízou je progresívny hybridný displej. Využíva jednotku Pixel Qi, ktorá by mala ponúknuť výbornú čitateľnosť aj na priamom slnku a nízku spotrebu. Rozmery zariadenia sú 246 × 160 × 40 mm a hmotnosť 1,2 kg. K dispozícii je množstvo rôznych držačkov, stojanov a dockovacích staníc, ktoré dovoľujú upevniť tablet skutočne kamkoľvek. A cena? Zanedbateľná: od 2 995 do 3 645 dolárov podľa konfigurácie.

Bombový stromček!

Vianoce sú možno sviatkami pokoja a mieru, to však neznamená, že by sme sa mali za každú cenu vyhýbať recesii. Zmysel pre humor sa dá prejavíť aj výberom dekorácií na vianočný stromček. Svoje o tom vie dizajnerska firma Dorothy z anglického Manchesteru, ktorá už po tretí rok dodáva na vianočný trh gule v tvare ručného granátu. Idú vraj na dračku.

HRA

Medal of Honor: Warfighter

Efektná strelnica – takto charakterizujú znalci štrnásty príspevok v rade populárnych počítačových hier Medal of Honor, nazvaný Warfighter. Ako členov elitných amerických protiteroristických jednotiek Preachera a Stoma vás zavedie do Sarajeva, Somálska, Dubaja či na Filipíny. Preacher odišiel do výslužby a rieši vlastnú rodinnú krízu, Stomp ho musí dostať naspäť do uniformy. A nasleduje likvidovanie nepriateľov v exotických prostrediach a štýle Call of Duty, občas prekvapujúco osviežené automobilovými naháňačkami. No aj tomu najzapálenejšiemu hráčovi sa zunuje, ak má po stý raz vykopnúť či rozstreliť dvere do nepriateľského brlohu. Hra síce vyzerá dobre a presvedčivo, ale neoplýva nápaditosťou a aj po servis packu v nej zostalo veľa chýb.

Všade samé granáty

Zdá sa, že charakteristický tvar ručného granátu je pre dizajnérov neodolateľne lákavý. Pomerne rozšírené sú stolové zapalovače cigariet a cigár v tvare granátov. Do flakónov v tvare granátov balia parfumy výrobcovia exkluzívnych kozmetických značiek. Vo fľaškách v tvare granátov sa predávajú whisky aj brandy. Na európskom trhu je viacero značiek luxusného ručne vyrábaného toaletného mydla v tvare granátov, no výnimkou nie sú ani granátové pamäťové kľúče USB, peňaženky, prívesky ku kľúčom s priestorom na drobné mince, soľničky s koreničkami, elektrické paralizéry, sprejové rozprašovače, plynové poplašné sirény, ba dokonca i šperky – náušnice. Ak kedysi o Vianociach platilo ono známe „všade samé roľníčky“, dnes nie je problém pod stromčekom (ozdobeným sklenými guľami v tvare granátov) nájsť ako darčeky samé granáty.

Záškodnícke Vianoce

Kto by ešte nemal dosť vojny ani na Vianoce, môže si pod stromček zaželať ostreľovača alebo „špeciála“. Prípadne ho môžete venovať pod stromček vyvolenej svojho srdca, nech si figúrku umiestni na nočný stolček, aby sa mala na čo dívať hneď ráno, kým vy budete v Afganistane... Postavičky zobrazujúce vojakov sú na trhu s hračkami už dávno, len málo výrobcov však dokáže garantovať autenticitu uniforiem, zbraní aj príslušenstva. McFarlane Toys k nim patrí. Jeho nočný záškodník patrí do najnovšej v poradí už siedmej série akčných figúrok s armádnou tematikou – s 18-centimetrov dlhou figúrkou dostanete v balení aj samopal MPS SD3 a mínu M18A1.

KNIHA

Uzol

Mysteriózny majster slovenského kriminálneho románu Dominik Dán nás vráti o štvrté storočie späť. V roku 1988 sa z pochoďzka Richarda Krauza stal detektív. Hneď prvý prípad, vražda robotníka v ropnej rafinérii, mu dáva poriadne zabráť. Na oddelení vražd sú iba dvaja z budúcej partie, Burger a Hanzel. Obaja sa rozhodnú z eléva policajného remesla vychovať detektíva podľa svojich predstáv. Politická situácia, kolegovia zo Štátnej bezpečnosti, ale hlavne bezohľadnosť doby zavedú trojicu medzi ostatné drôty tiahnuce sa po štátnej hranici. Tu ktosi zavraždí vojenského pilota. Vražda, ktorá môže zničiť Krauzovu kariéru už v zárodku.

FILM

Jack Reacher: Posledný výstrel

Keď ešte Jack Reacher (Tom Cruise) pôsobil v armáde USA ako vojenský policajt, nevedel snajperovi Jamesovi Barrovi (Joseph Sikora) dokázať vraždu štyroch ľudí, hoci bol presvedčený o jeho vine. Po rokoch Jack opustil službu a túla sa po Amerike. Jedného dňa však Barr čelí obvineniu z mnohonásobnej vraždy. Na vyšetrovanie a svoju obhajobu si žiada Reachera. Ten síce považuje Barra za vraha, no napriek tomu sa pustí do vyšetrovania. Vie totiž, že ostreľovač by na päť zásahov nepotreboval šesť výstrelov... V kriminálnej dráme, ktorú režisér Christopher McQuarrie nakrútil podľa často románovej série Lee Childa, hrajú aj Rosamund Pike, Robert Duvall a nemecký režisér Werner Herzog.

OBEZITA

viac ako estetický problém

Napriek medicínskym vedomostiam o nepriaznivom vplyve obezity na zdravie človeka, i napriek súčasnemu ideálu krásy obezity pribúda. Jedlo nemá slúžiť na zahnanie nudy alebo na vyplnenie voľného miesta v programe.

Obezita sa stáva celosvetovým problémom, ktorý sa nevyhol ani Slovensku. Podľa Svetovej zdravotníckej organizácie sa počet obéznych ľudí neustále zvyšuje a nadobúda charakter epidémie. Nárast obezity v posledných rokoch ovplyvňuje najmä spôsob života (sedavý životný štýl, nedostatok pohybu, nevhodná strava s vysokým obsahom energie, stres). Obezita a priberanie na hmotnosti je dôsledkom energetického príjmu, ktorý dlhodobo presahuje energetický výdaj. Nadbytok energie sa ukladá v tele ako tuk. Hmotnosť pribúda, keď sa potravinami a nápojmi

prijíma viac energie, ako sa spotrebuje v rámci metabolizmu a telesnej aktivity. Keď sa konzumuje menej energie, ako sa spotrebúva, dopĺňa sa energia z telesného tuku a hmotnosť klesá. Na určenie stupňa nadváhy a obezity sa najčastejšie používa BMI, teda index telesnej hmotnosti (vyjadrený v kg/m^2). Počíta sa ako hmotnosť v kg vydelená telesnou výškou v metroch na druhú ($\text{BMI} = \text{hmotnosť}/\text{výška}^2$), ak napr. človek s hmotnosťou 70 kg meria 1,75 m, jeho BMI je 22,9 ($70/1,75^2 = 22,9$). Výsledok sa porovnáva s referenčnými hodnotami, pričom BMI 18,5 – 25 je normálna hmotnosť, BMI 25 – 30 je nadváha, BMI 30 – 35 je obezita I. stupňa (ľahká), BMI 35 – 40 je obezita II. stupňa (stredne ťažká), BMI nad 40 je obezita III. stupňa (ťažká morbidná).

Z hľadiska zdravotných rizík je dôležité nielen to, koľko tuku je v tele, ale aj jeho rozloženie. Ak je tuk uložený najmä na brucho a hrudníku, ide o tzv. mužský – androidný typ obezity, keď tvar tela pripomína jablko. Druhým typom, pri ktorom je tuk kumulovaný najmä v oblasti bokov a panvy, a telo pripomína tvar hrušky, je ženský – gynoidný typ. To však neznamená, že žena nemôže mať jablkový typ obezity a muž skôr hruškovitý. Na prvé zhodnotenie obezity nám postačí aj zmeranie pásu krajčírskym metrom. Obvod pásu u mužov nad 94 cm a u žien nad 80 cm svedčí o brušnej obezite, ktorá so sebou prináša viac zdravotných rizík. Obezita je významný rizikový faktor, ktorý sa podieľa na vzniku a rozvoji závažných ochorení, ako je cukrovka, vysoký tlak krvi, ochorenia srdca a ciev, ochorenia tráviaceho systému, niektorých druhov rakoviny, je príčinou mnohých ochorení pohybového systému a vedie aj k poruchám v oblasti psychosociálnej. Ak niekto povie: „To nič, že som tučný, dôležité je, že som zdravý!“ vedzte, že nemá pravdu. Nie je možné mať nadváhu a byť zdravý!

Obezita je jednou z hlavných príčin vzniku cukrovky II. typu. Riziko vzniku cukrovky u obézneho človeka je o polovicu vyššie ako u normálne vážiaceho človeka. Cukrovka (diabetes mellitus) je metabolická porucha, pri ktorej telo nedokáže správne regulovať hladinu cukru v krvi, lebo organizmus nie je schopný dodávať dostatočné množstvo hormónu inzulínu, ktorý sa tvorí v pankrease a je potrebný na premenu glukózy (cukru) na energiu. Bez inzulínu nemôžu telové bunky získať energiu z potravy. To

POČÍTAČE

Papierová vojna

Papierová robota, o ktorej sme tu písali pred mesiacom, sa niekedy dokáže premeniť na skutočnú papierovú vojnu s nefalšovanými papierovými vojakmi.

Na jednej strane možno chápať, že niektoré veci treba doložiť papierom, prípadne mať ich papierovú kópiu v archíve. No na druhej strane je zarážajúce, ak niekto potrebuje mať na osobitnom liste papiera vytlačené potvrdenie každého odoslaného faxu. Faxy (prístroje) si pamätajú každý fax (zásielku), ktorý prišiel aj odkiaľ prišiel. Takisto si prakticky každý u nás používaný fax pamätá aj to, kedy, čo a komu z neho odoslali. Nie je problém si tento záznam vytlačiť povedzme raz za mesiac. Rozdiel je v tom, že namiesto 30 prakticky čistých papierov máme len jeden list so zoznamom. A vlastne si potvrdenie o faxe nemusíme tlačiť vôbec. Nemá

nijakú cenu, nič nedokazuje. A ak niekomu podobné potvrdenie chýba, vytlačiť si falošné je otázkou desiatich minút. Ak aj máme pravé potvrdenie, nie je nič ľahšie ako povedať, že fax prišiel niekam inam. Potvrdenie o odoslaní totiž nijakým spôsobom nedokladuje doručenie, iba to, že prenos prebehol v poriadku. Takže často máme plný zberač papierov, ktoré nás nechávajú vo falošnej istote, že sa nimi dá niečo dokazovať.

Rovnako zarážajúce je, ak má niekto potrebu tlačiť si potvrdenia o odoslaní emailu. Tento „zdrap papiera“ má ešte menšiu hodnotu ako výpis z faxu. E-mail ako taký je čisto elektronická záležitosť a papierové potvrdenie o uskutočnenej elektronickej operácii má rovnakú výpovednú hodnotu ako rukou napísaná informácia na žltom lepivom post-it papieriku. Nedá sa použiť ani len pri bežnej debata. Nikto rozumný sa predsa nebude pri otázke „poslal si ten e-mail?“ pozeráť na papierové potvrdenie. E-mailový systém je navrhnutý tak, že nie je zaručené doručenie zásielky. Tak ako nikto nezaručí (hoci sa tak niektoré spoločnosti tvária) doručenie listovej zásielky, ak si naozaj dobre nepripлатíte. E-mail je skrátka komunikácia, ktorá sa vo všeobec-

nosti považuje za spoľahlivú, no vytlačenie potvrdenia o odoslaní jej spoľahlivosť ani nezvyší, ani nezaručí. Takisto potvrdenie o doručení je veľmi otáznne. Podporujú ho len niektoré systémy a dá sa zakázať trvalo či dočasne.

Zamyslime sa nad tým, ako elektronická komunikácia uľahčuje život a zároveň znižuje nároky na papierovú robotu. Je smiešne, ak si dnes myslíme, že papierové kópie e-mailov a vytlačené potvrdenia sú ekvivalentom elektronických potvrdeniek. A je na zaplakanie, ak to aj robíme.

kpt. Peter Garaj

zvyšuje hladinu cukru v krvi (hyperglykémia), a má ďalšie závažné dôsledky. Príčiny vzniku cukrovky sú rôzne, ale vo väčšine prípadov sa uvádza genetický vplyv (najmä pri I. type cukrovky) a vplyv prostredia, v ktorom sa človek pohybuje.

Rozlišujeme dva základné typy cukrovky – pri prvom type pankreas neprodukuje inzulín, a pri druhom type telo buď nevytvára dostatok inzulínu, alebo nedokáže dostatočne reagovať na ten, ktorý je už vyrobený. Cukrovke I. typu sa vyhnúť nemôžeme, keďže dôležitú rolu zohráva dedičnosť, predísť vzniku cukrovky II. typu alebo ju aspoň oddialiť o niekoľko rokov však môžeme, a to udržiavaním optimálnej telesnej hmotnosti, zmenou nezdravej výživy a životosprávy, vedúcej k poruchám metabolizmu, ku ktorým dochádza pri prejedaní, ponocovaní, konzumácii alkoholu, fajčení a podobne. To sú zlozvyky, ktoré môžeme zo života celkom vylúčiť, ak chceme zdravo a spokojne žiť. Zmena životného štýlu, zahrňujúca zníženie telesnej hmotnosti vhodným stravovaním a zvýšením fyzickej aktivity, sa výrazne podieľa na prevencii vzniku cukrovky II. typu. Vo väčšine prípadov obéznych ľudí chorých na cukrovku, postačuje zníženie nadváhy o 10 % na obmedzenie potreby aplikovať orálne lieky alebo injekčne inzulín.

Text: Ing. Silvia Kačeriaková
Vojenský ústav hygieny a epidemiológie Bratislava

Krajanské časopisy zrodené vojnou

„Gerilová vojna pokračuje proti Japoncom v údolí severného Luzonu“, „Muničné továrne v Paríži bombardované britskými letcami“ či „Stafford Cripps urguje úplnú pomoc sovietskemu Rusku“ – to sú len tri z článkov, ktoré boli publikované v prvom čísle Kanadského Slováka v roku 1942. „Kanadský Slovák má slúžiť demokratickým zásadám a plnou mierou sa má pričiníť k porazeniu fašistických dobyvateľov,“ napísali vydavatelia z Kanadskej slovenskej ligy v prvom úvodníku 5. marca 1942. Tento týždenník vychádza v Toronte dodnes a celý tento rok si pripomína 70. výročie svojho vzniku. Kanadský Slovák aj v súčasnom období preberá a publikuje správy o vojakoch Ozbrojených síl SR a o našom rezorte obrany. Podobne ako časopis Hlas ľudu, ktorý vydávajú od bojov 2. svetovej vojny vojvodinskí Slováci. Jeho prvé číslo vyšlo 19. októbra 1944. Teda len štyri dni po tom, ako juhoslovenskí partizáni oslobodili Báčsky Petrovec. Dnes má redakciu v Novom Sade. Na začiatku prvej svetovej vojny vznikol v Clevelande časopis amerických Slovákov OBRANA. Mal dvíhať slovenské povedomie, v priebehu vojny podporoval snaženie generála M.

R. Štefánika pri zakladaní Čs. légii a boj za spoločnú Československú republiku, ktorej vznik (1918) sme si pripomenuli 28. októbra. OBRANA, ktorá v USA prestala vychádzať v 70-tych rokoch, napokon nezaušla. Aspoň duchovne nie. V roku 1993 bola obnovená ako časopis Ministerstva obrany Slovenskej republiky. OBRANA si teda začiatkom roka 2013 pripomenie 20. výročie vychádzania na území samostatného Slovenska.

Text: Pavol Vitko

PROTOKOL (82. časť)

Delikátna náuka o príbore

Zaochádzať správne s príborom by sme mali vedieť už od mladosti. Veľakrát v spoločnosti musíme vedieť, ako správne príbor použiť.

Vidlička sa drží v ľavej ruke a nôž v pravej, samozrejme, ak sme praváci, ak sme ľaváci, v pohode si môžeme príbor prehodiť. Prsty by mali smerovať smerom dole k tanieru. Konce príboru sú opreté v dlani a ukazovák je tesne nad koncom rukoväte príboru. Vidličku držíme hrotmi smerom dole.

Mäso krájame tak, že zapichnete vidličku a mäso odkrojíte pri hrotoch vidličky. Mäso sa nekraja vopred na menšie kúsky. Do úst vkladáme len práve odrezaný kúsok.

Nôž nikdy nevkladáme do úst. Ak jeme jedlo, ktoré netreba krájať, nôž nepoužijeme a vidličku držíme v pravej ruke. Vidličku však držíme ako lyžicu, teda hrotmi nahor. Keď dojeme, odložíme na tanier aj nôž, hoci sme ho nepoužili.

Vidličku môžeme držať oboma spôsobmi. Keď napichujeme mäso alebo zemiaky, hroty smerujú nadol. Ak jeme ryžu alebo prílohu, držíme vidličku hrotmi nahor. Ak držíme vidličku hrotmi nahor, nesmieme ju držať ako ceruzku, ale prsty musia smerovať do taniera.

Počas jedenia sa vyskytnú situácie, keď potrebujeme odložiť príbor, aby sme si mohli utrieť ústa, napiť sa, prípadne sa na chvíľku vzdialiť od stola. Nastáva otázka, kam s príborom. Pravidlo hovorí, že by sme nemali nikdy odložiť príbor na obrus na stôl. Príbor odložíme na okraj taniera tak, aby sa nedotýkal jedla na tanieri. Takisto by sme nemali príbor oprieť o kraj stola, žeby bol príbor spodným koncom na stole.

Spôsob, ako odkladáme príbor na tanier, nám slúži aj ako neverbálna komunikácia medzi hosťom a obsluhou. Ak odložíme vidličku a nož rovnobežne na pravú stranu taniera v polohe „päť hodín“, znamená to, že sme s jedlom skončili, a tanier nám môžu odniesť. Ak si naozaj chceme urobiť len krátku prestávku v jedení, príbor odložíme na tanier tak, aby tvoril striešku, ktorej vrchol smeruje od nás. Keby sme náhodou chceli, aby nám pridali, príbor odložíme podobne, ale prekrížené.

mjr. Ing. Miloš Arnold

DUCHOVNÉ SLOVO

Horčičné semienko

Vážení priatelia, milí bratia a sestry!

Vianoce sú krásne sviatky z viacerých hľadísk. Pred dvoma rokmi som mal možnosť navštíviť miesto, kde sú Vianoce naozaj po celý rok... Kde inde by to mohlo byť, ak nie v Betleheme. Bol horúci novembrový deň a my sme prišli na Pole pastierov, kde v čase Ježišovho narodenia strážili pastieri svoje stáda a kde sa im zjavil anjel, ktorý im oznámil, že v Dávidovom meste sa im narodil Mesiáš, Kristus, Pán a že ho nájdú ako dieťa zavinuté do plienok a uložené v jaslach. Dnes je tam postavená krásna kaplnka a v nej sú malby, znázorňujúce tieto udalosti. Miesto, ako väčšinu kresťanských pamätných miest vo Svätej zemi, spravujú františkáni. Vtedy tam mal službu mladý františkán – Poliak. Pri rozlúčke mi daroval vrecúško s hnedým práškom. Myslel som si: Prsí zeme z tohto vzácneho miesta – na pamiatku. Ale brat františkán ma hneď vyviedol z omylu: „To sú horčičné semienka...“ Hneď som si spomenul na podobnosť z evanjelia, v ktorom Ježiš pripodobnil Božie kráľovstvo horčičnému zrnku, ktoré je najmenšie zo všetkých semien, ale keď vyrastie, je z neho strom, v ktorom môžu hniezdiť vtáky...

Na prvý pohľad by sa mohlo zdať, že horčičné semienko nesúvisí s udalosťou Ježišovho narodenia. A predsa, čo znamenalo narodenie jedného chudobného dieťatka v zapadnutom kúte vtedajšieho sveta? Nebol to nepatrný prášok, ktorý sa z bežného hľadiska musel zdať asi taký bezvýznamný ako mne ten prášok vo vrecúšku. A predsa – podobne ako mne brat františkán vysvetlil, že v tých domnelých zrnkách prachu je skrytý život budúcej rastliny, tak aj betlehemským pastierom oznámil Boží anjel, kým je to nenápadné Dieťa v jaslach...

Prečo mohlo toto betlehemské Dieťa, toto „horčičné semienko“ rozvinúť svoj život do takých nesmiernych rozmerov? To vysvetlil on sám a potvrdzujú to jeho skutky, najmä zmŕtvychvstanie: je večným Božím Synom, ktorý si vzal ľudské telo z Panny Márie a stal sa človekom. Urobil to všetko preto, aby nám ukázal perspektívy rozvoja nášho života, aby nám umožnil dať tú najhodnotnejšiu náplň nášmu životu, aby náš život mohol vyústiť do účasti na večnom Božom živote v obnovenom vesmíre.

Všetkým vám, vašim rodinám, zvlášť vám, ktorí budete prežívať sviatočné chvíle v službe – vrátane Vás, ktorí ich prežijete v zahraničných misiách – úprimne želim pokojné, radostné a duchovne hlboké prežitie tejto udalosti narodenia Spasiteľa; upevnenie rodinných vzťahov, vzájomného priateľstva, ako aj primeraný oddych a načerpanie nových síl ducha i tela pre život podľa Božej vôle počas celého roka 2013.

Každého a každú z vás s úctou pozdravuje

Mons. František Rábek, ordinár OS a OZ SR

PSYCHOLÓG RADÍ

Ak je pohár vždy poloprázdny

Menšie prejavy zlej nálady sú súčasťou nášho života a naučili sme sa ich z času na čas očakávať. Existujú však jedinci, ktorí sú neustále zachmúrení a majú vždy zlú náladu. Hovoríme o ľuďoch s depresívnou poruchou osobnosti, ktorí len výnimočne prežívajú radosť a vytrhnúť ich zo stavu ustráchanosti je takmer nemožné.

Dávajú prednosť pocitom úbohosti a fixujú sa na temnú stránku udalostí, nie na radosť a potešenie. Pohár pre nich je a bude vždy poloprázdny, nikdy ho nebudú považovať za poloplný. Tento osobnostný štýl možno nazvať aj ako syndróm somárika Iáčika z rozprávok o Mackovi Pú. Bol stále zachmúrený a pesimistický. Keď sa mu pritrafilo niečo dobré, vždy za tým očakával niečo zlé. Aj hlas mal monotónny a bez emócií. Nikdy ho nič nenadchlo a nepripúšťal, že by sa v jeho živote mohli udiať nejaké prevratné zmeny. Iáčik je symbolom zachmúrenej osobnosti. Byť v kontakte so zachmúrenou osobnosťou je ako ocitnúť sa vo víre neradosti. Má obmedzené spektrum emócií a problém odpovedať na otázku, ako sa cíti alebo čo prežíva. A obzvlášť ťažko hľadá vhodné slová, keď sa jej spýtate, čo pre ňu znamená byť šťastný. Keď ju požiadate, aby vám povedala, čo jej prináša radosť, zväzda úporný zápas o vyjadrenie. Ak takúto osobu požiadate, aby urobila zoznam aspoň desiatich vecí, ktoré jej prinášajú radosť alebo potešenie, je to takmer, akoby ste ju vyzvali zabehnúť maratón naboso! Nielenže má obmedzené rozpätie emócií – s výnimkou rôznych odtieňov smútku a melanchólie – ale má aj problém vyjadriť ich. Jej neradostné a pochmúrne prežívanie je hlboko zakorenené v silnom pocite osobnej

bezcnosti. Zachmúrená osobnosť sa cíti neschopná, a tento pocit premieta do druhých, do svojho okolia a do budúcnosti. Zachmúrená osobnosť žije s hlbokým a trvalým deficitom sebaúcty a radosti. V dôsledku toho sa pocity neschopnosti a nízkeho sebavedomia zachmúrenej osobnosti prenášajú do jej kritického, odsudzujúceho a obviňujúceho správania. Tento negatívny postoj je obvykle namierený voči sebe samému a zachmúrená osobnosť spravidla nemá zábrany v seba ponižovaní. Pochvalu alebo láskavé gesto odvrhne, a namiesto toho ich prekrúti v pravý opak. Na úplné pochopenie zachmúrenej osobnosti si treba uvedomiť, že kritizujúce a odsudzujúce postoje a správanie takéhoto kolegu či partnera sa môže obrátiť aj smerom von. V očiach takého človeka nie je nič „dosť dobré“ alebo „správne“. Cit nebýva vlastnosťou príznačnou pre zachmúrenú osobnosť. Aj keď o sebe môže tvrdiť že je „realista“ a obhajovať sa tým, druhí ľudia si jej správanie interpretujú ako pesimistické a necitlivé.

Jedinec s depresívnou osobnosťou strávi veľa času a emočnej energie lipnutím, premýšľaním, dusením sa a zápasením s negatívami, prežívanými neúspechmi, zjavnými nedostatkami, s chybami a s chronickou lútosťou. Toto nekonečné prežívanie spolu s generalizovaním pocitom nešťastia má za následok, že vysielajúci mohutný prúd smútku a zádumčivosti. Takýto hlboký negativizmus a depresia spôsobujú, že iní sa od neho odvracajú a hľadajú inde čerstvý vzduch a emočné teplo.

Nech už je to s našimi predstavami a názormi na zachmúrenú osobnosť akékoľvek, kontakt s ňou nie je jednoduchý, a ani zmena prežívania takejto osobnosti nie je jednoduchá. Dramatické zmeny životného štýlu bývajú zriedkavé aj u zdravých dospelých ľudí, a u ľudí s poruchami osobnosti sa rezistencia na zmenu umocňuje silnou rigiditou a neochotou čokoľvek zmeniť. Takže, čo z toho pre vás vyplýva? Pomôže vám, ak budete mať veľmi skromné očakávania a vezmete na vedomie, že zmena, ak vôbec nejaká bude, prebehne po veľmi malých krôčikoch. V konečnom dôsledku môže byť veľkým víťazstvom, ak pomôžete svojmu kolegovi či partnerovi v tom, aby menej verbalizoval svoje ponižujúce myšlienky alebo aby čo i len krátko pocítil radosť. Taktiež mu môžete pomôcť zmeniť formu vnímania informácií,

ako aj jeho neadekvátne myslenie tak, že poukážete na viacero možností vnímania či interpretácie udalostí. Poukázaním na alternatívne spôsoby interpretácie udalostí môžete pomôcť k otváraní sa novým perspektívam a k posunu za hranice výlučne depresívneho výkladu rôznych situácií.

kpt. Martin Bittner

VAŠE STAROSTI NA NAŠU HLAVU

! Akú hodnotu dostanem, keď sa stanem vojakom?

V živote profesionálneho vojaka, vykonávajúceho štátnu službu podľa zákona č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov Ozbrojených síl Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, sa služba zakladá na kariérnom raste a s tým spojeným menovaním alebo povýšením do vyššej vojenskej hodnosti. Profesionálnemu vojakovi patrí vojenská hodnosť. Dosiahnutou hodnosťou sa vyjadruje pripravenosť na výkon činností zodpovedajúcich určitým úrovňam. Dňom prijatia občana do prípravnej štátnej služby je profesionálny vojak vymenovaný do prvej vojenskej hodnosti – vojak 1. stupňa. Po jej úspešnom skončení sa vymenuje do dočasnej štátnej služby a povýši do hodnosti vojak 2. stupňa, ak bol pripravovaný pre hodnostný zbor mužstva a poddôstojníkov, prípadne sa vymenuje do hodnosti poručík, ak bol pripravovaný pre hodnostný zbor dôstojníkov. Občania, prijímaní priamo do dočasnej štátnej služby, sú prijímaní v hodnosti, ktorá im je predtým priznaná na základe prevodníka uvedeného v príslušnom predpise.

! Ako sa rýchlo a ľahko prepracovať k vyššej vojenskej hodnosti?

Profesionálny vojak sa počas dočasnej štátnej služby vymenúva do vojenských hodností podpraporčík a brigádny generál. Do ostatných vojenských hodností sa povyšuje. Najrýchlejšie možno povýšiť profesionálneho vojaka z hodnosti vojak 2. stupňa a slobodníka a menovať z hodnosti rotný. Z týchto hodností je možné povýšiť alebo vymenovať profesionálneho vojaka už po roku. Od hodnosti desiatnik nastupuje do systému povyšovania podmienka uspenia v konkurenčnom výbere. O samotnom vymenovaní alebo povýšení profesionálneho vojaka rozhoduje vedúci služobného úradu na základe záverov komisie pre konkurenčný výber. Do konkurenčného výberu sa profesionálny vojak zaraďuje po prvý raz po uplynutí minimálnej doby, ktorá je pre každú hodnosť iná a patrí medzi faktory ovplyvňujúce rýchlosť získania vyššej hodnosti. Získanie vyššej hodnosti nie je automatické. Povýšiť profesionálneho vojaka možno len vtedy, keď splní všetky podmienky na ustanovenie do funkcie, na ktorej je plánovaná vyššia hodnosť a, samozrejme, takáto funkcia musí byť voľná.

plk. gšt. Emil Hvasta

náčelník odboru personálneho manažmentu
Štábu pre podporu operácií GŠ OS SR

Poltucet svetových titulov

Reprezentant Slovenska a člen VŠC Dukla Banská Bystrica Igor Kočiš sa stal druhým novembrový víkend v ekvádorskom Guayaquile po šiesty raz v kariére majstrom sveta v kulturistike. Na šampionáte IFBB v vyhral kategóriu do 70 kg. Za slovenským šampiónom skončila brazílska legenda José Carlos Santos a Gamal El Kony z Egypta.

„Je to trochu paradoxné, ale posledný rok bol najmä pre zranenia najťažší v mojej kariére,“ povedal nám I. Kočiš, ktorý pôsobí v Dukle od roku 2003 a je v nej inštruktorm športu. „Najskôr mi operovali koleno, v lete sa mi ozvalo už skôr operované rameno a mesiac pred nomináciami pretekmi mi praskla kolenná chrupavka,“ vyrátal rodák z Košíc sériu problémov. „Napriek výpadkom v tréningu som sa nerozsypal psychicky, a to bol základ úspechu.“ Igor Kočiš uznáva, že ak by nemohol využívať profesionálne zázemie VŠC Dukla Banská Bystrica, len ťažko by sa udržal na vrchole tak dlho. „Jediný tlak zo strany Dukly je v tom, že stále musíte byť medzi elitou, inak sa s vami rozlúčia.

Keďže sa však tento tlak prekrýva s mojimi ambíciami, nemôžem ho cítiť inak ako podporu.“ Šampión Kočiš chce vyhrať aj naďalej, no už v kategórii do 75 kilogramov.

Aké budú Vianoce šesťnásobného majstra sveta? „Ako každý rok v Košiciach v kruhu rodiny s celkom klasickou štedrou večerou. Teda ryba, zemiakový šalát, kapustnica, koláče, ovocie.“ Hovorí, že zemiakový šalát by si cez rok nechal, ale na Štedrý deň to ani u neho nebude žiadna diéta. Tá pred svetovým šampionátom naozaj nebola ľahká. Tri a pol mesiaca mal jedálny lístok rovnaký: „Na raňajky ovsené vločky s proteínmi, na obed kuracie prsia s ryžou, na večeru to isté. Čím bližšie bolo k pretekom, tým menej bolo na tanieri ryže.“ A s čím si pri Štedrej večeri pripije? „Alkohol cez rok v podstate nepoznám, ale na Vianoce mi jedno pivo iste neuškodí...“

Text: Pavol Vitko

Foto: Igor Kopček

Plukovník letectva

Ivan HALUZICKÝ

Narodil sa 9. marca 1913 v Uherskom Brode. Tak ako v prípade mnohých jeho predchodcov ani jeho „cesta“ do kabíny vojenského lietadla nebola priamočiara, ale viedla kľukatými cestami ľudského osudu...

Po získaní základného vzdelania a maturity na čs. štátnom reálnom gymnáziu pokračoval v štúdiách na vyššej priemyselnej škole odbor stavebníctvo. Do čs. brannej moci ho odvedli 22. 9. 1931. Do služby nastúpil 1. 10. 1931, keď ho prezentovali na výkon prezenčnej služby v p. pl. 6 „Hanáckom“, kde ho zaradili do technickej rot. Od 7. 10. 1931 do 31. 5. 1932 bol v Škole na výchovu dôstojníkov pešieho vojska v zálohe 7. d v Olomouci, kde mu priznali status „frekventanta“. V tomto období ho povýšili na slob. frekv. (16. 1. 1932), potom na des. frekv. (16. 5. 1932). Školu ukončil s dobrým hodnotením. Do útvaru sa vrátil už so statusom absolventa. Dňa 15. 6. 1932 ho v rámci pluku premiestnili k 1. pol.rote, kde zotrval až do odchodu do VA v Hraniciach. Počas tohto obdobia ho povýšili na čat. abs. (1. 8. 1932) a priznali mu postavenie ašp. (6. 9. 1932). Presne rok po nástupe do čs. brannej moci sa stal voj. akademikom. Počas štúdia ho povýšili na ppor. pech. v zál. (1. 1. 1934). Dňa 1. 7. 1934 ukončil akadémiu a bol menovaný na por. pech. Od 1. 7. 1934 ho zaradili do 11. rot p. pl. 39 „Výzvedný gen. Grazianiho“. Od 17. 9. 1934 do 31. 7. 1935 absolvoval aplikačný kurz vo VLU v Prostějove s veľmi dobrým hodnotením. Po jeho ukončení ho preložili do skupiny dôstojníkov letectva a premiestnili do 8. letky let. pl. 2 „Dr. E. Beneša“. Dňa 1. 8. 1935 ho menovali za pozorovateľa-letca. Úlohy v rámci 8. letky plnil do 25. 2. 1936, keď ho premiestnili k 14. letke, kde slúžil až do 15. 1. 1937. Prvého 8. 1936 ho menovali za poľného pozorovateľa-letca. Od 16. 9. 1936 do 20. 10. 1936 absolvoval v rámci let. pl. 5 v Brne „kurz lietania za noci pre pozorovateľov“, ktorý ukončil s veľmi dobrým hodnotením. Na základe toho ho dňom 1. 11. 1936 menovali za nočného letca. 15. 1. 1937 nastala ďalšia zmena v jeho kariére, keď ho premiestnili k 63. letke s určením za nižšieho dôstojníka letky. Popri povinnosti zástupcu veliteľa nezanedbával svoj profesionálny rast, a tak v období od 1. 8. 1937 do 31. 3. 1938 absolvoval v cvičnej letke výcvik na 2-miestnych lietadlách s veľmi dobrým hodnotením. Ešte počas tohto výcviku sa zúčastnil na mechanickom kurze pre dôstojníkov letectva, ktorý sa konal v Leteckom sklade 2. Prvého 4. 1938 ho povýšili na npor. let. a menovali za pilota letca. Od 31. 8. 1937 do 7. 9. 1938 zastával funkciu dočasného veliteľa letky 62. Od 7. 9. 1938 pôsobil vo funkcii veliteľa letky 8. Vzhľadom na rozpad Č-SR ho 19. 3. 1939 odoslali na Slovensko.

Po príchode na Slovensko ho zaradili do slovenskej armády. Od 20. 4. 1939 do 1. 9. 1939 pôsobil v rámci let. pl. 3. Najskôr ho zaradili do letky 64, potom ho ustanovili za pobočníka veliteľa LS v Nitre. Od 1. 9. 1939 ho premiestnili od let. pl. do sam. práp. I., ktorý od 1. 12. 1939 premenovali na hor. p. pl. 6. Od 1. 12. 1939 ho ustanovili za veliteľa spojovacej rot. 31. 12. 1939 ho premiestnili do technickej rot. a odtiaľ o deň neskôr do náhradnej perute v Piešťanoch, kde ho zaradili do cvičnej letky. Dňa 1. 1. 1940 ho povýšili na stot. let. Od 15. 4. 1940 ho prijali do elementárnej pilotnej školy pre dôst. let. 31. 7. 1940 ho premiestnili do letky 11 a ustanovili za jej veliteľa. O deň neskôr ho vymenovali za stíhacieho pilota. Vo funkcii veliteľa letky sa zúčastnil dvoch nasadení na fronte. Prvé absolvoval v období od 22. 6. 1941 do 1. 8. 1941. Po druhý raz sa ocitol na území bývalého ZSSR 30. 6. 1942, keď ho s letkou zaradili do SVZ pri ZD, ktorá poskytovala leteckú podporu pozemným jednotkám. Na Slovensko sa vrátil 31. 10. 1942. Od 12. 10. 1942 do 22. 4. 1943 absolvoval nočný stíhací kurz s veľmi dobrým hodnotením. Od 1. 4. 1943 do 16. 6. 1943 vykonal aj výcvik na lietadlách Bf 109. Dňa 1. 5. 1943 ho určili k letcom ustanoveným na lietanie v noci. Od 15. 8. 1943 pôsobil ako veliteľ letky 12. Od 1. 1. 1944 ho premiestnili do technickej letky 1 a ustanovili za technického pobočníka veliteľa let. pl. Od 1. 4. 1944 bol veliteľom II. perute let. pl.

Stot. let. I. Haluzický sa zapojil do príprav SNP v rámci let. pl., pričom úzko spolupracoval s mjr. gšt. J. Tóthom. Od 29. 8. 1944 bol príslušníkom 1. ČSA na Slovensku, kde velil motorizovanému práporu „Haluzický“, ktorý tvorili príslušníci piešťanského let. pl. Do bojov sa prápor zapojil už 31. 8. 1944 v priestore Hronský Beňadik a Zlaté Moravce, potom prehradzoval vstup do tiesňavy Malého Šturca pri Čremošnom. Od 10. 9. 1944 sa zúčastnil na ťažkých bojoch pri výšine Atillova hrobka (sev. Martina) a pri Sučanoch. Prvého 10. 1944 ho povýšili na mjr. let. Dňa 9. 10. 1944 sa s časťou práporu letecky presunul do ZSSR na preškolenie na sovietsku techniku. Po preškolení velil 2. čs. slpl. 1. čs. zld v ZSSR.

Po 2. sv. vojne ho prijali do čs. armády. Od 10. 5. 1945 do 17. 8. 1945 velil let. pl. 2 v Prahe – Kbeloch, a to aj po jeho presune na Slovensko. 23. 9. 1945 nastúpil na štúdium vo VLA v Moskve. Prvého 3. 1946 ho povýšili na pplk. let. Od 1. 10. 1947 prestúpil z moskovskej VLA do III. ročníka VŠV v Prahe. VŠV ukončil 26. 6. 1948 s dobrým hodnotením. Od 16. 7. 1948 ho trvalo prideliť k veliteľstvu III. let. zb. v Brne. Od 28. 7. do 30. 9. 1948 bol na zdravotnej dovolenke. Od 15. 1. 1949 zastával funkciu veliteľa 3. slp. v Brne. Od 1. 9. 1949 ho poverili velením 3. leteckej divízie. Dňa 15. 6. 1950 ho premiestnili k veliteľstvu 3. ld. Potom 31. 7. 1950 mu udelili osobnú dovolenku zo služobných dôvodov. Dňa 9. 9. 1950 ho zatkli a uväznili a 1. 11. 1950 prepustili do zálohy z dôvodu nesúhlasu s politikou KSČ. Po 9 mesiacoch väzby ho na základe rozsudku súdu prepustili z väzenia. Po odchode z Brna pracoval v Správe vodných tokov a kanalizácii v Piešťanoch. V r. 1959 ukončil štúdium na SVŠT v Bratislave a získal titul inžinier. Zomrel 3. 11. 1965. Rehabilitovali ho ako plk. let. v roku 1968.

Text: pplk. v zál. PhDr. Peter Šumichrast, PhD.,
VHÚ Bratislava

Moskovský Fulcrum

Samonosný, celokovový, jednomiestny hornoplošník MiG-29A, má šípové krídlo, vybiehajúce do predkrídla. Trup je tvorený vztlakovým telesom s plávajúcim šípovým stabilizátorom, s dvojitými šípmými zvislými chvostovými plochami. Pri konštrukcii lietadla boli využité klasické ľahké kovy a ich zliatiny. V častiach vysokého namáhania je to titan a oceľ. Čiastočne boli použité aj uhlíkové kompozity a sendvičové konštrukcie. Kryty rádiolokátora a antén sú vyrobené zo sklolaminátu.

Do motorových gondol v spodnej časti trupu sú zabudované dva dvojprúdové dvojhriadeľové letecké turbokompresorové motory Klimov RD-33. Majú prstencovú hlavnú spaľovaciu komoru, dvojstupňovú axiálnu plynovú turbínu reakčného typu a výstupnú sústavu motora so zmiešavacou komorou, komorou prídavného spaľovania a celorežimovou nadzvukovou výstupnou dýzou.

Sovietska odpoveď na F-15 a F-16

Lietadlo MiG-29A je určené predovšetkým na ničenie pilotovaných aj bezpilotných vzdušných cieľov protivníka prepadom alebo vedením manévrového vzdušného boja, riadenými raketami vzduch-vzduch a kanónovou výzbrojou, na vybojovanie nadvlády v pásme frontu a blízkom okolí za všetkých poveternostných podmienok a na vedenie vzdušného prieskumu.

Lietadlo s výrobným číslom 2960526393 a trupovým imatrikulačným číslom 9308 patrí do zbierky Vojenského historického múzea v Piešťanoch. Pochádza z konštrukčnej kancelárie OKB Mikojan-Gurevič. Bolo vyrobené v továrni Znamja Truda v Moskve 23. júna 1989 pod továrenským označením „Izdelie 9-12 A“. Typové označenie lietadla je „MiG-29A“, kódové označenie v ČSEA 1481, a v kóde NATO Fulcrum A.

V roku 1970 konštrukčná kancelária OKB A. I. Mikojana rozpracovala projekt na nové ľahké frontové stíhacie lietadlo, ktoré by svojimi parametrami zodpovedalo lietadlám F-15, F-16, práve konštruovaným v USA. Prvý let prototypu MiG-29 uskutočnil skúšobný pilot A. V. Fedotov 6. októbra 1977. Skúšky pokračovali až do roku 1982. V tom roku bola v moskovskej továrni Znamja Truda spustená sériová výroba (dnes je to výrobný komplex №2 RSK MiG). Dovedna bolo vyrobených viac ako 1 600 lietadiel MiG-29 všetkých verzií. Z tohto počtu približne 800 lietadiel bolo exportovaných do tridsiatich krajín sveta.

Exponát lietadla v Žatci a na Sliači

V polovici 80. rokov bol vo výzbroji letectva ČSEA jeden pluk vyzbrojený lietadlami MiG-23 a ostatné už zastaranými lietadlami MiG-21. Preto technická rada veliteľa letectva odsúhlasila zámer na dovoz a zaradenie lietadiel MiG-29 a MiG-29UB do výzbroje ČSEA. Pôvodne sa plánovalo do roku 1995 doviezť 48 lietadiel MiG-29 a 8 lietadiel MiG-29UB. Ako prvý bol v roku 1989 prezborený 11. stíhací letecký pluk v Žatci osemnástimi MiG-29A a dvoma MiG-29UB. Ďalšie lietadlá už ČSFR neodobrala. V rámci delenia republiky preletelo na Slovensko 9 + 1 lietadlo MiG-29. Slovensko v rámci deblokácie ruského dlhu doplnilo počty lie-

tadiel na 21 MiG-29A a 3 MiG-29UB (dve lietadlá sa v roku 2002 zrazili, jedno zničil požiar).

Lietadlo MiG-29A, ev. č. 9308 uskutočnilo prvý let 13. júna 1989. Do Československa na letisko Žatec preletelo 28. júna. Let trval 3 hodiny, 5 minút. Posledný raz sa vznieslo do vzduchu na letisku Sliač 28. augusta 1996. Zo vzdušných síl bolo vyradené v roku 2010. Od septembra 2012 je umiestnené v expozícii Vojenského historického múzea v Piešťanoch.

Miroslav Mihálik, VHÚ – VHM Piešťany

Základné technicko-taktické údaje:

Hmotnosť vzlet. max.	18 000 kg
Hmotnosť vzlet. norm.	14 790 kg
Suchá hmotnosť	10 900 kg
Dĺžka s PVD	17 320 mm
Rozpätie	11 350 mm
Výška	4 730 mm
Nosná plocha krídla	38,06 m ²
Motor (Klimov) 2x	RD 33
Ťah motora na režime prídavného spaľovania	81,42 kN
Ťah motora na maximálnom režime	49,44 kN
Max. rýchlosť H = 12 km	2 500 km.h ⁻¹
Max. rýchlosť H = 0 km	1 500 km.h ⁻¹
Min. rýchlosť letu H = 0 km	300 km.h ⁻¹
Max. stúpavosť H = 1 km	325 m.s ⁻¹
Dostup praktický	18 000 m
Dĺžka rozjazdu na režime prídavného spaľovania	250 - 350 m
Dĺžka dojazdu s brzdiacim padákom	600 - 700 m

